

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 894

5. LIPNJA 2020. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

*Veleposlanik Bišćević s predstavnicima
hrvatskih institucija i udruga*

**Reciklaža prošlosti
zaustavlja budućnost**

9

Investicije i propaganda
u predizborno vrijeme

**Da su izbori svake
godine**

12

Prof. dr. Vladimir Stojanović, au-
tor knjige *Odžaci, baština
na dlanu*

**Degradacija naslijeđa
brža je od njegovog
očuvanja**

19

Revija Dužijanca

**Pogled u prošlost,
vjera u budućnost**

26

Obrazovanje na hrvatskom jezi-
ku – svjedočanstva maturanata

Odjeli poput obitelji

28

Topoteka *Baština Hrvata u Srbiji*

**Foto povijest iz Plav-
ne, Vajske i Bođana**

44

NK Tavankut

**Sedam desetljeća
kontinuiranog rada**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Ladislav Suknović (predsjednik), Josip Stan-
tić (zamjenik predsjednika), Branimir Kuntić,
Dragan Muharem, Marko Tucakov, Krunoslav
Đaković, Josip Dumendžić, Tomislav Vuković i
Karolina Bašić

RAVNATELJ:

Ivan Ušumović
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
Zvonko Sarić
(koordinirator dopisne službe)

dr. sc. Jasminka Dulić

(novinarka, urednica političke rubrike)

Željka Vukov

(novinarka, urednica društvene rubrike)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura)

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Ivana Petrekanić Sič

(novinarka)

Suzana Darabašić

(novinarka dopisništva Srijem)

LEKTOR:

Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Sajnos DOO Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315
COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

Sprint sa slomljenom nogom

Ukoliko vam netko ponudi da sa slomljenom nogom trčite sprint, a da pri tome vaš protivnik ima obje zdrave noge, da li biste prihvatili taj izazov? Oni skloni borbi, i kada se zna njezin ishod, trčali bi i sa slomljenom nogom. Oni drugi, pak, digli bi ruke od svega. Jer, čemu uopće neravnomjerna utrka kada se prvi na cilju ionako zna? Ali nije ovo priča o nekom trkačkom natjecanju već o onom izbornom, jer upravo na to mi liči sve ovo oko izbora, pozicije, oporbe, bojkota ili nebojkota, kampanje i već viđenih likova na političkoj sceni. Mogu razumjeti i one koji su digli ruke od izbora, ali i one koji su usprkos već poznatom ishodu krenuli u bespoštednu borbu »prsa u prsa«.

Do izbora 21. lipnja ostalo je još manje od tri tjedna, a u vrijeme zaključenja ovog teksta Republička izborna komisija potvrdila je 12 izbornih lista. Hoće li ih biti još vidjet će se već danas, jer današnji dan kranji je rok za predaju ovjerenih potpisa birača koji trebaju stajati iza svake potvrđene stranačke ili koalicijske liste. Za ovu kampanju analitičari koji se bave analizom izbornih procesa kažu da je »dosadna i neinovativna«. »Od kada pratim izbore ovo je uvjerljivo najdosadnija kampanja, ali u skladu s izborima koji su potpuno izvjesni i nemamo nekih pretjeranih razloga da razmišljamo što će se to desiti 21. lipnja«, riječi su politologa **Bojana Stojanovića**. Može li se ovo nazvati najdosadnijom kampanjom moglo bi se možda i raspravljati, ali oko toga da je ono što će se desiti 21. lipnja već poznato dileme nema ni među običnim biračima ni među onima kojima je u opisu posla i interesiranja praćenje izbornih procesa. I jedni i drugi u svojim procjenama pogriješiti mogu tek za nekoliko postotaka.

Realno, vlasti prava izborna kampanja i nije potrebna. Što ćete bolju kampanju od pisama koje je sve s potpisom prvog čovjeka države i stranke (i svega ostalog) stiglo na 1,7 milijuna adresa umirovljenika. Uz patetičnu zahvalu za »borbu i žrtvu za izgradnju naše divne zemlje« nije propuštena prilika i za podsjećanje na pomoć od 4.000 dinara i dodatnih 100 eura što je »rezultat marljivog i uspješnog rada naše države, ali i kao znak pažnje prema vama koji ste toliko toga uradili za našu Srbiju«. I to sve sa znakom Srpske napredne stranke i njihovim predizbornim sloganom. Kako sada nekome tko u Vučića gleda kao u Boga objasniti da 4.000 dinara i 100 eura nije isplaćeno iz stranačke već državne kase u koju se novac ne sliva sam od sebe, već je kroz razne poreze, takse, kazne, akcize i tko zna još koje državne namete puni svaki građanin ove zemlje? Kako nekome tko u Vučića gleda kao u Boga objasniti da država i stranka nisu jedno te isto i da je ipak neprimjereno da im ovakvo pismo šalje predsjednik stranke? Pa makar to bila stranka koja naše živote kroji od najmanje mjesne zajednice do visoke državne politike.

I što je onda čudno što onaj dio oporbe koji se odlučio ukrstiti koplja s izvjesnim pobjednikom nema ni motivacije ni inventivnosti osmisлити kapanju koja bi, barem u ovo predizborno vrijeme, malo uzdrmala birače? Ili: što je dio oporbe odlučio sačekati neki novi izborni sprint koji će svi trčati s obje zdrave noge.

Z. V.

Rat i njegove posljedice

Inicijativa mladih za ljudska i manjinska prava pokrenula je platformu *ratusrbiji.rs*. Cilj je kroz povezivanje sudski utvrđenih činjenica, službenih podataka državnih i međunarodnih institucija, izjave svjedoka, preživjelih i obitelji žrtava javnost

informirati o postojanju tajnih i masovnih grobnica, logora i torture, ubojstava i progona nad pripadnicima manjina od 1991. do 2001. godine. Posljedica oružanih sukoba tijekom rata na prostorima bivše Jugoslavije, od 1991. do 2001. godine, je nasilna smrt 130.000 ljudi, dok se više od 10.000 ljudi vodi kao nestalo.

Perspektive gospodarstva Vojvodine nakon pandemije

U borbi s koronavirusom sve vlade su se nosile s dva najveća izazova – očuvanje zdravlja ljudi i gospodarstva. Na oba polja naša zemlja pokazala je izuzetnu spremnost, ocijenili su sudionici online konferencije »Perspektive gospodarstva Vojvodine nakon pandemije«, prenosi RTV.

Zahvaljujući strukturi gospodarstva, brojnim mjerama koje je država poduzela, ali i potencijalima poduzeća, naše gospodarstvo je uspjelo dobro amortizirati prvi udar virusa, zaključio je predsjednik Skupštine Vojvodine **István Pásztor**. Industrijska proizvodnja bilježi rast od 7,5 posto, trgovina na malo 2,9 postotaka, dok je vanjskotrgovinska razmjena imala blagi pad od 1,4 posto, u odnosu na prva četiri mjeseca prošle godine.

»Tamo gdje smo bilježili veoma značajan pad jeste sfera turizma, pad od 42,9 posto. Što se tiče nezaposlenosti, mislim da su te brojke ohrabrujuće. Generalno gledano, mislim da smo mnogo bolje prošli nego okolne zemlje i okolne regije«, ističe Pásztor.

»Do 1. lipnja u Vojvodinu se vratilo 22.000 radnika po podacima Privredne komore Srbije, koja je radila ankete. Tako da, manje-više, sada smo na jednom visokom stupnju povratka radnika i funkcioniranja našeg gospodarstva«, kaže **Boško Vučurević** iz Privredne komore Vojvodine.

Robert Čoban iz *Color media communications* ističe: »Magazin *Diplomacy & Commerce* kroz suradnju s veleposlanstvima i privrednim komorama će nastaviti raditi ovakve događaje i pratiti iskustva drugih zemalja i ekonomija i sve ono što može

pomoći nama ovdje u Vojvodini da što bolje prevladamo ovu krizu«.

Na online konferenciji o perspektivi gospodarstva Vojvodine sudjelovali su veleposlanici Rumunjske, Češke, Maroka, Egipta i Tunisa, kao i predstavnici gospodarskih komora iz Francuske, Mađarske, Republike Srpske i Grčke.

Izvor: RTV

Unaprijediti biciklistički promet

Udruge zapadnog Balkana koje se bave pitanjima razvoja urbane mobilnosti i popularizacije biciklističkog prometa pozvale su vlade svojih zemalja da što hitnije iniciraju aktivnosti na unaprjeđenju biciklističkog prometa, prenosi dnevni list *Danas*.

U priopćenju Udruge građana *Ulice za bicikliste* navodi se kako je kriza izazvana pandemijom covid-19 značajno promijenila načine kretanja građana i sve više ljudi opredjeljuje se za bicikle i pješčenje.

Prometni stručnjaci iz cijelog svijeta, istaknuto je, smatraju kako je hitno potrebna nova preraspodjela prostora na gradskim prometnicama, što podrazumijeva više prostora i bolje uvjete za kretanje pješaka i biciklista.

Među ostalim, udruge biciklista smatraju kako je neophodan okvir u kojem bi se pristupilo multidisciplinarnom planiranju mjera i aktivnosti na popularizaciji biciklističkog prometa. Ove udruge pozivaju vlade zemalja zapadnog Balkana da utje-

ču na to da se gradovi i općine obavežu da će permanentno raditi na unaprjeđenju biciklističke i pješačke infrastrukture i da će promovirati biciklistički promet.

Posebno je istaknuta potreba da se bicikli i biciklistički promet ne promatraju kao smetnja ili aktivnost u trenucima dokolice već kao ravnopravni način transporta koji će imati veliku ulogu u bliskoj budućnosti za unaprjeđenje života u gradovima, prenosi *Danas*.

UDS u Subotici: Borba protiv korupcije i zaustavljanje iseljavanja

Ujedinjena demokratska Srbija (UDS) smatra da je Srbiji mjesto u Europskoj uniji, a korupciju navodi kao jedan od najvećih problema našega društva, neke su od poruka s prošlotjednog susreta čelnika UDS-a s građanima Subotice, odnosno naselja Prozivka.

Prvi na izbornoj listi UDS-a **Marko Đurišić** je istaknuo ovom prigodom kako je borba protiv korupcije jedan od prioriteta tog političkog saveza. Osim niskih plaća i nezaposlenosti, korupcija je, kako kaže, jedan od tri najveća problema s kojima se građani Srbije suočavaju.

»Zbog korupcije je rašireno siromaštvo, slaba nam je ekonomija, ljudi odlaze iz zemlje«, rekao je Đurišić.

Bojan Kostreš iz Lige socijaldemokrata Vojvodine je naveo kako je važno da što prije nestane granica između Srbije i EU, kako bi građani imali šansu naći dobre poslove u Srbiji, a što bi zaustavilo val iseljavanja.

»Ukidanjem granice s EU mi ćemo doći u situaciju da ljudi imaju šansu da nađu dobro plaćene poslove od kojih mogu pristojno živjeti i s ove strane granice, kao što to sada rade u Uniji«, kazao je Kostreš.

Predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov** je podsjetio kako u okviru ove koalicije postoji prostor i za rješavanje pitanja koja se tiču nacionalnih manjina.

»Želimo integraciju u srpsko društvo, osiguravanje participacije u demokratskim procesima, kao i sudjelovanje u procesima donošenja odluka«, izjavio je Žigmanov.

Po riječima **Tatjane Macure** iz Stranke moderne Srbije, Suboticu je u posljednjih nekoliko godina napustilo 20.000 građana, dok je u lokalnoj industrijskoj zoni u posljednja dva mjeseca otpušteno oko 400 radnika.

»Interes Srbije danas nije samo da otvori granice nego i da zadrži radnike«, navela je Macura.

UDS je politički savez Srbije 21, Vojvođanskog fronta na čelu s LSV-om, Stranke moderne Srbije i Građanskog demokratskog foruma.

D. B. P.

Sjednica Odbora HNV-a za obrazovanje održana u Monoštoru

Sedma sjednica Odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća za obrazovanje održana je 28. svibnja u prostorijama *Šokačke kuće* u Monoštoru. Na dnevnom redu našle su se teme oko upisa djece u vrtiće, osnovne i srednje škole, aktivnosti provedene sa studentima, online promocije upisa, te buduće promocije najuspješnijih učenika i nastavnika u nastavi na hrvatskom jeziku protekle školske godine. Bilo je riječi i o udžbenicima za narednu školsku godinu, prijevozu učenika, izvannastavnim aktivnostima te planiranju Dana prosvjetnih djelatnika u Tavankutu.

»Sjednica je prošla u radnom i ugodnom raspoloženju. U Monoštoru su nas dočekali i bili nam domaćini dopredsjednik za Sombor **Željko Šeremešić** i članica Odbora za obrazovanje **Sonja Periškić-Pejak**. Prije sjednice posjetili smo kuću monoštorske župe koja je dana na korištenje KUD-u *Bodrog* i vidjeli kako napreduju radovi na renoviranju iste. Praksa odlaska u mjesta izvan Subotice gdje žive Hrvati se pokazala kao izuzetno dobra,

jer dok ne odete na teren i ne upoznate se s ljudima i vidite gdje žive, ne možete imati realnu predodžbu o tome. Zato je to značajno i nastaviti ćemo održavati sastanke Odbora na taj način«, izjavila je predsjednica Odbora za obrazovanje **Margareta Uršal**.

Susret novog veleposlanika Biščevića s predstavnicima hrvatskih institucija i udruga

Reciklaža prošlosti zaustavlja budućnost

U organizaciji Generalnog konzulata Hrvatske u Subotici, u ponedjeljak, 1. lipnja, u subotičkom hotelu *Galleria* priređen je domjenak povodom Dana državnosti Republike Hrvatske kojem je nazočio i novoimenovani veleposlanik Hrvatske u Srbiji **Hidajet Biščević**. Prije svečanosti on se susreo s vodstvom Hrvatskog nacionalnog vijeća i Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, a prigodom domjenka i s predstavnicima hrvatskih udruga u Srbiji. Zbog pridržavanja mjera uzrokovanih zaraznom bolesti covid-19, događaj je organiziran u suženom broju.

Biščević je ovom prigodom, među ostalim, kazao kako će nastojati dinamizirati odnose između Hrvatske i Srbije te uložiti veću energiju u rješavanje preostalih otvorenih pitanja – od pitanja granica, preko pitanja nestalih do prava hrvatske manjine. Poručio je i kako je interes Hrvatske da Srbija postane članica Europske unije »kako bismo kao susjedi dijelili iste vrijednosti«, što bi, među ostalim, pridonijelo i boljoj zaštiti prava dviju manjina.

Okrenuti se budućnosti

»Hrvatska ima interes da se Srbija, kao i sve zemlje jugoistočne Europe, uključe u europske integracije, kako bismo dijelili isti politički sustav i vrijednosti – demokraciju, vladavinu prava i ljudska prava. To onda pridonosi i boljem položaju nacionalnih manjina u susjednim zemljama«, kazao je Biščević.

Naveo je kako, uz potporu hrvatske Vlade, a u suradnji s hrvatskom zajednicom, želi učiniti korak više od stagnirajućeg razdoblja u odnosima Hrvatske i Srbije, uz napomenu da »ogromne potencijale« bilateralne suradnje treba što bolje iskoristiti.

Naveo je i kako bez dobrih hrvatsko-srpskih odnosa nema stabilnosti u ovom dijelu Europe te da dvije države trebaju živjeti kao dva normalna susjeda, »ne zaboravljajući prošlost ali okrenuti budućnosti«. Dodao je da EU može biti jamac »da živimo na jedan normalan, uljuđen, miran, dobrosusjedski način«.

»To je onda put gdje neće biti reciklaže prošlosti da bi se zaustavila budućnost, čemu smo nažalost danas svjedoci«, kazao je on.

Veleposlanik Biščević je kazao kako želi dinamizirati hrvatsko-srpske odnose te uložiti veću energiju u rješavanje preostalih otvorenih pitanja – od pitanja granica, preko pitanja nestalih do prava hrvatske manjine. Istaknuo je i kako je interes Hrvatske da Srbija uđe u EU

 Domjenak povodom Dana državnosti RH

Sastanak s predstavnicima HNV-a i DSHV-a

Glede problema s kojima se suočavaju pripadnici hrvatske manjine u Srbiji, Biščević je izjavio kako će pomagati zaštitu i unaprjeđenje prava te zajednice, a kao mehanizam za rješavanje tih problema vidi Međudržavni sporazum o zaštiti manjina. Za taj je sporazum, međutim, ocijenio kako se ne primjenjuje jednako u obje države te da bi se institucije u Srbiji trebale više angažirati oko provedbe preporuka iz toga dokumenta.

»Znači, treba diplomatski i politički djelovati, i naći argumente da se institucije Republike Srbije uvjere u potrebu većeg angažmana. Tim više, što neka od pitanja povezanih s položajem hrvatske manjine u nekoj doglednoj perspektivi mogu biti povezana i s pregovaračkim procesom Srbije s EU. Mi ne bismo željeli doći u situaciju u kojoj neriješena pitanja iz područja ostvarenja njihovih prava, poput obrazovanja i slično, mogu otežati ili usporiti pregovore Srbije s EU. Interes nam je da Srbija bude članica EU, zato s obje strane moramo učiniti napore da ta pitanja ne budu prepreka«, rekao je Biščević.

Očekivanja od Hrvatske

Predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić** je tijekom sastanka upoznala novog veleposlanika s prilikama u hrvatskoj zajednici u Srbiji. Budući da je Vijeće do sada imalo odličnu suradnju s Veleposlanstvom, Vojnić se nada da će ista biti nastavljena.

»Hrvatska diplomacija nam može pomoći na svim razinama. Od problema s udžbenicima, preko rješavanja pitanja hrvatskog školskog centra do osiguravanja prostora za udruge kulture u Beogradu... Očekujemo da diplomacija otvara vrata hrvatskoj zajednici kako bismo onda skupa rješavali probleme«, izjavila je Vojnić.

Predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov** izrazio je zadovoljstvo potporom hrvatske diplomacije u rješavanju problema hrvatske zajednice.

»Vidimo da se takva potpora planira nastaviti. Pozitivno ocjenjujemo prve korake koje je na tom planu veleposlanik Biščević učinio. Poruke koje smo od njega danas čuli za nas su ohrabrujuće i želimo da u jednom partnerskom i koordiniranom odnosu nastavimo uspješno razrješavati brojna otvorena pitanja i izazove s kojima se pripadnici hrvatske zajednice suočavaju, a koji su dio i bilateralnih hrvatsko-srpskih odnosa. Mi znamo da je nama ključno mjesto za razgovor i rješavanje problema Beograd, ali

i tu također očekujemo potporu Hrvatske. A kada su u pitanju kapitalni projekti koje smo započeli rješavati s Vladom **Andreja Plenkovića**, želimo ih i dalje nastaviti«, rekao je Žigmanov.

I predstavnici hrvatskih udruga ističu značaj potpore koju dobivaju iz matične domovine, pa tako i od hrvatske diplomacije u Srbiji.

»Neophodna nam je pomoć u očuvanju kulture i jezika. Tu ne mislim samo na materijalnu potporu, već i na onu moralnu kada predstavnici diplomacije dolaze na naše manifestacije«, kaže predsjednica UG *Urbani Šokci* iz Sombora **Marija Šeremešić**.

»Hrvatska diplomacija je velika potpora udrugama. I do sada smo imali dobra iskustva glede, recimo, povezivanja s udrugama u Hrvatskoj, a očekujemo da će dobra suradnja biti nastavljena«, kaže predsjednik HKU *Antun Sorgg* iz Vajske **Mladen Šimić**.

Misa u Zemunu

I ove godine Dan državnosti Republike Hrvatske (30. svibnja) obilježen je i svetom misom za Domovinu u crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije u Zemunu. Osim vjernika, na misi su bili i predstavnici hrvatske diplomacije u Srbiji, kao i Hidajet Biščević. On je sunarodnjacima u Srbiji u ime predsjednika i Vlade RH, te osobno, čestitao Dan državnosti RH i zahvalio što ovakvim prigodama i svim svojim aktivnostima održavaju duh hrvatskoga naroda.

»Kad se sjetimo gdje smo bili prije 30 godina, a gdje smo danas kao Republika Hrvatska, kao hrvatska zajednica i kao hrvatski narod diljem svijeta, onda možemo biti ponosni jer znamo da tamo gdje postoji volja, tamo gdje postoji energija i tamo gdje postoji vjera, tamo se može. Znam da ste i vi ovdje prošli kroz teška vremena i znam da vam nije ni danas lako. Uvjeravam vas da ću osobno sa suradnicima, kao Veleposlanstvo, kao konzulat ispred Vlade Republike Hrvatske i uz pomoć Republike Hrvatske, kroz dijalog s Republikom Srbijom, kroz suradnju sa svim udrugama hrvatske zajednice u Vojvodini i u cijeloj Srbiji, nastojati učiniti sve da se položaj hrvatske zajednice u Srbiji unaprijedi i poboljša«, poručio je Biščević.

Domaćin, zemunski župnik preč. **Jozo Duspara** podsjetio je kako je tradicija služenja mise povodom Dana državnosti RH duga 14 godina.

Misa za Domovinu u Zemunu

»Kada smo prije 14 godina počeli s obilježavanjem Dana državnosti u našoj župi, vjernici su s nepovjerenjem dolazili na misu. Međutim, iz godine u godinu bilo ih je sve više. Svi koji dolaze ovdje doživljavaju Hrvatsku kao svoju domovinu, ali isto tako su i odani građani ove države. Ako javno držimo do svoga, poštujući sve propise i kulturne vrijednosti zemlje u kojoj živimo, u tome je naša budućnost i održivost«, istaknuo je vlč. Duspara, dodajući da nije uvijek bilo lako biti Hrvat u Zemunu, posebice u vremenima kada su se dešavale turbulentne situacije na relaciji Zagreba i Beograda.

Veleposlanik Bišćević je ovom prigodom upoznat i s radom hrvatskih udruga iz Zemuna.

Sastanak s gradonačelnikom Subotice

Prije susreta s predstavnicima hrvatske zajednice, veleposlanika Bišćevića je u ponedjeljak u sjedištu subotičke lokalne samouprave primio gradonačelnik **Bogdan Laban**.

U priopćenju iz gradske uprave navodi se kako je na sastanku bilo riječi o srpskoj manjini u Hrvatskoj i hrvatskoj manjini u Srbiji, kao mostu suradnje između dviju država, te unaprjeđenju ekonomske suradnje grada Subotice s hrvatskim općinama, gradovima i županijama.

»Razgovarali smo o jačanju međusobne gospodarske, kulturne i turističke suradnje, kao i o intenziviranju prekogranične suradnje i mogućnostima zajedničkog nastupa prema fondovima Europske unije. Upoznao sam veleposlanika Bišćevića s činjenicom da su se tijekom protekle četiri godine kontinuirano izdvajala sredstva za sufinanciranje programa i projekata na hr-

vatskom jeziku u području obrazovanja, kulture, informiranja i projekata koji se tiču službene uporabe jezika i pisma, ali da prostora za još čvršću suradnju ima i u drugim područjima, naročito putem projekata prekogranične suradnje«, naglasio je Laban.

Kao primjer dobre prakse naveo je početak realizacije IPA projekta s Hrvatskom, utemeljenog na uspostavljanju energetski učinkovitih javnih zgrada kroz primjenu elektra na obnovljive izvore energije kao primjer energetski održive i ekološki prihvatljive javne politike. U okviru ovog projekta Grad Subotica i Općina Satnica Đakovačka izgradit će sunčane sustave na više javnih i obrazovnih ustanova.

Veleposlanik Bišćević je kazao da je nedavno, nakon što je predao akreditivno pismo predsjedniku Srbije **Aleksandru Vučiću**, razgovarao s predsjednikom koji je, kako je rekao, izrazio spremnost da se ubrzaju odnosi između Srbije i Hrvatske, prebrodi razdoblje političke stagnacije i intenzivira institucionalni dijalog.

Sastanku su nazočili i generalni konzul Hrvatske u Subotici **Velimir Pleša**, tajnica Tajništva za društvene djelatnosti Gradske uprave **Jasmina Stevanović** i predsjednik DSHV-a Tomislav Žigmanov. Kao ključni izazov pripadnika hrvatske manjine u Subotici Žigmanov je naveo njihovu isključenost iz procesa donošenja odluka kao i nevidljivost u prekograničnim programima suradnje koje Grad ima s lokalnim samoupravama iz Hrvatske.

D. B. P. / S. D.

Sastanak s gradonačelnikom Subotice Bogdanom Labanom

Investicije i propaganda u predizborno vrijeme

Da su izbori svake godine...

»Možda bi bilo bolje da svake godine budu izbori, pa bi onda svaki atarski put vjerojatno bio urađen«, kaže Vinko Stantić

»**Ž**eljeznički kolodvor na Hrvatskom Majuru su prije više desetljeća koristili ljudi sa 105 salaša, ali je većina njih odselila i napustila salaše prije svega zbog nepostojanja uređenih atarskih putova. Pristup selu, pristup gradu, odlazak u školu za djecu uvijek je bio problem zbog neuređenih putova, a danas je taj problem ostao za manji broj stanovnika preostalih salaša ali i za poljoprivrednike kako bi pristupili njivama na tom prostoru«, kaže predsjednik Savjeta Mjesne zajednice Mala Bosna i predsjednik Mjesnog odbora Demokratskog saveza Hrvata u tom mjestu **Vinko Stantić**.

Zbog toga su, kaže, tražili da se atarski put od Male Bosne do Hrvatskog Majura uredi (naspe tucanikom) još prije šest godina. »Prije dvije godine je urađen žitnički atar koji povezuje Somborski i Beogradski put kako bi, nakon što je urađena zaobilaznica, traktori mogli prolaziti, a što su tražile četiri mjesne zajednice: Mala Bosna, Mali Bajmok, Šandor i Verušić. Tako je tek ove godine i uređenje puta za Hrvatski Majur stiglo na red u dužini od 3.700 metara i širine 2,5 do 3 metra. Možda bi bilo bolje da svake godine budu izbori, pa bi onda svaki atarski put vjerojatno bio urađen«, kaže Stantić.

Kampanja i putovi

A kako upravo sada traje predizborna kampanja, vijest o uređenju puta s gradonačelnikom, mehanizacijom, mjerodavnim stručnjacima i zadovoljnim mještanimom s Hrvatskog Majura u glavnim ulogama u tekstu i fotografijama pojavila se prije desetak dana u lokalnim medijima i izazvala nezadovoljstvo Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini. Predsjednik ove stranke **Tomislav Žigmanov** ocijenio je ovakav postupak nekorektnim, jer je, smatra, iskorišten u predizborne svrhe radi reklamiranja vladajuće stranke.

»Dio višegodišnjih planskih nastojanja u Mjesnoj zajednici Mala Bosna je bio da se čvrstim putom poveže s dijelom teritorija ove MZ koji se zove Hrvatski Majur, kako bi stanovnici preostalih salaša mogli lakše dolaziti do centra naselja kao i da bi mehanizacija mogla prolaziti do njiva. Oni su zadovoljni što je posao priveden kraju i kao narodni zastupnik sam došao čestitati vodstvu MZ što je istrajalo u svojim naporima i da reagiram na određenu vrstu iskazane nekorektnosti u samom činu otvaranja i općenito pozicije gradske vlasti kada su u pitanju ovakve stvari. Mi držimo da je trebalo prikazati uređenje ovog puta kao zajednički pothvat svih ljudi uključenih u strukture i smatramo da je nekorektno da gradonačelnik dolazi otvarati i zatvarati radove, a da predstavnike lokalne vlasti iz Mjesne zajednice ne poziva i to u ovo izborno vrijeme ima sasvim drugačiju poruku. Mi jesmo spremni za suradnju i raspoloženi za

suradnički odnos sa svima u Republici, pokrajini Vojvodini i u Subotici, ali mislimo da neka vrsta uzajamnog poštivanja i partnerstva ne smije biti narušena. U ovom slučaju, na žalost, to se dogodilo i jedan hvale vrijedan pothvat je na taj način predstavljen kao da je poluprivatna stvar ljudi iz struktura Srpske napredne stranke«, kazao je Žigmanov.

Bečar atar na čekanju

Inače, kaže predsjednik subotičke podružnice DSHV-a **Mirko Ostrogonac**, 2014. godine je donesena Strategija razvoja grada Subotice koja je sadržavala kao ciljeve i uređenje atarskih putova. »U ovoj je Strategiji bila planirana i strategija razvoja ruralnih područja. Bio je to jedan od dobrih primjera i projekta-

Vinko Stantić, Tomislav Žigmanov i Mirko Ostrogonac

ta koji zapravo znači uređenje atarske mreže putova. Cilj je bio da se u svakoj mjesnoj zajednici uradi makar jedan od ključnih atarskih putova. Do sada je dosta toga urađeno, s tim da naravno još jako puno treba uraditi i nadam se da će se to u narednom periodu i uraditi.«

Tako postoji ideja koja se provlači od samog početka uređenja atarskih putova, a to je da se uredi Bečar atar od Mirgeša, preko Male Bosne i Mikićeva do Žednika i Novog Žednika. »Na Bečar atar se oslanja 20.000 hektara oraničnih površina i značajan broj stanovnika te poljoprivrednih proizvođača s jezgrom oraničnih površina na ovom području«, kaže Ostrogonac. Ako se vratimo na početak ovog teksta, onda će ovaj atarski put, ako je naš sugovornik u pravu, možda morati sačekati sljedeće izbore.

J. D.

Željko Pakledinac, predsjednik MO DSHV-a Bač

Za veću zastupljenost i zaposlenost

Zalagat ćemo se za veću zastupljenost Hrvata u svim segmentima vlasti, za poboljšanje položaja poljoprivrednika, za povezivanje sa zemljama u okruženju, prije svega s Hrvatskom i Mađarskom, povećanje zaposlenosti, za zaštitu životnog okoliša i ostanak mladih u Baču

» **S**kupština Općine Bač broji 25 vijećnika i nakon izbora održanih 2016. godine, vlast su formirali Srpska napredna stranka sa svojim koalicijskim partnerima i Liga socijaldemokrata Vojvodine, a kasnije su im se pridružili i Srpska radikalna stranka i Socijalistička partija Srbije, tako da je jedina oporba bila Demokratska stranka koja je osvojila četiri mandata, ali su vrlo brzo dva vijećnika prešla u vladajuću strukturu, tako da se može reći da oporbe u Općini Bač gotovo da i nije bilo. Demokratski savez Hrvata u Vojvodini je bio u koaliciji s DS-om, ali nismo imali predstavnika u lokalnom parlamentu. Na ovim izborima očekujemo da uđemo u lokalnu skupštinu i budemo zastupljeni u svim segmentima vlasti na lokalnoj razini«, kaže predsjednik Mjesne organizacije Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini Bač **Željko Pakledinac**, koji je i jedan od šest kandidata ove stranke koja izlazi na izbore u koaliciji pod nazivom Vojvođanski front.

Kakva je struktura stanovništva i kakav je položaj Hrvata u Baču?

Općina Bač prema posljednjem popisu imala je blizu 15.000 stanovnika, ali je taj broj danas znatno manji i mislim da je danas nešto preko 10.000 stanovnika. Razloge ovome treba tražiti u ekonomskim razlozima, kao i sve većem i bržem odlasku mladih, što se najbolje vidi u manjim sredinama kakve su, recimo, Plavna i Bođani. Pravi pokazatelj ovoga stanja je broj djece po školama, koji iz godine i godinu opada, tako da prijeti opasnost da dođe do ukidanja škole u nekim mjesnim zajednicama. Što se tiče broja Hrvata, on je po popisu iznosio 1.320, ali i taj broj je sada vjerojatno manji. Kada govorimo o položaju Hrvata u Općini Bač, u prvom redu to je slaba ili gotovo nikakva zastupljenost u vlasti ili javnim i ostalim službama. Osnovni razlog za to je, po meni, što nismo dio vlasti, a čim niste sudionik u tome i ovlasti su vam manje. Kada govorimo o položaju naše zajednice u Općini Bač, to se može sagledati kroz rad trenutačno samo dvije od ranije pet kulturnih udruga, kroz nastavu na hrvatskom jeziku s elementima nacionalne kulture u dvije škole u Vajskoj i Plavni, te dvosatnu tjednu emisiju na hrvatskom jeziku na valovima lokalnoga radija.

Kakav je predizborni program koji DSHV i koalicija u kojoj ste ima u Baču? Za što ćete se zalagati?

DSHV na predstojećim lokalnim izborima izlazi na izbornoj listi broj 2 pod nazivom Vojvođanski front - Ujedinjeni za demokratski Bač (LSV, Zajedno za Vojvodinu, DSHV – čiji je nositelj **Zdenko Kolar**). Ono za čega će se DSHV zalagati u ovoj kampanji je veća zastupljenost pripadnika naše zajednice u svim segmentima vlasti.

Posebnu pažnju ćemo posvetiti poboljšanju položaja poljoprivrednika putem većih poticaja i povoljnijih kredita. Zatim ćemo poticati povezivanje sa zemljama u okruženju, prije svega s Hrvatskom i Mađarskom kao članicama EU, te ćemo raditi na povećanju zaposlenosti kroz otvaranje novih radnih mjesta i privlačenje stranih investitora ali onih pravih, a ne onih s kravatom i tašnom. Ono na čemu ćemo također raditi su i poslovi na zaštiti životnog okoliša, boljoj opskrbi ispravne vode za piće, izgradnji kanalizacije u mjesnim zajednicama u općini gdje je nema i svakako poseban akcent je na mladima, na njihovom ostanku, na potpori radu kulturnih i sportskih klubova, posebice nogometnih kojih gotovo da i nema.

Kakva su vaša očekivanja, koliko vijećnika može imati koalicija u kojoj nastupate i DSHV u budućem sastavu lokalne skupštine u Baču?

Što se tiče očekivanja rezultata na predstojećim izborima, mislim da bi ova koalicija mogla osvojiti između 7 i 8 mandata, a to bi onda značilo da bi u novome sazivu DSHV imao 2 ili 3 vijećnika, što do sada nije bio slučaj.

Tko su kandidati?

Na ovim izborima na spomenutoj listi DSHV ima 6 kandidata za vijećnike – **Željko Pakledinac** je na mjestu broj 2, **Dorijana Vučinac** na 4. mjestu, **Dario Bošnjak** na 8., **Slađana Omerčić** na 15., **Mirko Džanić** na 16. i **Petar Jurišić** na 22. mjestu. Na izbornoj listi su mladi i obrazovani ljudi koji žele dati svoj doprinos u boljitku života nas Hrvata u ovoj općini.

J. D.

Darko Baštovanović, kandidat za vijećnika Skupštine općine Beočin

Ima potencijala za razvoj hrvatske zajednice

Zalagat ćemo se za fleksibilniju uporabu hrvatskog jezika, za veću potporu župi i kulturološkim obrascima Hrvata u Beočinu i uvođenje nastave na hrvatskom jeziku te za poticanje suradnje s Hrvatskom, kaže Baštovanović

Politolog **Darko Baštovanović** iz Beočina jedini je kandidat Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini na listi Vojvođanski front – Ujedinjeni za demokratski Beočin – Nenad Čanak (LSV, DSHV) koja se nalazi pod rednim brojem 4. Na Sveučilištu u Novome Sadu na smjeru Europske studije obranio je master tezu *Socioekonomska integracija nacionalnih manjina u procesu EU integracija*. Uposlen je kao međunarodni tajnik u Hrvatskom nacionalnom vijeću u Subotici u kojem obnaša i dužnost predsjednika Povjerenstva za praćenje povreda manjinskih prava. Bavi se pitanjima položaja i prava nacionalnih manjina, etniciteta i procesa EU integracija te značaja istoga za nacionalne manjine.

Kakav je položaj Hrvata u Beočinu?

Beočin je jedan od većih urbanih centara u Srijemu s oko 15.000 stanovnika u kojem uz Srbe, Rome i Slovence živi prema popisu oko 600 Hrvata iako je, sudeći prema crkvenim knjigama, broj daleko veći. Postoji zdrava jezgra za razvijanje zajednice u ovome mjestu, a od 2016. godine smo na neki način i službeno predstavljeni unutar općinskih struktura jer sam član općinskog Savjeta za međunarodne odnose koji je bio jedan od aktivnijih u Srbiji. Općina ima dosta korektan odnos prema nama i postoji i insti-

U prethodnom sazivu na vlasti je bila Srpska napredna stranka, a oporba se »istopila« prelijetanjem u vladajuću stranku. Na sadašnjim izborima DSHV izlazi na izbore u koaliciji Vojvođanski front s LSV-om. S partnerima unutar Lige imamo jako dobru komunikaciju. To su ljudi koji su se i u prethodnim razdobljima zalagali za postulate koji su nama bitni, dakle demokratske procese i uvažavanje pluralnosti i interesa manjina o čemu svjedoče njihovi nastupi za skupštinskom govornicom i njihova nazočnost na manifestacijama koje organizira hrvatska zajednica. S njima smo napravili dogovor da ćemo unutar koalicije zagovarati, uz zajedničke ciljeve i one ciljeve koji su za nas specifični i bitni.

Koji su to ciljevi i za što ćete se zalagati kao vijećnik ako osvojite mandat u Skupštini općine Beočin?

Zalagat ćemo se za fleksibilniju uporabu hrvatskog jezika, jer iako nam za sada zakonske mogućnosti nisu naklonjene, ipak postoji mogućnost da se taj segment unaprijedi kada su u pitanju procedure izdavanja osobnih dokumenata. Nadalje, zalagat ćemo se za razvitak župe, za veću potporu župi i kulturološkim obrascima Hrvata u Beočinu. Ono što je jedan strateški cilj na dugoročnijem planu je uvođenje nastave na hrvatskom jeziku u Osnovnoj školi *Jovan Grčić Milenko*. U toj školi bi se prvi put uveo jedan manjinski jezik, a mislim da za to postoji mogućnost jer postoji interes za to barem u segmentu uvođenja predmeta Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture. Nadalje, želimo poticati suradnju s Hrvatskom i smatramo da možemo biti važan segment u tome. Općina Beočin je do sada imala dosta korektnu suradnju, ali bismo se željeli uključiti i biti važan most komunikacije ne samo između Beočina i određenih općina u Hrvatskoj već i s drugim institucijama u Hrvatskoj i Srbiji kako bi se ta suradnja produbila.

J. D.

tucionalna komunikacija, pa je delegacija Hrvatskog nacionalnog vijeća prošle godine posjetila Beočin gdje je razgovarala s predstavnicima lokalne vlasti kao i s pripadnicima hrvatske zajednice.

Na dosadašnjim izborima DSHV nije izlazio na izbore u Općini Beočin. Tko je bio na vlasti u prethodnom sazivu Skupštine općine Beočin?

Degradacija naslijeđa brža je od njegovog očuvanja

Od kasnih šezdesetih godina XX. stoljeća do danas više je primjera degradacije naslijeđa nego njegovog očuvanja. Smatram da je potrebno objasniti stanovnicima koliko su te zgrade, kuće i industrijski objekti dio identiteta mjesta u kojem žive

Intervju vodio: Marko Tucakov

Vladimir Stojanović je rođen u Odžacima. Ima sončanske korijene. U rodnom mjestu je završio osnovnu školu i gimnaziju. Na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu u Novom Sadu, gdje je završio studij geografije, zaposlio se kao vježbenik 1998. godine. Doktorirao je 2004. na temu »Primjena koncepta održivog razvitka u specijalnim rezervatima prirode Vojvodine«. U zvanje redovitog profesora izabran je 2014. godine. U profesionalnom radu je posvećen temama zaštite okoliša, zaštite prirode, održivog turizma i ekonomske geografije. Jedan je od osnivača Katedre za geoekologiju. Sudjeluje u radu Centra za okoliš i održivi razvitak i Nacionalnog vijeća za razvoj turizma Republike Srbije. Bio je član istraživačkog tima u postupku nominacije Bačkog Podunavlja za UNESCO rezervat biosfere.

HR Odžaci su relativno mlado naselje, ali tijekom cijelog XIX. i u prvoj polovici XX. stoljeća razvijalo se iznimnom brzinom. Koje su okolnosti tome pridonijele?

Uzroke prosperiteta treba tražiti u ekonomskom rastu koji je posljedica plodnog bačkog zemljišta, kvalitetne industrijske konoplje koja se ovdje uzgajala te, najzad, dobre organizacije lokalne zajednice u Odžacima. Svega 24 godine nakon kolonizacije njemačkog stanovništva, u Odžacima je svake jeseni od 1779. organiziran godišnji vašar kudjelje. Uzgoj je održan tijekom cijelog XIX. stoljeća, pa je nakon toga, u procesu industrijalizacije, kudjelja postala i industrijska sirovina. Onda je 1907. osnovana Tvornica konopaca i užarije, koja je podržavala gospodarski razvitak Odžaka kroz cijelo XX. stoljeće.

HR U ovoj varošici još uvijek su sačuvani elementi arhitekture obiteljskih kuća koji odaju ugodan dojam želje za ljepotom životnoga ozračja. Što je pridonosilo da se vlasnici odlučuju na ovakav način gradnje obiteljskih kuća? Kakva se građevina podrazumijeva pod onim što zovemo »švapskom kućom«?

To je još jedan od onih detalja koji Odžake izdvaja iz skupine ostalih seoskih naselja u okruženju. Svaka od tih kuća je istovremeno i priča o nekoj od slavnih obitelji Odžaka iz vremena prije Drugog svjetskog rata. To su bogataške obitelji koje su pratile trend vremena u kojem su živjele, pa se te kuće ne razlikuju od onih koje možemo i danas vidjeti u daleko većim i bogatijim gradovima nekadašnje Austro-Ugarske. Prije svega riječ je o vilama i kućama porodica **Ertl, Leinweber, Rausch, Jánossy, Lukács i Bernhard**. »Švapske kuće« su sastavni dio našeg životnog prostora, bez obzira na to u kom dijelu Vojvodine živimo. Najčešće pod tim imenom podrazumijevamo stambeni objekt koji je u stručnoj geografskoj literaturi poznat pod imenom »kuća uz put« ili »priječka kuća«. Njezine prostorije se pružaju uličnom regulacijskom linijom duž cijelog placa, a zatim se u dubinu dvorišta nadovezuju i pomoćne prostorije. One su monumentalnih gabarita, često i lijepo oblikovanih pročelja, čije *einfahrt kapije* ih polove na simetrične ili nesimetrične dijelove. Najzad, one uz adaptaciju mogu biti udoban životni prostor i sto godina nakon izgradnje. Imaju sačuvanu patinu, što stanovnici u drugim dijelovima središnje Europe znaju cijeniti.

HR Odžaci danas još uvijek čuvaju graditeljsku baštinu koja, ipak, nestaje. Neke od tragičnih primjera prikazali ste u Vašoj knjizi. Osim ukazivanja na nepovratni gubitak, ima li mogućnosti da se bar reprezentativna graditeljska baština kulture podunavskih Nijemaca sačuva? Što je potrebno uraditi da bi se to dogodilo?

To je pitanje na koje i ja još uvijek tražim odgovor. Vjerujem da je u osnovi svega i informiranje lokalne zajednice i edukacija o neophodnosti očuvanja naslijeđa, kao i spremnost lokalne samouprave da razvija projekte koji bi na tome inzistirali. Nažalost, u Odžacima to nikada nije bila tema od značaja. Od kasnih šezdesetih godina XX. stoljeća do danas više je primjera degradacije naslijeđa nego njegovog očuvanja. Smatram da je potrebno objasniti stanovnicima koliko su te zgrade, kuće i industrijski objekti dio identiteta mjesta u kojem žive. Najzad, važno je makar i pokušati povezati sve to s razvojem turizma, za što se lokalna zajednica opredijelila kada je osnovala Turističku organizaciju općine Odžaci.

HR Odžaci su mala sredina, s nezanemarivim lokalnim »lobijem« koji čine osobe podrijetlom iz ove varošice, a koje su značajni društveni akteri, primjerice u Novom Sadu, Somboru... Ipak, to je sredina koja, iako industrijalizirana u sličnim okolnostima, po ekonomskim parametrima značajno gubi utrku s nedalekima Apatinom i Bačkom Palankom. Ima li mogućnosti da turizam predvodi »izvlačenje« Odžaka s ekonomske periferije, barem na regionalnoj razini?

Ne mislim da turizam može predvoditi ekonomski razvitak Odžaka, ali vjerujem da može biti potpora u tome. Najzad, priča o turističkom razvoju nije samo ekonomske prirode već ima svoju ulogu i u društvenoj ili ekološkoj sferi razvitka jedne zajednice. Razvoj turizma možemo iskoristiti da podupremo

očuvanje kulturnog naslijeđa ili da bolje zaštitimo prirodu. Dok razmišljamo na takav način, turizam nam pomaže da budemo svjesniji svojeg okruženja i blagonakloni prema njegovim prirodnim i kulturnim resursima.

HR Crkva sv. Mihovila, kao i sakralna arhitektura uopće, privukla je u velikoj mjeri Vašu pozornost. Mnogi kojima Odžaci danas izgledaju kao tipična ruralna sredina pitaju se kako to da je u takvom naselju izgrađena ovako monumentalna crkva, čiji je toranj samo dva metra niži od tornjeva subotičke katedrale. Kada i kako je izgrađena ova crkva? Zbog čega je proglašena spomenikom kulture i čini li se dovoljno na njenoj zaštiti?

Crkva Svetog Mihovila iz 1821. je jedan od dva zaštićena spomenika kulture u Odžacima, skupa s kapelom Svetog Vendelina na katoličkom groblju. Ona je prava riznica kulturno-umjetničke baštine koja prelazi okvire lokalne sredine, baš kao što to primijete i oni koje spominjete u pitanju. Crkva je podignuta za svega tri godine, a brojni umjetnici su je urešavali još desetljećima nakon toga. Njeno zanimljivo zidno slikarstvo u stilu baroka izveli su **Altenbuchner, Greiner i Szirmai**. Umjetničke slike na glavnom i pobočnim oltarima potpisalo je više slikara poput **Józsefa Peskia** iz Pešte, **Pollaka** iz Beča, ali i lokalnog slikara **Josefa Rauscha**. Međutim, ono što je najveće iznenađenje i čemu je poklonjena najveća pozornost jesu vitraji. Nijedna studija ili monografija nije do sada ni pomenula da su to ostvarenja **Gide Waltherra** iz Budimpešte, po čemu je ova crkva zajedno s crkvom Srca Isusova u Futogu vjerojatno jedinstvena na području cijele Vojvodine. Odžaci su u trenutku izgradnje crkve bili selo s nešto više od 3.000 stanovnika, koje se, pretpostavimo, malo razlikovalo od onih u okolici. Vjerojatno da su mnoge kuće u mjestu tog vremena još uvijek bile od naboja i pokrivene trščanim krovovima. Bez obzira na to, upornošću zajednice izgrađena je velebna građevina koja i danas, dva stoljeća nakon gradnje, u Odžacima izaziva najveću pozornost. Najveći dio troškova izgradnje pao je na račun općine, a dio se odnosio i na tzv. Registar prikupljenih naturalija, putem kojega je stanovništvo darivalo poljoprivredne proizvode, a osobito kudjelu. Gotovo polovicu ukupne sume, koju su izdvajali građani, činio je novac od kudjelje i ona je poznata kao »crkvena kudjelja«. Tu opet dolazimo do samog početka i one sudbinske povezanosti Odžaka i kudjelje, čak i onda kada govorimo o jednom spomeniku kulture. Enterijer crkve je odlično očuvan, a zahvaljujući novcu iz zaostavštine jedne građanke Austrije, koja je rođena u Odžacima, vanjština crkve je detaljno obnovljena 2019. godine.

HR Hrvati su na četvrtom mjestu po brojnosti među narodima u Općini Odžaci, nakon Srba, Mađara i Slovaka. Najviše ih ima u Odžacima, a po nekoliko desetaka i u Bogovju, Ratkovu i Srpskome Miletiću. Odakle su podrijetlom stanovnici Odžaka hrvatske nacionalnosti?

Za razliku od susjednih općina Apatin i Bač, ili grada Sombora, općina Odžaci nema, da tako uvjetno kažemo, autohtonu zajednicu hrvatskoga stanovništva. S obzirom na blizinu ovih općina, nije teško pretpostaviti da je veliki broj njih doseljen iz mjesta upravo tih općina. Neki su potomci doseljenika iz Sonte koja je svega 25 km udaljena od Odžaka. Najzad, Odžaci su tijekom cijelog XX. stoljeća, zahvaljujući industriji, privlačili stanovništvo s

područja cijele bivše Jugoslavije, pa su se neki od Hrvata doselili ovamo.

HR Na predstavljanju knjige u Novom Sadu svima je bilo jasno da ste fascinirani Mostongom. Zašto? Koliko je ona nekada značila, a koliko danas znači lokalnim ljudima? Upoznajte nas ukratko i s ostalim prirodnim vrijednostima na području Odžaka.

Mostonga je rijeka koje više nema, kojoj smo oduzeli život tijekom izgradnje kanalske mreže Dunav – Tisa – Dunav, onda kada smo je pripojili tom sustavu. Ona je danas tipična slika preobražaja prirodnih krajolika na području Bačke. U prvom trenutku izgleda kao da nam nije ništa značila. Međutim, brojne udruge, sportski tereni i ulice u naseljima duž njezinog nekadašnjeg toka i danas nose ime Mostonge. Odžaci imaju ulicu koja se jednostavno zove – Mostonga. Od jedne preobražene prirodne pojave kao da smo stvorili fenomen protkan nostalgijom i emocijama. Mostonga je utkana u kolektivnu svijest i emociju prema zavičaju i to nije slučajno. Najzad, zahvaljujući kratkoročnom znanstvenom projektu koji trenutno realiziramo kolege i ja uz potporu Pokrajinskog tajništva za visoko obrazovanje i znanstveno-istraživačku djelatnost, u prilici smo istraživati Mostongu i u Povijesnom arhivu Sombora. Na desetke arhivskih dokumenta veoma slikovito opisuje koliko su ljudi bili povezani s Mostongom stoljećima, onda kada su ovdje močili kudjelju, podizali mostove, ribarili, bavili se stočarstvom na njezinim obalama, borili se s poplavama i planirali kako je povezati s Dunavom. Priroda Općine Odžaci je malo poznata i do sada nije bila predmet neke veće pozornosti. Teško je biti uočljiv na geografskoj mapi prirodnih vrijednosti kada ste smješteni između rezervata prirode Gornje Podunavlje i Karađorđevo, što su zaštićena područja prepoznatljiva na nacionalnoj i međunarodnoj razini. Ipak, neke vrijednosti su dobro poznate lokalnom stanovništvu. Jezero Štrand kao tipična »provala«, odnosno fluvijalno jezero nastalo izlivanjem Dunava, najpoznatije je izletište i kupalište u općini. U Bogojevskom ritu je nakon povlačenja toka Dunava ka zapadu zaostalo malo vlažno stanište čiju hidrografiju oslikava nekoliko bara. U Kamarištu, gdje se do prije više od sto godina nalazilo više desetaka rukavaca, sada je šumska plantaža i lovište.

HR Primjer slatinskih livada, za koje ste naveli da ih lokalne vlasti smatraju idealnima za smetlišta jer nisu ekonomski produktivne, spada u lokalne apsurdne koje ste ilustrirali. Koje su vrijednosti vojvođanskih slatina na lokalnom primjeru slatina uz srednji dio nekadašnjeg toka Mostonge?

Bit će prije da je to slika regionalnoga apsurdna, jer je širom Vojvodine zastupljeno mišljenje o tome kako su ti dragocjeni krajolici na zaslanjenim zemljištima beskorisni, samo zato što ne podržavaju nečiju viziju o razvoju ratarstva. Krajolici na slatinama ne ostavljaju bez daha promatrača koji u subjektivnom estetskom kriteriju traži vrijednost nekog prostora. Njihova osobenost krije se upravo u tome što jedan naizgled jednostavan krajolik sadrži takvo bogatstvo biološke raznolikosti. Moram priznati da sam bio iznenađen podatkom kako je ovaj prostor, na kome će biti proglašeno zaštićeno područje Srednja Mostonga i koji zahvaća i teritorij Općine Odžaci, stanište za 54 nacionalno i međunarodno značajne i zaštićene vrste biljaka. Bogatstvo ovog krajolika sadržano je i u prisustvu čak 207 vrsta ptica. Najzad, kada svemu tome dodate i podatke o geomorfološkim,

klimatološkim i hidrološkim procesima koji su stvarali odlike biotopa, onda znate da je ovo mjesto »učionica pod vedrim nebom« u kojoj bismo se trebali posvetiti ekološkoj edukaciji, kako učenika i studenata tako i zainteresiranih turista.

HR Prije tri godine UNESCO je proglasio Rezervat biosfere Bačko Podunavlje, u koji je ušao i podunavski dio Općine Odžaci. Kako učiniti ovdašnju prirodu da bude na ponos ljudima i da ljudi koristeći nju mogu zaraditi? Mnogi smatraju da je turizam opet tu slamka spasa, no ne čini se da se prema prirodi u Vojvodini odnosimo na način da nam ona može biti osnova za razvitak turizma.

Već u predgovoru knjige *Odžaci – baština na dlanu* piše da su rezervati biosfere važna područja, zatim i međunarodno priznati ekološki status, jer povezuju interese ljudi i zaštite prirode. To ne znači da proglašenjem rezervata biosfere koristi dolaze same od sebe. Sa statusom rezervata biosfere Bačko Podunavlje tek nam je pružena prilika da, istraživanjem ovog prostora, primjera dobre prakse u drugim rezervatima biosfere, primjenom održivih razvojnih strategija, učinimo ovaj prostor poligonom ekonomskoga razvitka, koji je ekološki i društveno održiv. Turizam je značajan u takvim vizijama, i to onaj koji zovemo ekoturizmom, a koji će u interpretacijama prirodnih pojava i procesa, uključujući tu zaštićena staništa i vrste, prezentirati esencijalne vrijednosti ovog prostora. Najzad, turistička ponuda treba se završiti u naseljima Rezervata biosfere Bačko Podunavlje, koja su riznice baštine, multikulturalnosti i tržište poljoprivrednih proizvoda koji se mogu plasirati turistima. Kako vidimo, očuvana priroda je osnova svega. Za prirodu Vojvodine se moramo boriti, i to integracijom aktivnosti koje inzistiraju na njezinom očuvanju, a koje su proistekle iz akademske javnosti, strukovnih organizacija i građanskih inicijativa.

HR Što turiste danas najviše privlači u Vojvodinu?

Trend porasta broja turista u Vojvodini nas uvjerava u ono što odavno tvrdimo na Departmanu za geografiju, turizam i hotelijerstvo. Vojvodina nije samo predisponirana za razvoj poljoprivrede već ima i svoju šansu u turizmu. Njezina priroda, a tu se podrazumijevaju i sva zaštićena područja, osnova je za razvoj ekoturizma i aktivan odmor koji sve više privlači pažnju. Dalje, tu je i kulturna baština, počevši od onih tradicijskih sadržaja u koje spadaju salaši, pa sve do, primjerice, industrijske baštine kojoj bismo se morali u budućem razdoblju više posvetiti, jer su nas primjeri u vidu korištenja *Svilare* iz Novog Sada podsjetili na kulturni značaj ovakvih objekata. Najzad, sukladno s prethodnim temama, ističem kako Sombor bilježi izniman turistički rast, a ovaj grad je, usudit ću se kazati, »glavni grad« Rezervata biosfere Bačko Podunavlje.

HR Znamo da su studije turizmologije u Novom Sadu u nedavnim godinama bile iznimno popularne. Imate li uvid u to gdje se zapošljavaju novosadski diplomirani turizmoloz?

Oni su uspješni na raznim pozicijama u turizmu Srbije, ali i izvan države. Mnogi su u turističkim organizacijama lokalnih samouprava širom Vojvodine i Srbije, gdje kreiraju turističku sliku tih destinacija. Mnogi su otišli van i sada su uspješni menadžeri u hotelima širom svijeta. Naravno, tu ima i onih koji nisu pronašli posao u struci i prekvalifikacijom su došli do nekog drugog radnog mjesta, kao što je to u teškim vremenima karakteristično i za neke druge obrazovne profile.

Sastanak Tima za izradu Strategije informiranja na hrvatskom jeziku u RS

Predstavljanje zaključaka i izrada SWOT analize

Sastanak članova i suradnika Tima za izradu Strategije informiranja na hrvatskom jeziku u Republici Srbiji, na kojem su predstavljeni zaključci na temelju do sada prikupljenih informacija te započeta izrada tzv. SWOT analize (pregled stanja), održan je u srijedu, 27. svibnja, u prostorijama Hrvatskog nacionalnog vijeća u Subotici.

Sastanku je prisustvovala i predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić**, čiji se doprinos prije svega ticao izrade spomenute analize, a vodila ga je koordinatorica ovog tima **Karolina Bašić**. Prvi sastanak na kojem je formiran Tim za izradu Strategije informiranja na hrvatskom jeziku održan je u veljači, a u protekla tri mjeseca intenzivno se radilo na svim zadaćama koje su tada raspoređene članovima.

»Sada smo se našli da prezentiramo informacije i zaključke do kojih smo došli i da nakon toga izradimo tzv. SWOT analizu, tj. da vidimo koje su nam to snage, slabosti, mogućnosti i prijetnje kada je u pitanju informiranje na hrvatskom jeziku u Srbiji kako bismo mogli postaviti dobre strateške ciljeve, a na koncu ih i provesti. U izradi ove Strategije, među ostalim, važni su nam povijest informiranja, politički, socijalni, religijski i drugi konteksti, a pristupili smo i ispitivanju javnog mnijenja glede informiranja. Također, sastavljeni su i poslani upitnici koji se tiču medijskih sadržaja – televizije, radija, tiskanih medija, interneta i društvenih mreža«, pojašnjava Karolina Bašić.

Što se tiče ispitivanja javnog mnijenja, zbog izvanrednog stanja uvedenog uslijed pandemije koronavirusa, ono se u prethodnom razdoblju provodilo isključivo elektronskim putem i na taj način je, kako kaže, stiglo 260 potpunjenih upitnika. Međutim, ono nije završeno, već je u planu u narednom razdoblju anketu provesti i u tiskanom obliku. Ono što, prema riječima Bašić, trenutni rezultati govore jeste da se najviše prate društvene mreže, potom televizija, a radijska slušanost bilježi opadanje.

Glede SWOT analize, a prema dosadašnjim rezultatima ispitivanja javnog mnijenja, na ovom su sastanku kao neke od snaga navedeni zadovoljstvo ispitanika televizijskim informiranjem, veliki postotak praćenja internetskih i Facebook stranica HNV-a, Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata i NIU *Hrvatska riječ*, gledanost Dnevnika na RTV Vojvodine, te financiranje *Hrvatske riječi* iz Pokrajine. Kada su u pitanju mogućnosti, spomenuti su

integriranje lokalnih hrvatskih u postojeće medije u Srbiji i Hrvatskoj, kreiranje sadržaja ne samo za Hrvate, pomoć matične domovine, suradnja s Crkvom, osnivanje medijskog d.o.o. poduzeća, mogućnost projektnog financiranja itd. Neke od navedenih slabosti su neprisutnost hrvatske zajednice u većinskim medijima, neinformiranost gledatelja/slušatelja o postojećim emisijama, nedovoljna jezična stručnost kadrova, mali broj profesionalno uposlenih osoba u medijima, informiranje na hrvatskom o temama koje se ne tiču ovdašnjih Hrvata, nedostatak termina za emisije na hrvatskom u elektroničkim medijima, spo-

ro plasiranje informacija, nepostojanje integrativnog portala. Što se tiče prijetnji, tu su trend opadanja slušanosti radija, fokusiranje na klasične medije, nepostojanje jezične barijere, nedovoljna zainteresiranost RH, mogućnost prestanka proračunskog financiranja.

Područja koja su obuhvaćena Strategijom informiranja na hrvatskom jeziku u Republici Srbiji su: povijest informiranja, zakonski okvir, EU integracija i mediji, religijski kontekst, institucije-udruge-kadrovi, medijski sadržaji – TV, radio, internetske stranice, društvene mreže i tiskani mediji, potom medijska scena u Srbiji, politika financiranja i negativni napisi u medijima.

I. P. S.
Foto: HNV

9. SEMINAR BUNJEVAČKOG STVARALAŠTVA

13. – 18. srpnja 2020.

TAVANKUT

Organizator:

HKPD »Matija Gubec« TAVANKUT

Predavanja:

ples, tambura, izrada predmeta od slame,
tradicijaska glazbala...

Za više informacija: matijagubectav@gmail.com

Ciklični razvoj – primjer Subotice

U oči izbora najčešća riječ je razvoj ovog i onog, najprije cestovne infrastrukture. Pitanje je da li je neprekidni »razvoj« imperativ suvremenog svijeta? Svojevremeno je industrijski razvoj u Velikoj Britaniji prouzrokovao nagli razvoj gradova, a prvi čovjek koji je ovaj proces proučavao, **Patrick Geddes**, je u svojoj knjizi (1915.) pod nazivom *Grad u evoluciji* iznio mišljenje da je selo branitelj tradicionalnog duha, a grad mjesto gdje je rođena kultura koja se i dalje tamo razvija. Predvidio je dva moguća razvoja: prvi je neograničen razvoj, nestanak kulture, uništenje prirodnog okoliša i ovakav grad je nazvao Tiranopolis, a druga mogućnost je ravnomjerni razvoj, bitna promjena industrijskog društva koje se razvija u Euto-piju, grad po mjeri čovjeka.

Teoriju o cikličnom razvoju gradova je razvio **Oswald Spengler** (1918.). Po njemu grad se razvija, postigne svoj vrhunac, a poslije počinje propadati, eventualno i nestaje.

Pokušat ću Spenglerovu teoriju primijeniti na primjeru Subotice. Pravi razvoj Subotica je doživjela koncem XIX. i početkom XX. stoljeća, zahvaljujući razvoju željeznice. Grad je postao veliko željezničko čvorište južne Ugarske. Za sjedište južnih pruga izgrađena je jedna prava palača (nekadašnja *Panonija*). Preko željezničkih tračnica grad je bio povezan s nekoliko važnih morskih luka: Rijekom, Solunom i Istanbulom. Željeznica je u prvo vrijeme omogućavala transport poljoprivrednih proizvoda i dovoženje važnih sirovina za potrebe rastućih industrijskih pogona. Početkom XX. stoljeća Subotica je imala oko 9.000 industrijskih radnika. Po službenom popisu (1910.) bila je po broju stanovnika treći grad u ugarskom dijelu monarhije, samo su Budimpešta i Segedin imali više stanovnika. Na prekretnici vijeka izgrađena je Gimnazija, stari Sud, Sinagoga, Gradska kuća, kompleks banje Palić, dvije crkve: Kerska (sv. Roka) i Senčanska (sv. Jurja), dograđeno i rekonstruirano je kazalište, razmišljalo se o gradnji još jednog, uveden je tramvajski promet. Osnivaju se nogometni klubovi (*Bačka, Sand*), 1900. godine pionir zrakoplovstva **Ivan Sarić** sa svojom ekipom na Topčideru kralju **Aleksandru Obrenoviću** i Beograđanima prikazuje nogomet kao novu sportsku igru.

Promjena imperije

Točno prije 100 godina, 4. lipnja 1920. godine, potpisan je Trijanonski mirovni ugovor. Novom teritorijalnom podjelom srednje Europe stvorene su od teritorija Austro-Ugarske tri države: kraljevine Austrija i Mađarska i Čehoslovačka republika. Dijelovi austrijskog dijela monarhije priključeni su kraljevini SHS, Italiji i Čehoslovačkoj, dio teritorija ugarskog dijela je priključen Austri-

ji, kraljevini SHS, Čehoslovačkoj i Rumunjskoj kraljevini (to je oko 75% nekadašnjeg teritorija Ugarske). Ovim činom granicama su presječeni glavni historijsko-komunikacijski pravci: drumski, željeznički i vodeni. Prekinute su i trgovačke veze, protok robe i ljudi, ideja. Tim ugovorom Subotica je pripala novoformiranoj kraljevini SHS i postala izrazito pogranično mjesto, po nekim podacima po broju stanovnika tada je bio i najveći grad. Zahvaljujući stranim investitorima došlo je do kratkog razvoja industrije,

osnovano je desetak poduzeća, i 1927. je bilo već 10.300 radnika u njima. Stagnacija i relativno osiromašenje grada počelo je prije početka II. svjetskog rata kada je 1938., raznim poreznim i drugim mjerama, počelo premještanje vitalnih proizvodnih pogona u »sigurnije dijelove zemlje« (Beograd, Šabac, Kraljevo), često zajedno s kvalificiranim djelatnicima. Broj radnika pao je na 3.800. U ovom razdoblju izgrađen je *Sokolski dom*, Gradski stadion,

Muški štrand na Paliću, tzv. Burza rada, pošta i carinarnica na željezničkom kolodvoru, postojala je radio stanica, a kazalište je pretvoreno u kino.

Razvoj nakon decentralizacije

Nakon okončanja II. svjetskog rata ubrzano su se pogoršali odnosi između SSSR i FNRI, te je nastavljena politika preseljavanja industrijskih pogona. Nova, još neraspakirana tvornica sapuna *Slavica* dijelom je preseljena u Novi Sad (*Albus*) i u Kruševac (*Merima*), livnica i tvornica poljoprivrednih strojeva iz *Partizana* odnesena je u Sarajevo, građevinsko poduzeće *Izgradnja* je likvidirano, a imovina predana *Pioniru* iz Zrenjanina itd. Odmah poslije rata, po broju stanovnika Subotica je bila treća, poslije Beograda i Zagreba. Granice su bile hermetički zatvorene prema susjedima. Prave promjene u razvoju gradova donio je novi Ustav 21. veljače 1974. godine. Ovaj Ustav je predvidio decentralizaciju, koja je omogućila izvjesnu samostalnost u odlučivanju, prije svega u nižim tijelima vlasti (republike, pokrajine, gradovi i općine). Subotica je dobila svoje izvore za financiranje, normalizaciju međudržavnih odnosa je donio i malogranični promet, što je za grad bio značajan izvor prihoda (Buvljak). Izvršen je i pokušaj reformiranja cjelokupnog privrednog i društvenog života. Na dvije lokacije (Prozivka i Aleja maršala Tita) počela je masovna stambena izgradnja (oko 700 stanova godišnje); u ovom periodu izgrađen je Građevinski fakultet, Elektrotehnički centar, pokrajinski dječji dom *Kolevka*, robna kuća *Beograd*, međuopćinski SUP, autobusna stanica, Dom JNA. Ovaj period razvoja trajao je do 1988. godine, kada se u Srbiji počeo »događati narod«, čiji je rezultat bio višepartijski sustav.

Navika sluganjstva i neprofesionalnosti

Drugo lice

SUBOTICE

Novosadski *Dnevnik* svojedobno je imao sjajno osmišljenu reklamu: košarica za tržnicu i u njoj kruh, mlijeko i *Dnevnik*. Jednostavno i jasno, što bi i trebao biti cilj svake reklame. *Subotičkim novinama*, to je opće poznato svakom sugrađaninu, čak ni to nije trebalo. »Plećkuša« ili »Bunjevački Times«, kako Subotičani najčešće još nazivaju *Subotičke novine*, sa svojom 127 godina dugom poviješću stekle su status i viši od osnovne životne potrebe (kruha i mlijeka), jer su već odavno postale – navika. Navikli sugrađani na njih, pa ih – osim ako nije riječ o namjenskoj kupovini zbog plaćenog oglasa u umrlicama – uzimaju na kiosku, a da ni sami ne znaju zašto. Istina, ta navika, mjerena u okvirima naklade, imala je tijekom stoljeća i par desetljeća svoje velike krivulje koje su ovisile o dva glavna faktora: kvalitete lista (uređivačke politike) i (nešto manje) ekonomskog statusa (platežne moći). Ali, kako je naklada novina, baš kao i visina nečije plaće, najčešće stvar poslovne tajne, o sadašnjem broju tiskanih i prodanih primjeraka *Subotičkih novina* nećemo.

Ali, čak i oni koji su iz tko zna kojih razloga u međuvremenu izgubili naviku kupovine *Subotičkih novina* mogli su ovih dana na kioscima vidjeti bombastičan naslov koji – kao što bi to, uostalom, svaki naslov trebao imati za cilj – privlači pozornost na prvi pogled. »Kralj kog je Subotica volela«, stoji krupnim slovima ispod logoa *Subotičkih novina*, a nejasna kontura pored njega upućuje na to da je o Njemu riječ. O Kome? Pa o **Petru I. Karađorđeviću**, kako lijepo sitnijim slovima piše u nadnaslovu da će dobiti spomenik u centru grada, a u podnaslovu, baš tamo gdje se novine većeg formata obično savijaju, stoji da je odluku o tome donijela Skupština grada na prijedlog gradonačelnika **Bogdana Labana** i uz blagoslov Ministarstva kulture i Zavoda za spomenike.

»Iza tako ozbiljnog naslova zacijelo stoji i ozbiljan tekst«, pomislit će ozbiljni, a opet radoznali sugrađanin koji se upravo iz tih razloga, makar na jedan broj, odlučio vratiti staroj navici kupovine *Subotičkih novina*.

Na drugoj strani, međutim, iznenađenje i ozbiljan profesionalni feler, već dugo vremena i inače svojstven novinarima u ovom tjedniku, jer tek na početku treće četvrtine teksta čitatelj saznaje da odluka o podizanju spomenika kralju Petru I. Karađorđeviću nije – poput one o podizanju spomenika ugarskom kralju **Mátyásu Korvinu** na inicijativu građanina **Lajosa Csákányja** – bila jedina tema izvanredno sazvane sjednice Skupštine grada! Nije čak odluka o podizanju spomenika kralju Petru I. Karađorđeviću bila ni jedina takve vrste na redovnoj sjednici Skupštine grada, jer će, osim njega, jedva i to naziremo u tekstu, grad dobiti i spomenike **Károlya Bíróa** i **Ivana Antunovića**. Tko su pa sad Bíró i Antunović i tko ih je uopće i zašto predložio urednik **Vlado**

Tomić i njegova zamjenica **Nada H. Karanović**, koja tekst potpisuje, ostavili su znatiželjnima da se, poput dr. **Branimira Nestorovića** za sva okultna i trivijalna pitanja, obrazuju preko Googlea.

Poput tamo nekih Bíróa i Antunovića, čitatelj od treće četvrtine teksta pa do njegovog kraja vidi i taksativno prepisane nebitne točke dnevnog reda, poput one o godišnjem izvješću o radu Službe za gradsku proračunsku inspekciju, instaliranju štedljivog i suvremenog sustava javne rasvjete u prigradskim naseljima, programu mjera za provedbu poljoprivredne politike Grada za ovu godinu ili pak o misterioznoj ostavci Simona Osztrogonca (to je onaj što je prijavio sječu topola na Paliću i kome je zapaljen dio imanja, a kog su se odrekli i njegov

nadređeni, gradonačelnik Bogdan Laban i stranački šef **István Pásztor**) i postavljanju **Aleksandra Vitkovića** na mjesto predsjednika Komisije za korištenje poljoprivrednog zemljišta. Nijedna od ovih točaka (a bilo ih je još), osim što je u tekstu spomenuta, nije dobila ni slova više!

Zašto je onda kralj Petar I. Karađorđević dobio toliko prostora, zašto se kao dokaz tvrdnji da su ga Subotičani (hmmm, masovno?) voljeli navode citati velikog bačkog župana **Paje Dobroslavačkog**, gradskog pravobranitelja **Dragutina Stipića**, odvjetnika **Ödöna Nagya** ili pak predsjednika Židovske zajednice **Adolfa Klajna**, o čemu novinarka iscrpno piše? Zašto je, konačno, spomenik kralju bitniji od Bíróa (za čije je vrijeme gradonačelnikovanje izgrađena Gradska kuća) i Antunovića (pokretača *Bunjevačkih i šokačkih novina*) i svih ostalih točaka s 28. sjednice Skupštine grada do mjere da ne mogu dobiti ni pristojnije objašnjenje u izvještaju?

Onako iz prve, na pamet padaju dvije stvari: sluganjstvo i navika. Iz sluganjstva prema autoritetu gradonačelnika kao podnositelja zahtjeva za podizanje spomenika nastao je ovaj propagandni tekst, koji ga je ujedno upravo zbog te svoje naravi lišio temeljnih vrijednosti novinarstva – profesionalnosti, ne samo kada je riječ o odnosu ove teme prema svim ostalim sa sjednice nego i potencijalnog analitičko-kritičkog stava. Umjesto, recimo – ako je već ova tema izabrana za noseću – izjave stručnih ljudi o budućem položaju spomenika (faktičkom zatvaranju jednog kraja Korzoa, ne samo vizualnom nego i fizičkom), čitatelju se u tekstu nudi prigodničarska instant-povijest vezana za život kralja Petra I. Kada je, pak, riječ o navici... Ah, pa navikli smo. Navikli smo, recimo, da novinari ove redakcije prave »ekskluzivne« priče o »srpskom Jamesu Bondu« na šljajfnu-šljajfnu i pol! Ili pak da interveniraju na in memoriamu bivšoj urednici *Subotičkih novina* **Dragici Pavlović**, prepravljajući ga, skraćujući i lažno ga potpisujući.

Z. R.

Pogled u prošlost, vjera u budućnost

Nela Skenderović nova urednica Revije Dužijanca * Godinu koja je za nama obilježila je revija novog ruva, koja je pod svjetlima modne piste predstavila 34 novošivene nošnje

Prošloga tjedna iz tiska je izašao novi broj ilustriranog časopisa Udruge bunjevačkih Hrvata *Dužijanca*. I ovogodišnji, deveti broj *Revije* svojevrsan je pregled fotografija i tekstova koji spojeni na jednom mjestu donose detaljan prikaz svih manifestacija *Dužijance* 2019. godine, kao i svih drugih brojnih aktivnosti koje čine *Dužijancu* prepoznatljivom.

Revija po poglavljima

Revija je podijeljena u 12 poglavlja, te svatko tko osjeća bilo kakvu povezanost s *Dužijancem* ili plodnom nam ravnicom može pronaći nešto za sebe. Prekrasne slike pozivaju čitatelja da s osobitom pažnjom pregleda sve detalje, da pogleda na prošlost, plodno klasje, njive, na ljude, mlade i djecu koji čine *Dužijancu* osobitom, a ujedno da u svakoj fotografiji vidi budućnost ove zahvale Bogu.

Duhovnost, Razmišljanja, Intervju, In memoriam, Slamarstvo, Glazba u Dužijanci, Takmičenje risara, U susret središnjoj Dužijanci, Središnja proslava Dužijance, Novo u Dužijanci, Od revije do revije, te *Spisateljski izričaj* poglavlja su koja je nova glavna i odgovorna urednica **Nela Skenderović** spojila u jedno – oku primamljivo, a srcu na ponos.

Što je obilježilo 2019.?

Godinu koja je za nama, kada je u pitanju »nešto novo«, zasigurno je obilježila *revija novog ruva*, koja je pod svjetlima modne piste predstavila 34 novošivene nošnje, koje su s ponosom nosile, ne »samo« manekenke, nego djevojke i žene koje »žive« *Dužijancu*.

Ovdje bismo mogli pridodati i sada već osmogodišnju »borbu« *Dužijance* da pronađe svoje mjesto u nacionalnom registru nematerijalne kulturne baštine u Srbiji, koja još uvijek nije završena.

Risari su i u protekloj godini osvojili brojne prve nagrade kada je u pitanju *ris*, ali i kada je u pitanju natjecanje u ručnom branju kukuruza koje je održano u Crnoj Bari, Novom Orahovu i Gornjem Bregu.

UBH *Dužijanca* se predstavila i na Sajmu turizma u Beogradu, te je prošle godine dobila i priznanje Etnografskog muzeja u Zagrebu za dugogodišnju uspješnu suradnju, a u povodu 100. obljetnice osnutka ove ustanove.

Ovogodišnji program

UBH *Dužijanca* najavljuje kako će planirane manifestacije *Dužijance* biti i organizirane, no po potrebi će biti prilagođene u ovisnosti od epidemiološke slike u danom razdoblju.

»Svjestan sam da će i *Dužijanca 2020.* biti posebna, kao što je već puno toga bilo 'posebno'. Svjestan sam i da će biti teško sve organizirati, ali uz prijatelje i ljubitelje *Dužijance*, ovog našeg divnog i drevnog običaja, uvjeren sam da ćemo, uz Božju pomoć i blagoslov, uspjeti – na radost mnogima«, napisao je u predgovoru predsjednik UBH *Dužijanca* mons. dr. **Andrija Anišić**.

Na posljednjim stranicama *Revije* nalazi se program ovogodišnje *Dužijance 2020.*, koja će po svemu sudeći biti drugačija, bar po onome vanjskom, što je čovjekovom oku vidljivo. Vjerujem kako će u srcima naših paora, risara i svih onih koji *Dužijancu* doživljavaju puno više od manifestacije, zahvala biti ista, ako ne i veća.

Revija Dužijanca se po cijeni od 300 dinara može kupiti u uredu UBH *Dužijanca* (Beogradski put 52) i u župi sv. Roka u Subotici.

Ž. V.

Zoltán Cérna, majstor za bicikle

Caritasov servis

Proljeće je i toplo, lijepo vrijeme idealno je za vožnju biciklom. Naravno, neki ovo praktično i gotovo svima dostupno prijevozno sredstvo koriste i tijekom cijele godine, a svima se zna dogoditi da se njihovi dvokotački ljubimci ponekad nađu u kvaru. Manji ili veći, kvar na biciklu onemogućuje normalnu vožnju i onda se mora majstoru. Od prije nekoliko godina na Majšanskoj cesti broj 58 u Subotici, neposredno nakon što se siđe s Majšanskog mosta (s lijeve strane), nalazi se Caritasov servis za bicikle u kojemu radi majstor **Zoltán Cérna**. Praktična ideja subotičkog ogranka međunarodne humanitarne organizacije Katoličke crkve uspješno je zaživjela, na korist svih ljubitelja bicikla. A kako sve to izgleda u svakodnevnoj praksi ispričat će nam majstor Zoltán, kojeg smo na trenutak prekinuli u reparaciji lanca s jednog starijeg modela.

»Biciklist sam više od četrdeset godina, svojevremeno sam se i natjecao na brojnim domaćim i međunarodnim utrkama, ali se isključivo majstorskim poslom bavim tek unatrag nekoliko godina. Naravno, svih proteklih godina sam održavao svoje i bicikle svojih najbližih, pa sam prije tri godine prihvatio poziv **Gábora Rica**, ravnatelja Caritasu u Subotici, i počeo raditi kao majstor u ovom servisu, svojevrsnom socijalnom poduzeću čiji se profit troši za potrebe humanitarnog karaktera«, pojašnjava na početku razgovora naš sugovornik.

Majstorski posao

Godine polagano prolaze i brojni bicikli su popravljani u Caritasovom servisu na Majšanskoj cesti. Mnoštvo parkiranih bicikala ispred servisa nepobitan je dokaz kako je ovaj humanitarni projekt uspješno zaživio, a kvalitetan majstorski posao preporuka svima kojima njegove usluge zatrebaju.

»Mogu reći kako mi je sada žao što se prije nisam posvetio poslu majstora za bicikle, jer sam se u potpunosti prepoznao u ovoj profesionalnoj aktivnosti. Cijeli život sam uz bicikl, a sada sam uz pomoć ove plemenite ideje Caritasu i sam pronašao radni angažman u kojemu mogu ispoljiti sve svoje radne kvalitete. Budući da se servis nalazi na vrlo prometnom mjestu, puno ljudi prolazi, a samim tim i mnogo njih vraća u servis zbog većeg ili manjeg kvara. Uvijek nastojim svima izaći u susret, informirati ih i konzultirati se u svezi potencijalnog popravka njihovog bicikla. Jer svaki kvar iziskuje specifičnu majstorsku intervenciju, nekad se to uradi vrlo brzo a ponekad je potrebno i nekoliko dana. Ne prakticiram zakazivanje termina već kažem ljudima da donesu bicikl, pa ćemo na licu mjesta vidjeti kakva je procjena kvara i koliko vremena iziskuje njegovo otklanjanje. U prosjeku sve kvarove rješavam u dan-dva, izuzev kada mušterija inzistira na hitnosti zbog objektivnih okolnosti pa, ukoliko je to zbilja moguće, posao završim istoga dana«, kaže Cérna.

Najčešći kvarovi

Svako tko ima svoj bicikl barem se jednom susreo s nekim manjim ili većim problemom u svezi svog dvokotača. I ukoliko ga nije znao sam popraviti, morao je poći majstoru u servis. Pitali smo majstora Zoltána koji su najčešći kvarovi s kojima se svakodnevno susreće.

»Teško je reći, jer doslovno se sve može pokvariti na biciklu koji se često vozi, a pogotovo ukoliko se isti ne održava na odgovarajući način. Također, postoji i mnogo nekvalitetnih modela koji su po pristupačnim cijenama u prodaji i koji se vrlo brzo počinju kvariti. Uz sve to još dolazi i okolnost kako nema baš previše uređenih biciklističkih staza, a vožnja po neravnom i nepristupačnom terenu zna uveliko utjecati na pojavu određenih kvarova. Problem predstavljaju i nekvalitetni, jeftiniji rezervni dijelovi, pa u dogovoru s mušterijama često znam naručivati bolje i kvalitetnije dijelove preko interneta.«

Mušterije

Bicikl je, doslovno, prijevozno sredstvo koje mogu voziti svi, bez obzira na svoju starosnu dob. Jedini uvjeti su: imati ga i znati ga voziti. Kog su starosnog uzrasta najčešće mušterije Caritasovog servisa za bicikle?

»Nema pravila, jer mušterije su zbilja svih starosnih uzrasta. Primjerice, imam jednog malenog od pet godina i još mnogo dječjih bicikala na popravku, a opet s druge strane ima puno i umirovljenika kojima treba popravak popularnog prijevoznog sredstva. Tako sam nedavno imao i jednu mušteriju koja je već prevalila osamdesetu godinu, ali je i dalje aktivna u vožnji.«

Gábor Ric, ravnatelj subotičkog Caritasu

»**P**rilikom odluke o otvaranju servisa za bicikle rukovodili smo se pronalaženjem djelatnosti koja ima dobru prođu u našem gradu. Biciklizam ima veliku tradiciju u Subotici, kako iz osobnih osnovnih prijevoznih pobuda tako i iz sportsko-rekreacijske aktivnosti. Prije nas je u ovom lokalu bio također servis za bicikle, ali je prijašnji vlasnik otišao u inozemstvo pa smo odlučili preuzeti posao, razvijati se kroz njega i vršiti pozitivan utjecaj na društvo u kojem kao organizacija djelujemo. Dio alata smo kupili od prethodnog vlasnika, a veći dio poslovnog asortimana smo osigurali putem sredstava za koje smo aplicirali na Caritasovom međunarodnom natječaju za razvoj socijalnih poduzeća. Pozvali smo Zoltána, on je odlučio prihvatiti naš poziv i evo prošlo je već pune tri godine kako uspješno radimo na Majšanskoj cesti broj 58.«

Na sličan način Zoltán Cérna govori i o tome kakvi se sve modeli bicikala danas najviše voze:

»I tu je situacija slična, jer su brojne varijacije modela koje naši sugrađani voze. Stariji voze najčešće starije modele, ima još dosta i tzv. kontraša, dok mlađi preferiraju novije, modernije modele. Bilo je slučajeva kada bi mušterija donijela stari, neupotrebljiv bicikl za kog je zbog određenih razloga vezana i zamolila me da ga pokušam osposobiti. Takve situacije su pravi izazovi, jer popravak ne smije biti skup iz objektivnih platežnih mogućnosti mušterije. No, ja se rado upuštam u takve radne avanture i na koncu smo svi zadovoljni.«

Na koncu, moramo upitati majstora Zoltána u kojoj mu mjeri prethodno višedesetljetno biciklističko iskustvo pomaže u obavljanju današnjeg poziva?

»Ljudi me često znaju pitati jesam li prije radio u tvornici bicikala *Partizan*, jer su brojni subotički majstori jedan dio svog radnog

vijeka proveli u ovom nekadašnjem renomiranom jugoslaven-skom kolektivu. Nisam radio, ali sam desetljećima u biciklističkom sportu i posjedujem brojne vještine koje su bile neophodne tijekom svih proteklih godina. Primjerice, gumu mogu zamijeniti u roku od tri minute, kao što mogu brzinski otkloniti brojne sitnije kvarove na svakom modelu. Zbog mog biciklističkog iskustva mušterije me često znaju pitati za savjet prilikom kupovine novoga bicikla, a ja im redovito odgovaram kako je svaki bicikl priča za sebe i jednostavno moraju odabrati model koji im subjektivno najviše odgovara. Ipak, savjetujem da kupuju kvalitetne inozemne modele, jer dobar bicikl od kvalitetnih materijala će svakako i duže trajati. I manje će se kvariti.«

D. P.

Održavanje

Majstor Zoltán Cérna savjetuje sve vozače bicikla da barem jednom godišnje donesu svoje vozilo na pregled, ali i da ga redovito drže čistim, osobito zbog pijeska koji je toliko rasprostranjen na sjeveru Bačke.

Objavljena knjiga pjesama *Od srca k srcu* Sonćanke Pavke Domić

Čuvarica šokačke govorne baštine

Sonta je jedno od podunavskih sela s nekad dominirajućim postotkom šokačkih Hrvata u strukturi stanovništva. Po popisu od 2002. godine bila je to većina od 59 posto, dok je danas, uslijed više čimbenika koji ne idu u prilog bitisanju hrvatske zajednice na ovim prostorima, taj postotak umanjen. Sigurne pokazatelje koliko, nitko ne može precizno navesti. Sve malobrojniji i sve stariji Šokci iz navedenih mjesta ne posustaju u nakani da, kako god znaju, očuvaju izuzetno bogatu tradiciju svojih predaka. Među njima, na vrlo istaknutom mjestu je pučka pjesnikinja, sedamdesetosmogodišnja **Pavka Domić** iz Sonte. Ovih dana iz tiska joj je izašla knjiga pjesama, njezin samostalni poetski prvijenac *Od srca k srcu*.

Srce među koricama

Dugo očekivana poetska tvorevina Domićeve, iako je njezino pojavljivanje puno ranije planirano, pa nekoliko puta odgađa-

no, svjetlo dana je ugledala na samom koncu svibnja ove godine. Knjigu je uredila predsjednica Udruženja balkanskih umjetnika **Dijana Uherek-Stevanović**. Nakladnik je *Galaksijanis* iz Niša, sunakladnik Udruženje balkanskih umjetnika iz Subotice. Pjesme je lektorirala književnica iz Sonte **Ruža Silađev**, korice je dizajnirao Nišlija **Mlađan Randelović**, a knjigu za tisak pripremila je **Dubravka Randelović**. Put stihova Domićeve prema prostoru među koricama trasirao je slučajni razgovor autorice s budućom urednicom za vrijeme prošlogodišnjeg susreta pučkih pjesnika u Surčinu. Nedugo poslije manifestacije Uherek-Stevanovićeva je posjetila Domićevu u njezinom domu u Sonti.

»Otišla sam kod nje, u njezinu toplu kuću, u kojoj se nalazi niz fotografija na kojima su sakralni motivi, jer njen dom je kao utočište za vjeru i dušu. Razgovarale smo o vremenu u kojem je živjela, skromnom, ali sretnom djetinjstvu, ljepoti mladosti, poratnim godinama, običajima, vjeri, o Sonti nekada i sada, Dunavu, Vojvodini, Somboru, Apatinu, o ljudima, poštenju, dobroti...«, navela je u predavljanju knjige i autorice Uherek-Stevanovićeva.

Kako navodi, u početku joj je govor Domićeve bio smiješan i poželjela ju je ispravljati, kako je to učinila i za vrijeme pretpriprave njezinih rukopisa, a onda je shvatila da je riječ o baštini koju treba njegovati i sačuvati od zaborava, isto kako Domićeva čuva izbljedjele fotografije, ali i rukom vezene stolnjake, gređenac na kojem mirišu dunje i sjećanja na ljude kojih više nema.

»Knjiga je trebala biti ranije objavljena, ali priznajem da sam razmišljala kako da stavim svoje ime kao urednik na ovakav rukopis, gdje su ispisane riječi: 'bijo', 'radio', 'vozijo', 'triba', 'dojdu', 'meris'... vremenom sam ipak shvatila da ona piše na lokalnoj, arhaičnoj, šokačkoj ikavici iz Sonte, koju treba sačuvati od zaborava«, kaže Uherek-Stevanovićeva o Domićevoj i njezinu pjevanju.

Govor je najbitnije obilježje tradicije

Domićeva je veliki zaljubljenik u šokačku tradiciju Sonte. Od djetinjih dana rado se odijevala u šokačku narodnu nošnju, a od pokojne majke **Mande** naučila je i sve o njezinom održavanju, pa i sitnijim i krupnijim popravkama. Naučila je, najviše na brojnim prelima, puno o izradi ručnih radova, svojstvenim starim generacijama sonćanskih žena, ali i o nematerijalnoj baštini, čiji dio provijava njezinim stihovima.

»Rođena sam u ratnim godinama, a veliki dio djetinjstva i rano djevojaštvo vezano mi je za sirotinjski život u teškim poratnim vremenima, u kojima se baš u svemu oskudijevalo. No, topline

mi nije nedostajalo. Odrastala sam u starinskoj, tipičnoj šokačkoj obitelji, u kojoj su poštenje i vjera bili na prvom mjestu. Od malih nogu vezala sam se za crkvu i za stare pučke običaje. Najranija sjećanja vežu me za prela. Moja majka Manda je, poput većine tadašnjih žena, zimske večeri provodila na prelama, pa je tako povremeno organizirala prela i u našoj kući. Te večeri su za mene bile pravo praznovanje. Upijala bih sve, ne samo ono što se radilo, nego, možda i više, ono što se govorilo i pjevalo. Sve što mi je tih godina napunilo dušu, puno kasnije, kad sam u sebi spoznala poriv za pisanjem, kroz godine se prelijevalo u moje stihove. U početku sam, pomalo bojažljivo, slagala stihove na mojem šokačkom govoru kojim sam i zadojena. Voljela sam i čitati, pa sam se pitala hoću li nekad i ja uspjeti napisati nešto na književnom govoru. No, valjda je i tu sudbina umiješala prste. Kad je u KPZH-u *Šokadija* osnovana literarna sekcija, na nagovor

onih koji su već pisali na šokačkoj ikavici i koji su me neizmjerljivo bodrili u onom što radim, priključila sam im se. Na neki način **Ivan** i Ruža su me natjerali da se prijavim na natječaj *Lire naïve*, pjesme su mi selektirane u zbirku, otišla sam na susret održan u Monoštoru i od tada sam stalni član ove skupine. Sudionici *Lire* za mene nisu tek tamo neki pjesnici, u njihovom društvu osjećam se kao u krugu obitelji. Eto, malo po malo, osipamo se, pa mislim da sam sada po godinama i najstarija živuća sudionica. Uvijek kažem neću više, putovanja na susrete mi postaju sve zamornija, no, druženje s dragim ljudima me toliko obuzme da zaboravim na svoje muke i boljetice. I sada sama sebe uvjeravam da na jesen neću na susret u Sombor, ali duboko u duši osjećam, Bože zdravlja, da ću se ipak vidjeti s ostalima», kaže Domićeva.

Potpore u obitelji

Sve ovo Domićeva ne bi postigla bez potpore svoje obitelji, ali i prijateljica i nekadašnjeg sončanskog župnika vlč. **Željka Augustinova**.

»Prve pjesme pročitala sam prijateljicama s kojima sam išla u sezonske poljoprivredne radove. Na pauzama za doručak čitala bih im napisano i one su me bodrile, sve su govorile da me je sâm Bog nadahnuo i tako mi dale volju za daljim pisanjem. Pokojni suprug **Mata** pomalo me je začikavao, ali kad je trebalo otići na *Liru naïvu* i kad sam i sama dvojila hoću li ili neću, on je bio prvi koji je rekao da idem. Poticali su me i članovi *Šokadijine* literarne sekcije, a najviše me je bodrio vlč. Augustinov. Kad je čuo nekoliko mojih pjesama, rekao mi je da je to dar od Boga, da sam na taj način među odabranima i

da uzdignute glave trebam koračati tom stazom. Svu tremu na mojem prvom dolasku na susret pjesnika *Lire naïve* razbili su mi prof. **Katarina Čeliković** i nekoliko pjesnika mojih godina. Puno mi znače i Katarinine riječi: 'Ujna Pavka, Bog vas je odabrao'. Govorila mi je o izvornosti govora, o nekom šokačkom nepravilnom desetercu, međutim, u tom trenutku to je sve bilo puno za mene, jer, iskreno, ni malo nisam bila potkovana teorijom, ja sam samo pisala iz srca. Podržavala me je i moja obitelj. Poslije suprugove smrti ostala sam sama u kući, pa mi je puno značio svaki dolazak sinova **Marinka** i **Ace**, snaha **Snežane** i **Danijele** i unučadi **Srdana**, **Emine** i **Slade**. Bez njihovog razumijevanja i potpore ne bi bilo ni ove knjige. Njezino tiskanje isfinancirala je Emina, i to mi je najdraži rođendanski poklon u životu», kaže za kraj Domićeva.

Ivan Andrašić

Jesu li građani šidske općine sigurniji nakon dolaska Vojske Srbije u njihov grad?

Stabilnost na višoj razini

»Ono što je sigurno to je da ćemo uvijek poštovati sve migrante koji poštuju zakone Srbije, a svi oni koji to ne žele raditi morat će odgovarati prema važećim zakonima«, izjavio je zamjenik predsjednika Općine Šid Zoran Semenović

Predsjednik Srbije **Aleksandar Vučić** je 16. svibnja donio odluku o slanju jedinica Vojske Srbije u Općinu Šid kako bi ona preventivno kontrolirala tri prihvatna centra u kojem je sada smješteno oko 2.000 migranata. Ova odluka je donijeta u skladu s procjenama sigurnosnih institucija i inicijativa građana šidske općine zbog sve češćih neovlaštenih upada migranata na privatne posjede građana. Već idućeg dana nakon dolaska vojske u Šid tijekom noći privedeno je 18 osoba koje su vraćene u prihvatne centre. A prema riječima zamjenika predsjednika Općine Šid **Zorana Semenovića** situacija je stabilnija od kada su pripadnici vojske u blizini prihvatnih centara.

Upadi u kuće sve učestalija pojava

Od početka migrantske krize 2015. godine kroz šidsku općinu je prošlo oko 960.000 migranata. Tada su oni uglavnom dolazili iz Sirije dok danas uglavnom dolaze iz Maroka, Alžira i Tunisa. Trenutno ih u općini ima 1.534. Smješteni su u tri prihvatna centra. Najveći broj smješten je u Adaševcima gdje boravi 900 ljudi, zatim u prihvatnom centru Principovac, gdje ih je oko 350, a najmanji broj migranata smješten je u Šidu kod željezničke postaje. Tu je smješteno oko 190 migranata, uglavnom obitelji s djecom. Već tri godine u tri osnovne škole u šidskoj općini nastavu pohađaju i djeca s Bliskog istoka, njih 60. Vijest da je Ministarstvo prosvjete 2017. godine uključilo oko 100 djece migranata u nastavu u četiri osnovne škole u šidskoj općini izazva-

la je tada negativne reakcije roditelja. Unatoč njihovoj strepnji (koja je tada u pojedinim medijima okarakterizirana kao sramni proizvod ksenofobije), budući da su se protivili da djeca migranata sjednu zajedno s njihovom djecom u školske klupe, do sada nije zabilježen niti jedan incident u školama. No na ulici i u susjednim selima problemi su mjesecima bili svakodnevna pojava. Problemi su se rješavali u hodu, ali su posljednjih dana ve-ljače eskalirali. Najveće probleme pravili su ilegalni migranti koji nisu službeno u sustavu. Sve do studenog prošle godine oni su bili smješteni u objektima nekadašnje tvornice *Grafosrem*. Uz pomoć policijskih snaga oni su tada izmješteni s tog prostora, privedeni u policijsku stanicu Šid na evidentiranje, a potom su prevezeni u prihvatne centre u drugim sredinama. No, i nakon toga ilegalni migranti smješteni u napuštenim kućama u okolici Šida su svakodnevno upadali u kuće, obijali automobile, a krađe i uništavanje imovine bili su svakodnevna pojava. S razlogom su Šidani i mještani pograničnih sela bili uplašeni do te mjere da svoju djecu nisu puštali same na ulicu. Najviše problema bilo je u Batrovcima gdje je u posljednjih nekoliko mjeseci zabilježeno više stotina krađa.

Odgovor države na probleme s migrantima

Na poziv predsjednika Srbije Aleksandra Vučića koncem ve-ljače u Šid je poslan kontigent specijalnih jedinica MUP-a Srbije kao ispomoć šidskoj policijskoj postaji. Od tada u svim pogra-

ničnim mjestima i u Šidu patroliraju pojačane policijske snage što je, čini se, dalo dobre rezultate. Migranti koji su činili nedjela su smješteni u prihvatne centre i bilo ih je sve manje na ulicama.

»Mi kao lokalna samouprava imamo obvezu zaštititi naše građane. Zato je općinska vlast zatražila pomoć kako bismo vratili mir i stabilnost u Šidu i mjesnim zajednicama. Migranti koji su službeno ušli u našu zemlju su smješteni u tri prihvatna centra u našoj općini i s njima nemamo veće probleme. Građani su se žalili na ponašanje migranata, posebno na one s kojima su imali izravne kontakte, te na one koji su nanijeli štetu. Postoje i pojedinci koji su protiv boravka migranata ovdje, ali postoji veći broj ljudi koji kažu: 'oni meni nisu ništa našao uradili!'. U šidskoj općini je visok prag tolerancije prema strancima, prema drugačijima. Naš zadatak je da smanjimo broj neugodnih kontakata«, ističe općinski povjerenik za izbjegle osobe i migrante **Nebojša Ilić**.

Incidenti i smirivanje situacije

Situacija se smirila tijekom izvanrednog stanja. No, nakon proglašenja kraja izvanrednog stanja u prihvatnim centrima u šidskoj općini zabilježeni su incidenti i međusobni sukobi. Veća grupa migranata svakodnevno se šetala kroz Sot, mjesto u čijoj se neposrednoj blizini nalazi prihvatni centar Principovac, a nisu bili rijetki ni upadi na privatne posjede i vikendice gdje je pričinjena materijalna šteta. Incidenti su zabilježeni i u drugim mjestima šidske općine. Za vrijeme izvanrednog stanja i broj migranata je u prihvatnim centrima udvostručen.

»Prije proglašenja izvanrednog stanja u sva tri prihvatna centra u šidskoj općini bilo je oko 980 migranata, a poslije zaključenja izvanrednog stanja zabilježen je broj od 1.900 migranata. Vojska je sve vrijeme dok je trajalo izvanredno stanje bila prisutna i preventivno je djelovala na održavanju sigurnosti u našoj općini. Prestankom izvanrednog stanja vojska je napustila svoje položaje, a potom je došla policija. Međutim, nakon što je policija otišla, problemi se opet pojavljuju: nekontrolirani izlazak migranata i sloboda kretanja u smislu njihovog nepovratka u kampove nego lutanja po atari-

ma i selima i ugrožavanje sigurnosti naših građana. Ono što je sigurno to je da ćemo uvijek poštovati sve migrante koji poštuju zakone Srbije, a svi oni koji to ne žele raditi morat će odgovarati prema važećim zakonima«, izjavio je Semenović.

Čini se da je situacija od dolaska Vojske Srbije u šidsku općinu stabilnija nego što je bila u prethodnom razdoblju. Nisu zabilježeni veći incidenti, osim što je privedeno nekoliko osoba koje su u vrijeme dok su trebale biti u prihvatnom centru zatečene u gradu.

S. D.

Obrazovanje na hrvatskom jeziku – svjedocanstva maturanata

Odjeli poput obitelji

*Problema oko jezika ili bilo čega drugog nismo nikada imali * Dobri prijatelji i opuštena atmosfera u razredu su nešto najljepše * Trebamo koristiti svoje pravo, te njegovati i čuvati naš jezik * Nikada se nisam osjećala zapostavljenoj ili osramoćenom jer sam u hrvatskom odjelu*

U prošlom broju našega tjednika već smo pisali o maturantima, a ovoga puta predstaviti ćemo još četvero mladih ljudi koji se nalaze na novoj prekretnici života. Ispunjeni pozitivnim dojmovima, zajedništvom i uspomena, samo njima znanim, odlaze u nova osvajanja, a mlađim generacijama preporučuju upravo svoju školu, svoje odjele na hrvatskom jeziku koji, po njihovim riječima, čine pravo bogatstvo.

Poštivali su naš odabir

»Kada su me roditelji upisivali u prvi razred osnovne škole, u mom slučaju u *Matko Vuković*, upisali su me na cjelovitu nastavu na hrvatskom jeziku. Prvo nisam niti znao koja je razlika, ali sam bio sretan što sam mogao ići u razred s prijateljima iz vrtića. Naš razred u osnovnoj školi su voljeli svi profesori i nastavnici, jer smo imali najbolje ocjene i nismo pravili nevolje. Važili smo za najbolji razred. Istim stopama sam nastavio i kod upisa u srednju školu. S velikim brojem prijatelja iz osnovne škole nastavio sam obrazovanje u srednjoj školi«, prisjeća se maturant subotičke Gimnazije *Svetozar Marković* **Daniel Kujundžić** i dodaje: »Problema oko jezika ili bilo čega drugog nismo nikada imali, svi su poštivali to što pohađamo nastavu na hrvatskom jeziku.

Drago mi je što sam imao priliku biti učenikom nastave na hrvatskom jeziku, a osobito mi je drago zbog dobrih prijatelja i lijepih uspomena koje ću ponijeti sa sobom«.

Daniel se priprema i planira upisati Prirodno-matematički fakultet u Zagrebu. Posjećivao je i pripreme koje su bile organizirane u Hrvatskom nacionalnom vijeću, a kako je sâm rekao

sve mu je lakše jer školovanje nastavlja na hrvatskom jeziku, te nema problema oko stručnih pojmova i dodatne literature.

Najbolja odluka

Slično iskustvo s nama je podijelila i **Mirjana Milodanović**, koja je također maturantica općeg smjera Gimnazije *Svetozar Marković* u Subotici.

»Svoje osnovno školovanje započela sam u OŠ *Vladimir Nazor* u Đurđinu, također na hrvatskom jeziku ali zbog nedovoljnog broja učenika od petog razreda sam se nastavila školovati na srpskom jeziku. Školovanje na hrvatskom jeziku je definitivno bila najbolja odluka za mene«, kaže Mirjana i dodaje kako će svoje dosadašnje školovanje, osobito ovo u protekle četiri godine, pamtiti po lijepom i pozitivnom iskustvu, koje bi ponovila kada bi mogla.

Dalje obrazovanje Mirjana želi nastaviti na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu.

»Budućim generacijama koje se dvoje oko upisa u srednju školu ili oko nastave na hrvatskom jeziku iskreno preporučujem da izaberu svoje i neće se pokajati. Dobri prijatelji i opuštena atmosfera u razredu su nešto najljepše. Poseban je osjećaj kada se u školi osjećate kao sa svojom obitelji, kada se ne morate ustručavati pred prijateljima, pa i profesorima govoriti na ikavici. To je definitivno nepogrešiva odluka«, poručuje Mirjana Milodanović.

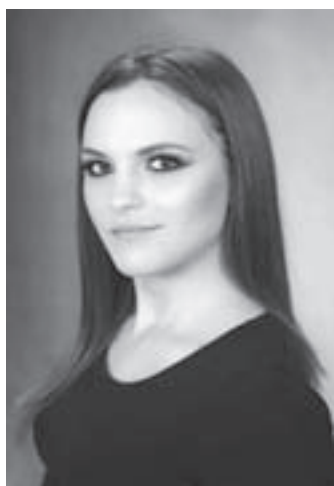
Trebamo čuvati i njegovati naš jezik

Ove jeseni u Srednju medicinsku školu upisuje se treća generacija učenika koji će nastavu moći pohađati na hrvatskom jeziku. Sadašnji maturanti Medicinske škole nisu imali mogućnost biranja nego su nastavu pratili na srpskom jeziku. Jedan od njih je i naš sugovornik, maturant Srednje medicinske škole **Dario Tumbas**.

Dario je Osnovnu školu *Matko Vuković* završio na hrvatskom nastavnom jeziku, a za svoj rad i trud, te odličan uspjeh, dobio je *Vukovu* diplomu. Nakon osnovne upisao je Srednju medicinsku školu. »Prilikom upisa u srednju školu nisam imao proble-

Danijel Kujundžić

Mirjana Milodanović

Matea Milojević

Dario Tumbas

ma kada je u pitanju jezik, jer osim hrvatskog na kojem sam se školovao, budući da živimo u Srbiji, podrazumijeva se da znamo i srpski jezik. Zapravo, svi oni koji su u nastavi na hrvatskom jeziku također usporedo uče i srpski i tu zaista nema nikakvih poteškoća«, kaže Tumbas i dodaje kako se sada priprema za studij u Hrvatskoj, a planira upisati studij fizioterapije na Veleučilištu *Lavoslava Ružičke* u Vukovaru.

»Što se tiče obrazovanja na hrvatskom jeziku, bio sam zadovoljan i želim poručiti mladima pred kojima je upis da se ne trebaju sramiti ako pripadaju hrvatskom narodu u drugoj zemlji. Trebamo koristiti svoje pravo, te njegovati i čuvati naš jezik«, poručio je Dario Tumbas.

Pun pogodak

U proteklih osamnaest godina obrazovanja na hrvatskom jeziku veliki je broj i onih učenika koji su se nakon završene osnovne škole na srpskom odlučili srednju školu upisati na hrvatskom jeziku. Među njima je i naša sugovornica **Matea Milojević**, koja kaže:

»Osnovnu školu *Matija Gubec* u Tavankutu sam završila na srpskom jeziku. Želja mi je bila upisati Gimnaziju i školovati se

na hrvatskome. Čula sam iskustva prijašnjih generacija kako je opći smjer u Gimnaziji, kako bismo mi mladi rekli, pun pogodak! Kao sadašnji maturant to mogu i potvrditi. Prilikom upisa u srednju školu nisam imala problema. Od prvog do posljednjeg dana mog školovanja u Gimnaziji osjećala sam se zadovoljnom i ispunjenom. Veliku radost u meni je predstavljalo to što smo svi „naši“. Razgovori među društvom tekli su u opuštenoj atmosferi i na ikavici. Upravo to jeste bogatstvo ovoga smjera. Problema sa stručnim terminima iz pojedinih predmeta nije bilo. Profesori su se maksimalno trudili i imali razumijevanja za sve nas koji prije nismo učili hrvatski. Nikada se nisam osjećala zapostavljenom ili osramoćenom jer sam u hrvatskom odjelu«, kaže Matea i poručuje: »Na kraju srednje škole mogu samo reći da se uopće ne kajem zbog svog izbora školovanja na hrvatskom nastavnom jeziku, jer sa sobom nosim najljepše dojmove. Moji dalji planovi jesu upisati Medicinski fakultet u Novom Sadu, smjer radiološki tehničar. Svjesna sam toga da tamo neće biti kao što je bilo ovdje. Zato budućim generacijama želim poručiti da ne oklijevaju nego da izaberu baš ovaj smjer jer je uistinu pun pogodak.«

Ž. V.

Posebna upisna kvota na pet hrvatskih visokih učilišta

I u akademskoj 2020./2021. godini, na pet hrvatskih visokih učilišta osigurane su posebne upisne kvote za pripadnike hrvatske nacionalne manjine i hrvatskog iseljništva: Sveučilište u Zagrebu, Hrvatsko katoličko sveučilište, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Sveučilište u Zadru te Veleučilište Lavoslava Ružičke u Vukovaru.

Osiguranim posebnim upisnim kvotama nastavlja se jedan od vrlo značajnih projekata kojima se nastoji povezati mlade Hrvate izvan Republike Hrvatske s domovinom, i to njihovim osobnim dolaskom u Hrvatsku, boljim upoznavanjem hrvatske kulture, jezika i svakidašnjeg života te stjecanjem kvalitetnog obrazovanja. Posebna kvota odnosi se na pripadnike hrvatske nacionalne manjine u 12 europskih država među kojima je i Srbija, kao i na Hrvate iseljenike u preokooceanskim i europskim državama i njihove potomke.

Za upis studijskih programa u posebnoj kvoti kandidati se prijavljuju izravno na fakultete. Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske napominje da fakulteti samostalno, prema prethodno objavljenim kriterijima, provode rangiranje ovih kandidata te zadržavaju mogućnost provođenja razredbenog postupka.

Važno je napomenuti da kandidati ne trebaju pristupati Državnoj maturi u Republici Hrvatskoj, nego trebaju dostaviti dokaz o završenom srednjoškolskom obrazovanju u državi u kojoj žive. Potvrde o pripadnosti hrvatskoj nacionalnoj manjini, odnosno hrvatskome iseljništvu izdaje Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Više informacija o prijavi i uvjetima upisa zainteresirani mogu potražiti na web stranici: <https://hrvatiizvanrh.gov.hr/vijesti/posebna-upisna-kvota-na-pet-hrvatskih-visokih-ucilista-u-akademskoj-godini-2020-2021/4706>

Foto povijest iz Plavne, Vajske i Bođana

Kino u Vajskoj (1938.)

Na platformi Topoteka *Baština Hrvata u Srbiji* nastavljeno je putovanje po Vojvodini te je tako svoje mjesto tamo našao i novi album fotografija, ovoga puta iz Općine Bač. Točnije, riječ je o fotografijama iz Plavne, Vajske te Bođana koje nam daju mogućnost vratiti se u neka stara vremena i koja će zasigurno u nama pobuditi sjetu i divljenje prema ovim mjestima, a zahvaljujući marnom, prerano preminulom **Zvonimiru Pelajiću**.

A bogatstvima Plavne, Vajske i Bođana teško je pristupiti riječima. Upravo se topoteka pokazuje kao izvrsna primjena stare poslovice: slika govori tisuću riječi. U novoj seriji fotografija slike govore o starim zanatima, o bogatstvu društvenih aktivnosti, o nekadašnjoj životnosti ovih mjesta, o poznatim hrvatskim velikanima; sve, nažalost, s neizbježnom tugom što su pred nama više fotografije prošlosti nego sadašnje stanje. Uspomene s kojima se susrećemo dio su knjige Zvonimira Pelajića *Kronike zavičajnih refleksija* (ZKVH, 2018.). Topoteka *Baština Hrvata u Srbiji* nudi sažete komentare fotografija u kojima se nalaze temeljne informacije iz navedene knjige, međutim, ukoliko netko bude htio saznati više, u knjizi će moći pročitati dirljiva i topla svjedočanstva Zvonimira Pelajića koji

govori o svojim sumještanima i događajima koji su obilježili povijest ovoga područja.

Topoteka je mjesto na kojem možemo olakšano, na jednom mjestu, upoznati svoje korijene i povijest naših prostora – prisutnost i doprinos Hrvata u Republici Srbiji. Ali govor prošlosti i kulture starijih ne treba uzeti zdravo za gotovo. Veliki je privilegij motriti njihov život – jer, nalazimo se pred plodovima tuđeg znoja. Mi smo poput kradljivaca koji prisluškuju ono najbolje iz stare kulture oko koje se nismo trudili. A oni koji su se trudili zaslužuju naše divljenje i poštovanje prema mudrosti koju su nam ostavili, i upravo to je cilj projekta topoteke – dati mikrofon kulturi, dok mi imamo čast slušati mudrog govornika. Besplatno. Dakako, ulaznice su neograničene i možete nam pomoći podijeliti ih – podjeljivanjem linka putem vaših društvenih profila: <https://hrvatisrbija.topoteka.net/>.

Podsjetimo, projekt Topoteke pokrenut je 2019. godine u suradnji s Međunarodnim centrom za arhivska istraživanja ICARUS. A što znači topoteka?

Od klasično grčkog glagola *τίθημι*, što znači: mećem, stavljam, izveden je sufiks *teka* te znači da se negdje nešto skuplja ili odlaže, a u kombinaciji s grčom riječi *τόπος*, što znači mjesto, riječ topoteka označava skupljanje, skladištenje informacija o nekom mjestu. Topoteka je, tako, depo koji čuva bogatstva različitih mjesta.

(ZKVH)

Pecara u Plavni (1942.)

»Godina hrvatskih velikana u Vojvodini«: 75 godina od smrti Stjepana Barića (1889.-1945.)

Političar i publicist podrijetlom iz Zemuna

Nedavno (20. travnja) navršilo se 75 godina od smrti političara i publicista **Stjepana Barića**, koji se, budući da je rođen i odrastao u Zemunu, smatra i velikanom zajednice ovdašnjih Hrvata. U nastavku donosimo, uz manje intervencije, tekst kojega je o Bariću priredio **Vlatko Rukavina** i koji je objavljen u *Biografskom leksikonu Hrvata istočnoga Srijema*:

Stjepan Barić (Zemun, 16. IV. 1889. – Zagreb, 20. IV. 1945.) bio je političar i publicist. Osnovnu školu i realnu gimnaziju pohađao je u Zemunu, gdje je i maturirao 1907. Studij filozofije i prava studirao je u Zagrebu i u Fribourgu (Švicarska). God. 1918. izabran je

1927. Od 27. VII. 1928. do uvođenja Šestosiječanjske diktature kralja **Aleksandra** 6. I. 1929. bio je ministar socijalne politike u vladi **Antona Korošca** (1872. – 1940.), slovenskog političara i teologa, nakon čega se prestao aktivno baviti politikom.

Bavio se i gospodarskim poslovima, te je bio član uprave Hipotekarne banke i direktor Privilegirane agrarne banke (1937. – 1941.). Uz to se zanimao za zadrugarstvo, a jedno je vrijeme bio i predsjednik Zadružne sveze.

Njegovo publicističko djelovanje očituje se u napisima o pitanjima unutarnje politike u Kraljevini SHS, programskim član-

u Narodno vijeće SHS u Zagrebu i tada počinje njegovo političko djelovanje. Početkom 1919. izabran je za jednoga od zamjenika zastupnika u Privremenom narodnom predstavništvu Kraljevine SHS u Beogradu. U svibnju te godine sudjelovao je u osnivanju Hrvatske pučke stranke (HPS) u Zagrebu, u kojoj je najprije obnašao dužnost predsjednika seljačkog odjela (kurijske) Seljačke demokracije, a zatim od sredine 1920. do 1929. predsjednika cijele stranke. Na izborima za Ustavotvornu skupštinu 28. XI. 1920. izabran je za narodnog zastupnika Virovitičke županije. Kandidirao se i na skupštinskim izborima 1923. i 1925., ali bez uspjeha. No, ponovno je izabran (u Srijemskoj županiji) na izborima 18. IX.

cima u vezi s djelovanjem HPS-a, političkim govorima, intervjuima i sl. Objavljivao je u *Seljačkim novinama* (1918. – 1926.), *Hrvatskoj obrani* (1920., 1921.), *Narodnoj politici* (1921.), *Narodnoj istrazi* (1922., 1925.), *Seljačkom kalendaru* (1922.), *Težakim novinama* (1922., 1923.), *Našem domu* (1923.), a nakon dulje stanke objavio je članak o političkom teroru u Jugoslaviji u iseljeničkom listu *Napredak* (Sydney, 1939., br. 70). Uređivao je *Seljačke novine* (1918. – 1924.) u 1918. i dijelu 1919. potpisivao se kao urednik **M. Markov** i **Matija Markov**, a uređivao je i jedno godište *Seljačkoga kalendara* (1920.).

H. R.

Predstavljanje hrvatskih institucija i organizacija u Vojvodini putem interneta (V.)

Temeljne ocjene i izazovi razvoja internetskog predstavljanja

U prvom nastavku našeg feljtona o internetskim stranicama hrvatskih institucija i organizacija u Vojvodini (Srbiji) ukazali smo na važnost za život zajednice posjedovanja, od strane pripadnika, cjelovitih uvida u pojedine segmente društvenog života. Istom smo prigodom konstatirali kako tako što ne vrijedi samo za sastavnice iz povijesti, nego, gdje i presudno, značajno je imati »potpune preglede prilika i konstelacija u sadašnjosti«. Zašto? Jer se tako šire i snaže prostori za iznalaženje kvalitetnih rješenja za izbave.

Također smo napomenuli, a i u kontekstu završnog napisa valja ponoviti, da je »jedna od temeljnih strukturalnih slabosti Hrvata u Vojvodini bilo i ostalo do danas (premda se, može se reći, bilježe, gdje i radikalni, pomaci!) upravo odsustvo informacija o cjelinama, stanjima i značajkama koje vrijede za zajednicu kao takvu«. To je bio osnovni motiv za naše napore glede prikaza osnovnih činjenica i pravilnosti koje postoje u virtualnome svijetu, na internetu među hrvatskim institucijama i organizacijama u Vojvodini, koji je potaknut aktivnostima na izradi Strategije za informiranje na hrvatskome jeziku u Republici Srbiji Hrvatskog nacionalnog vijeća.

Lakmus za suvremenost i (ne)kompetenciju

I u ovim završnim razmatranjima napomenut ćemo kako prisutnost na internetu putem internetskih stranica društvenih subjekata i vidljivost na drugim platformama društvenih mreža odavno više nije samo stvar nekakvoga prestiža ili pomodarstva nego normalni (ne samo) komunikacijski kanal u praksama postojanja i funkcioniranja suvremenoga svijeta. Tu se onda krije i razlog zašto je ono vrijedno kontinuiranog praćenja, supripadnih različitih evaluacija ali i poduzimanja mjera za unaprjeđenje stanja! Štoviše, to je i obveza u samosvjesnim i odgovornim zajednicama!

Na koncu, još ćemo ponoviti i to da, kao relativno složen društveni medij opstojnosti u javnosti, internet zahtijeva i određena specifična znanja i vještine kako bi se njime, ne toliko i ne samo, pasivno ili recipijentski služilo, koliko bi bio posljedica planskog djelovanja koje je u funkciji informiranja i prezentiranja (vlastito proizvedenih) sadržaja u javnosti. Štoviše, oni mogu biti i sredstvo (tko je rekao propaganda?) putem kojeg se ostvaruju određeni ciljevi u području društvenoga djelovanja. U tom smislu, internetske se stranice mogu, dakako uvjetno, rabiti i kao nekakav lakmus za suvremenost i zrelost određenih društvenih grupa, njihovih institucija i ustanova te njihovih posljedičnih (ne)kompetencija i umješnosti vođenja/upravljanja društvenih procesa.

Kako s time ukupno stojimo onda u hrvatskoj zajednici u Sr-

biji? Sumarno promatrajući, nakon uvida u svih 49 internetskih stranica koje se na neki način mogu povezati s hrvatskom zajednicom (službene internetske prezentacije hrvatskih institucija i organizacija te onih stranica koje imaju sadržaje (i) na hrvatskome a vezuju se najčešće uz Katoličku crkvu), možemo zaključiti kako se ne bismo smjeli previše hvaliti ni kada je riječ o broju i vrsti prezentiranih informacija i činjenica, njihovoj (ne samo jezičnoj) kvaliteti te vizualnoj prijemčivosti ili atraktivnosti. Riječju,

zadovoljstvo glede toga smije biti tek krhko! Na zadovoljstvo, skoro u svakom smislu, nukaju internetske stranice profesionalnih ustanova, što je naravno posve i razumljivo s obzirom na njihove misije i kapacitete. To vrijedi i kada je riječ o vizualno-grafičkoj kvaliteti njihovih internetskih stranica.

Najveća slabost – informativna nefunkcionalnost

Posebno treba registrirati deficite na planu informativne funkcionalnosti – gotovo 4/5 hrvatskih internetskih stranica u Vojvodini nemaju nikakvu informativnu funkciju, i to u smislu da

dulje vrijeme ne donose vijesti o najavama nekih događaja ili izvješćuju o onome što se održalo! To je posljedica, čini se, činjenice da izostaje neka čvršća »uređivačka politika« koja bi se trebala u kontinuitetu provoditi glede objava aktualnih sadržaja na internetskim stranicama.

Pri tomu, nećemo reći da se tako što u početku nije htjelo, no kao da je ispalo da je bilo važno otvoriti internetsku stranicu, pohvaliti se da ju se ima, neko je kraće vrijeme držati aktivnom, a onda postupno, sa smanjenjem entuzijazma dopustiti da kao neažurna »živi«. Ovdje valja posvijestiti sljedeće: temeljni je smisao internetskih stranica visoko povezan s njihovom informativnom potentnošću, pod kojom razumijevamo ne samo objavljene sadržaje o onome što se zbivalo u povijesti nego ona mora imati i informacije o aktualnostima koje se kontinuirano objavljuju.

I ako se tako što može razumjeti za hrvatske kulturne i druge udruge i manje župe, zbog poslovično slabih institucionalnih kapaciteta – pomanjkanja ljudskih resursa i financijskih sredstava, posjedovanje internetskih stranica koje nemaju novih objava više od dvije godine teško je dopustivo za one koje ne spadaju u tu skupinu. Pri tomu ne mislimo samo na udruge kojima je cilj raditi u području informiranja, kao što je *Cro-Info*,

nego i na one koji predstavljaju veće organizacijske cjeline u društvenom životu, kao što je, na primjer, Subotička biskupija.

Naravno, ovdje nam nije cilj nikoga prozivati, niti nam je cilj utvrđivanje nečije krivice, već konstatiramo određene slabosti i manjkavosti u virtualnome svijetu hrvatske zajednice s ciljem da se iste pokušaju prevladati na način da posljedično zadobiju pozitivno razrješenje. Možda bi uspostava jedne nove središnje internetske stranice Hrvata u Srbiji, koja bi objedinjavala sve informativne sadržaje, bila poželjni nadomjestak za većinu spomenutih slabosti?

Bez ikakvih sadržaja na svjetskim jezicima

Kada je riječ o jeziku (vrsta i kvaliteta) objava sadržaja, ni time se ne

bismo smjeli previše hvaliti! Ukoliko prihvatimo da je normalno i poželjno da jezik komunikacije s javnošću hrvatskih institucija i organizacija treba biti najprije hrvatski, onda moramo reći kako to često nije slučaj. Štoviše, bilježimo kako pojedine internetske stranice hrvatskih udruga imaju gotovo sve sadržaje na srpskom jeziku, kao što je Hrvatski građanski savez!

U ovome kontekstu spomenut ćemo kako je posebno osjetljivo pitanje objava sadržaja na srpskom jeziku na internetskim stranicama Katoličke crkve, napose Beogradske nadbiskupije i Zrenjaninske biskupije, budući da je broj katolika srpske nacionalnosti neznatan, pa se postavlja pitanje je li onda ovakvo djelovanje u funkciji asimilacije Hrvata katolika. S druge strane,

kada je riječ o kvaliteti hrvatskog književnog standarda na hrvatskim internetskim stranicama u Vojvodini, ni time ne bismo smjeli biti zadovoljni! Naime, iz velikog broja sadržaja koji su objavljeni može se pročitati kako znanje hrvatskoga jezika staje na gradivu iz osnovne škole. Ova ocjena, to posebno ističemo, ne vrijedi za hrvatske profesionalne ustanove.

No, ono što smatramo deficitom kod njih je odsustvo bilo kakvih sadržaja na nekom od svjetskih jezika. Na taj način, naime, doseg naših narativa omeđen je na one koji razumiju hrvatski jezik. To posebno trebamo imati na umu kada je riječ o komunikacijskim strategijama koje trebamo razvijati glede ukazivanja na probleme našeg nepovoljnog društvenog položaja i zaprječavanja državnih tijela glede ostvarivanja manjinskih prava spram međunarodnih institucija i organizacija. Naravno, ovo se pitanje postavlja prije svega za Hrvatsko nacionalno vijeće i Demokratski savez Hrvata u Vojvodini.

Internetske stranice i druge društvene mreže

Internetske stranice hrvatskih institucija i organizacija u Vojvodini međusobno gotovo ni na koji način nisu umrežene, također je jedan od upečatljivih dojmova. Naime, tek nekoliko njih ima izravne upute na druge internetske stranice (HNV i NIU *Hrvatska riječ* za profesionalne ustanove). Kao kuriozitet navodimo činjenicu da na internetskoj stranici Radio Marije – medija koji ima najveću ne samo informativnu vrijednost u Katoličkoj crkvi – postoji reklama i link samo prema jednoj stranici: onoj župe sv. Roka. Drugim riječima, slabo se koristi prostor za oglašavanje drugih internetskih stranica i medijskih proizvoda ne samo onih koje su vezane za Katoličku crkvu u Srbiji i njihovo prateće umrežavanje. Ovako, internetske stranice hrvatskih institucija i organizacija u Srbiji slične otocima koji su među sobom nedopustivo slabo povezani.

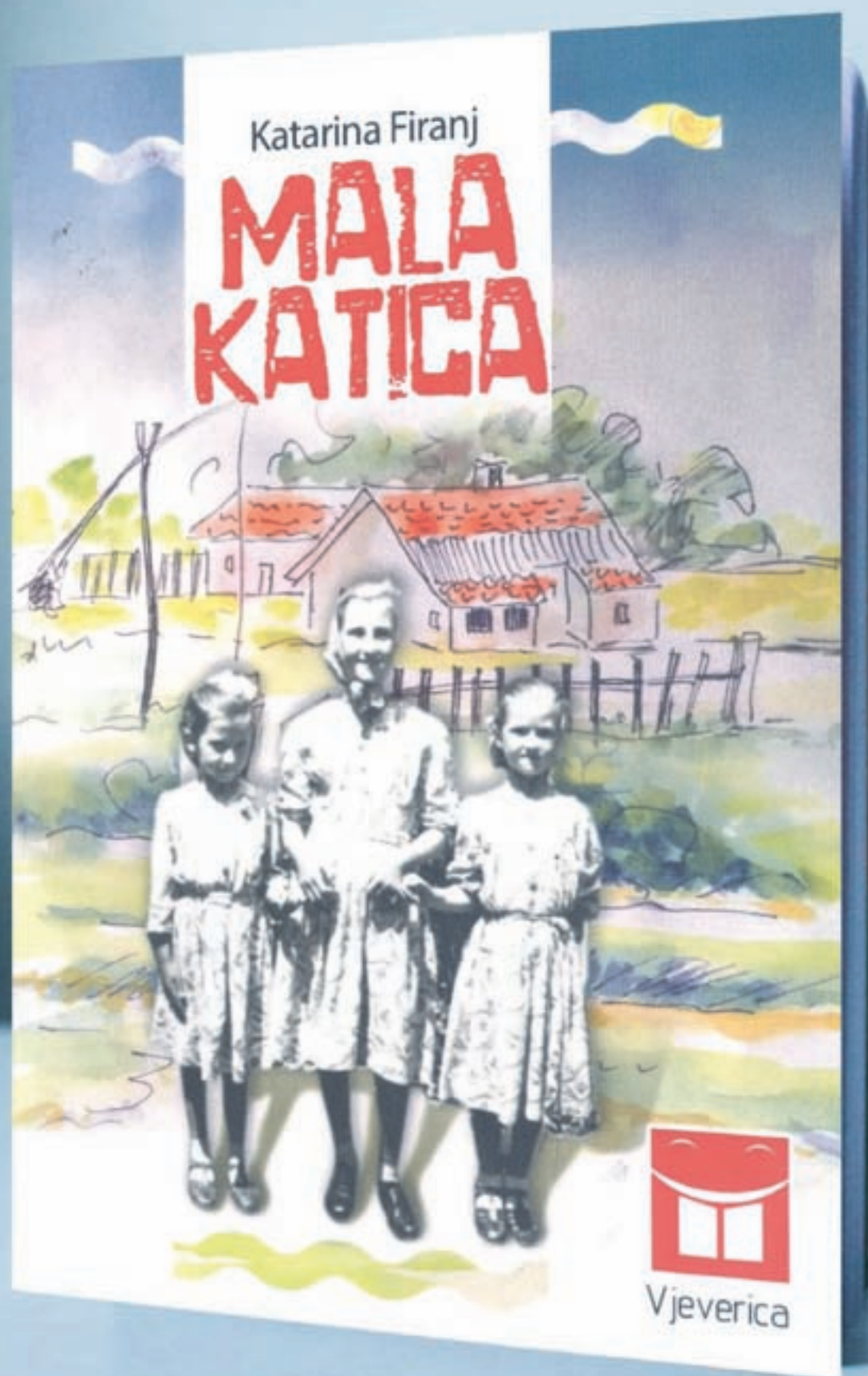
Veoma slično vrijedi i za Facebook stranice hrvatskih institucija i organizacija, kojih je gotovo tri puta više negoli internetskih stranica. Ali, samo nekoliko njih ima izravni poziv s internetskih stranica – riječ je o profesionalnim ustanovama, DSHV-u i nekoliko župnih internetskih stranica. Najsretnije je ovo pitanje riješila – izravnim pozivom na praćenje! – internetska stranica subotičke katedrale. Drugim riječima, kao da postoje u paralelnim, odvojenim svjetovima, kao da nisu »djeca« istih institucija. Isto tako i za Fb vrijedi gore spomenuta »otočna« narav, pa bi i ovdje valjalo razmišljati o jednoj Fb stranici koja će objedinjavati sve važne informacije iz hrvatske zajednice u Vojvodini, odnosno Srbiji.

Inače, sam odnos internetskih stranica hrvatskih institucija i organizacija i njihovih Facebook stranica trebao bi biti posebna tema za istraživanje. Jer, stječe se dojam da je veći broj hrvatskih institucija i organizacija u jednom trenutku prešao, zbog veće popularnosti i jednostavnosti upravljanja, na Facebook društvenu mrežu i posve zanemario internetske stranice. Primijetiti ćemo, na koncu, također, da je s Fb stranicama ovaj razvoj i naglo stao, čega su dokazi tek po jedan registriran Twitter i Instagram nalog. Krije li se iza toga činjenica da unutar prostora hrvatskih institucija i organizacija ne postoji promišljen i planski koncept pristupa društvenim mrežama novijih generacija, nije za naš napis toliko važno.

Tomislav Žigmanov

***Lijepa lica dobre književnosti!
Nova knjiga u nakladi NIU »Hrvatska riječ«.***

Knjiga se može nabaviti u NIU »Hrvatska riječ« po cijeni od 500 dinara.

Festival europskog filma Palić bit će održan od 8. do 14. kolovoza

Bugarska i mađarska kinematografija u fokusu

Ovogodišnje, 27. izdanje Festivala europskog filma Palić, bit će održano u novom terminu, od 8. do 14. kolovoza na Paliću i u Subotici, u organizaciji Otvorenog sveučilišta Subotica. Zajedno s predfestivalnim programom, publici će biti predstavljeno više od 100 filmova iz svih krajeva Europe, i to u 15 različitih selekcija i programskih cjelina.

Ove godine je u fokusu bugarska i mađarska kinematografija. Palićke filmske selekcije koje imaju natjecateljski karakter i ove godine donose najaktualnije europske naslove u Glavnom natjecateljskom programu, kao i najangažiranije istočnoeuropske filmove u selekciji *Paralele i sudari*.

Selekcija *Novi mađarski film* kao i prethodnih godina donosi najnoviju produkciju iz susjedne zemlje, dok je *Mladi duh Europe* selekcija namijenjena kratkim i eksperimentalnim filmskim formama. FEF Palić svake godine predstavlja kinematografiju jedne od europskih zemalja u okviru selekcije *Kinematografija u*

fokusu, kada se prikazuju filmovi najzanimljivijih autora iz te zemlje.

U čast dobitnika nagrade *Aleksandar Lifka* za izuzetan doprinos europskoj kinematografiji, kao i prethodnih godina bit će priređen Omaž program. Također, Omaž dobitniku nagrade *Underground spirit* priređuje se u čast dobitnika ovog priznanja koje Festival dodjeljuje za doprinos nezavisnom filmu. Selekcija koja traje već desetljeće je i *Eco dox*, program baziran na dokumentarcima posvećenim temama izazova očuvanja životnoga okoliša.

Neće izostati ni dvije selekcije koje su uvedene prošle godine – *Velikani europske kinematografije* i *Novi europski dokumentarni film*.

Predfestivalni program tradicionalno otvara selekcija *Best of Europe* koju čine europski filmovi koji su obilježili prethodnu godinu, dok će europski klasici biti prikazani u selekciji *Klasici na Trgu* u ambijentu open air bioskopa na Trgu slobode u Subotici.

D. B. P.

Beyond Borders

Ištvančićev film na festivalu u Grčkoj

Dokumentarni film *Pouke o čovječnosti* redatelja **Branka Ištvančića** sudjelovat će u natjecateljskom programu Festivala *Beyond Borders* u Grčkoj od 23. do 30. kolovoza.

Nakon dodijeljene nagrade u Parizu, Ištvančićev dokumentarac odabran je za sudjelovanje u natjecateljskom programu 5.

festivala *Beyond Borders* koji će se održati na grčkom otoku Castellorizo od 23. do 30. kolovoza ove godine.

Na festivalu će biti dodijeljene nagrade za najbolji povijesni dokumentarni film, najbolji društveno-politički film, najbolji kratki dokumentarni film, a sve uz potporu grčkog parlamenta.

Bit će dodijeljena i nagrada za najbolji grčki dokumentarac, sponzorirana od strane Aristotelova sveučilišta u Solunu i posebna nagrada mediteranskog prijateljstva EKOME Media.

Film *Pouke o čovječnosti* o spašavanju bolesnika iz bolnice u Pakracu 1991. nastao je prema istoimenoj knjizi autora prof. dr. **Veljka Đorđevića**. Snimljen je 2019. u produkciji udruge *Artizana* uz financijsku potporu Ministarstva hrvatskih branitelja, Grada Zagreba, Grada Pakraca i Zaklade Adris. Pokretači projekta su autor filma Branko Ištvančić i producent **Antun Ivanković**.

Inače, na Festivalu *Beyond Borders* prije četiri godine nagradu za najbolji dokumentarac u međunarodnoj kategoriji dobio je također Ištvančićev dokumentarni film *Sve je bio dobar san*.

D. B. P.

Proslavljen blagdan Marije Majke Crkve u Aleksandrovu

Svečanost pod okriljem Majke

Radujemo se ovoj svetkovini zato što je Marija majka cijele Crkve

Blagdan Marije Majke Crkve svečano je proslavljen na Duhovski ponedjeljak u subotičkoj župi u Aleksandrovu koja i nosi ime Marija Majka Crkve. Proslavi blagdana prethodilo je devet dana pripreve, tijekom kojih je misna slavlja predvodio i propovijedao uvijek drugi svećenik.

Devetnica

Devetnica je započela u subotu, 23. svibnja, misom na kojoj je propovijedao karmelićanin u Somboru, otac **Tiho Radan**. Narednih dana su redom propovijedali župnik u Maloj Bosni vlč. **Dragan Muharem**, župnik u Vajskoj vlč. **Vinko Cvijin**, kapelan u Čantaviru vlč. **Nebojša Stipić**, vlč. **Róbert Erhárd** župnik u Novom Sadu, vlč. **Goran Vilov** iz Monoštora, kapelan u Novom Sadu vlč. **Daniel Katačić**, katedralni kapelan vlč. **Patrik Tvorek**, a posljednjeg dana devetnice, u nedjelju, 31. svibnja, propovijedao je vlč. **Luka Poljak**. Župnik ove župe vlč dr. **Marinko Stantić** veli da nastoji svake godine za deveticu pozvati svećenike koje župljani rijetko imaju prilike čuti, a ove

Beretić. On je misu služio u zajedništvu s domaćinom vlč. Marinkom Stantićem, kapelanom ove župe vlč. **Arnoldom Lukácsom** i vlč. Nebojšom Stipićem. Mons. Beretić je u svojoj propovijedi, među ostalim, rekao da slika prvoga grijeha u svetom pismu pokazuje kakvi smo, da nam je teško priznati krivicu i stoga u prvim ljudima prepoznamo sebe. Svemoguć nam je zato dao Majku da ona satre glavu napasniku. Marija je i naša majka, koju molimo da nam pomogne ne samo u borbi protiv virusa, već da se u cijelom svijetu satre mračna moć đavla.

»Radujemo se ovoj svetkovini zato što je Marija majka cijele Crkve. Ona je najbolje sredstvo da se isprosi milost od Boga«, kazao je Beretić.

Svojim zdušnim i radosnim pjevanjem svečanost proštenja je uzveličao zbor župe Marija Majka Crkve uz pratnju orguljaša i voditelja zbora **Maria Bonića**.

Novo pastoralno vijeće

Župa u Aleksandrovu obuhvaća i područja Bunarića, Čantavirskog puta, potom Šistak, Verušić – dio do Klise, Hrvatski Majur – južno od nekadašnje sivačke pruge, Aleksandrove salaše, to jest, kako češće zovu to područje, Mali Palić. Kako saznajemo od župnika Stantića, mandat pastoralnih vijeća u čitavoj biskupiji istekao je 31. ožujka. Zbog toga je u ovoj, teritorijalno vrlo prostranoj župi, imenovano novo pastoralno vijeće koje ima mandat od pet godina. Ono sada broji 23 člana, od kojih mnogi obnašaju ulogu pročelnika pojedinih odjela. Tako postoji odjel za tisak, za Caritas, za svetište Bunarić, za liturgiju, za obitelj, za djecu, za mlade, za projekte, liturgijski, katehetski i ekonomski odjel kao i nadzorno tijelo. Svakako, pročelnici mogu sebi birati suradnike iz cijele župne zajednice, a želja je župnika da ovo pastoralno vijeće bude funkcionalno. Za sad smo krenuli s velikim poletom, nadam se da će tako i ostati, kaže Stantić. Članovi su različite dobi, ima ih uglavnom iz svih područja župe, a u većoj mjeri su zastupljene i žene.

Naziv Marija Majka Crkve za Bogorodicu prvi puta je svečano proglašen na misi kojom je papa **Pavao VI.** zaključio III. sjednicu Drugoga vatikanskog sabora. Toga dana, 21. studenoga 1964., on je izjavio da presveta Marija jest Majka Crkve, to jest svega kršćanskoga naroda – i vjernika i pastira. Nakon ove prigode papa Pavao VI. je to ime ponovio i prigodom desete obljetnice završetka Drugoga vatikanskog sabora kada je rekao: »Ako je Marija majka Kristova po tijelu, onda je ona i duhovna majka toga tijela kome i sama, na izvanredan način pripada kao kći i sestra«.

Nela Skenderović

godine su to bili uglavnom mlađi svećenici. Kako kaže, na deveticu je dolazio lijepi broj vjernika unatoč tome što još mnogi strahuju od koronavirusa. S obzirom na to da neke župe, poput one u Žedniku ili Đurđinu, ove godine nisu svoja proštenja slavili s narodom, k tome niti su vjernici na Uskrs mogli biti u crkvi, Stantić je zahvalan što je njihovo proštenje, uz propisane mjere, moglo biti održano u zajedništvu s vjernicima. Na sam blagdan župnik već četiri godine, koliko služi u toj župi, običava pozvati nekog svećenika iz Hrvatske. Međutim, zbog neizvjesnosti u vrijeme dogovora, čast da predslavi liturgijsko slavlje proštenja imao je katedralni župnik mons. **Stjepan**

Nacionalni susret volontera i djelatnika Caritasa Srbije

Ovogodišnji nacionalni susret volontera i djelatnika Caritasa Srbije bit će održan u Doroslovu, u Biskupijskom svetištu *Marije pomoćnice kršćana*, Subotičke biskupije. Susret će biti održan 6. lipnja. Po programu, susret će započeti u 10 sati, nakon čega će uslijediti pozdravne riječi biskupa domaćina **Ivana Pénzesa**, te beogradskoga nadbiskupa i metropolita **Stanislava Hočevera**, predsjednika Caritasa Srbije. Dvojezična sveta misa u kapeli svetišta početak će u 11 sati, a nakon ručka predviđen je rad u skupinama na temu susreta »Moli i radi«. Nakon evaluacije teme i pauze uslijedit će molitva krunice za završni blagoslov i odlazak sudionika.

M. T.

Predstavljanje knjige *Spomenica župe Presvetog Trojstva u Somboru*

Knjiga *Spomenica župe Presvetoga Trojstva u Somboru* bit će predstavljena u petak, 12. lipnja, u Somboru. O knjizi će govoriti preč. **Josip Pekanović** i mons. **Stjepan Beretić** (dvojica su autora knjige) i predstavnik sunakladnika dr. **Ivica Ivanković Radak**. Knjigu će prikazati vlč. **Dragan Muharem**. Predstavljanje će biti upriličeno u župnoj crkvi Presvetog Trojstva u Somboru, a početak će u 20 sati. Knjigu *Spomenica župe Presvetoga Trojstva u Somboru* autora Stjepana Beretića, **Gábor Drobine** i Josipa Pekanovića izdali su početkom ove godine Katoličko društvo *Ivan Antunović* iz Subotice i župa Presvetog Trojstva, na hrvatskom i na mađarskom jeziku, uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske. Ulaz na predstavljanje je besplatan.

M. T.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Trojedini Bog – Bog ljubavi

Ljudi se često spram Boga postavljaju kao da o njemu sve znaju. Tako o njemu govore i u skladu s tim se ponašaju. Međutim, to je daleko od stvarnosti. Bog je za čovjeka tajna nad tajnama o kojoj možemo samo zamuckivati i pred njom zastajati. A upravo svetkovina Presvetoga Trojstva podsjeća nas kolika je Bog tajna za čovjeka. Kao kršćani vjerujemo da je Bog jedan, ali u tri božanske osobe. Razumu potpuno nedohvatljivo, prihvatljivo je samo u vjeri. Pred tom tajnom naš je razum potpuno razoružan, a čovjeku se otkriva sva njegova malenost pred Bogom. Ipak, on se ljudima objavljuje i ostavio u svijetu svoje tragove, da možemo o njemu nešto znati, kako bismo tajnu lakše u vjeri prihvatili. Unatoč tome, čovjek pred tajnom Boga i dalje ostaje malen i jedino što može je moliti s pouzdanjem i zahvaljivanjem.

Objava

Evangelje koje Crkva čita na svetkovinu Presvetoga Trojstva kaže: »Bog je tako ljubio svijet te je dao svoga Sina Jedinorođenca da nijedan koji u njega vjeruje ne propadne, nego da ima život vječni« (Iv 3,16). Tu nam se otkriva Bog koji je ljubav, koji ljubi svijet do krajnjih granica, čija ljubav opet nadilazi sva čovjekova poimanja, jer Bog toliko ljubi svijet da žrtvuje svoga jedinorođenca, kako bi svijet spasio. Ovim riječima Isus nam je objavio najveću istinu o Bogu.

Bog se već u Starom zavjetu objavljivao kao Bog ljubavi. Štitio je i čuvao svoj narod. Po prorocima ga tješio i otkrivao se kao onaj koji ih ljubi. Na više mjesta možemo pronaći riječi kojima Bog poručuje narodu koliko mu je do njega stalo. Vodio ih je i usmjeravao, ne zato što je želio njima gospodariti nego jer ih je volio i želio ih je sačuvati od svih loših utjecaja i opasnosti s kojima su se susretali.

Bog se želi ljudima još više približiti i još malo više razotkriti, želi im učiniti bližom i shvatljivijom svoju ljubav, pa šalje na svijet svoga Sina. Sin dolazi da nas otkupi, da svakom čovjeku donese spasenje, ali i da otkrije lice Boga kao dobrog Oca. No, Bog i dalje ostaje čovjeku nedokučiva tajna, jer u jednom Bogu Isus objavljuje dvije osobe, Oca i Sina, a prije svoga odlaska sa svijeta obećava

i Duha »koga ću vam poslati od Oca – Duha Istine koji od Oca izlazi« (Iv 15,26). Tako se Bog postupno u Svetom pismu objavio kao trojedini. Otkrio je čovjeku tajnu, ali istovremeno postao još veća tajna koju nikada nećemo moći dokučiti.

No, to za naše spasenje nije ni važno. Važno je ono što nam je Bog razotkrilo, a to je veličina njegove ljubavi prema svakom čovjeku pojedincu. Svaki je kršćanin od početka svoga kršćanskoga života uronjen u tajnu Presvetoga Trojstva, jer svoj kršćanski život započinjemo krsteći se u ime Oca i Sina i Duha Svetoga.

Uzvratiti ljubav

Svetkovina Presvetoga Trojstva podsjeća nas na Božju veličinu i nedokučivost, poručuje nam da naš odnos s Bogom ne možemo temeljiti na znanju i razumu prihvatljivim tezama. U Boga se vjeruje, a on nam o sebi otkriva onoliko koliko je potrebno da podupre našu vjeru. Također, ova svetkovina podsjeća nas na veličinu Božje ljubavi spram čovjeka. Ta ljubav nije neka neosobna, daleka. Naprotiv, ta je ljubav usmjerena prema svakom pojedincu, jer Bog je stvorio svakoga ponaosob i tako ga i ljubi kao svoje dijete. Sin Božji žrtvovao se na križu za spasenje svakoga, kako za svoje suvremenike, tako i za svakog pojedinca koji živi u dvadeset prvom stoljeću.

I kao što je ljubav Božja osobna, tako i mi trebamo uzvratiti trojedinom Bogu, potražiti oslonac u njemu krsteći se u njegovo trojstveno ime svaki put kad nam je potreban oslonac ili zaštita, kad ga želimo kraj sebe. Uzvratiti mu ljubav i tako što ga se nećemo zastidjeti pred svijetom i iz ljubavi prema njemu podnijeti neku sitnu žrtvu, poput podsmijeha ili nerazumijevanja. Što je to u odnosu na žrtvu na križu koju je on podnio za nas?

Najveća istina o Bogu je da je on ljubav. Sveto pismo i povijest Crkve prepuni su svjedočanstava o njoj i njenim očitovanjima. Da bismo je i mi u našem životu mogli spoznati, moramo se otvoriti njezinom djelovanju, tražiti Boga i željeti ga u svojoj blizini. I, najvažnije: prepoznati je u drugima, pa ćemo ljubeći bližnje, vrlo brzo osjetiti koliko Bog nas ljubi.

Ana Hodak

Danas posljednja razina kviza Čitanjem do zvijezda za srednjoškolce

Danas u podne bit će održana završna faza projekta *Čitanjem do zvijezda*, kviza znanja i kreativnosti za srednje škole u školskoj 2019./20. godini. Budući da se ovo natjecanje i inače provodi online, tako će biti i sada kada će iz svojih sredina testu znanja pristupiti 216 učenika iz cijele Hrvatske i Subotice. U kategoriji multimedijskog uratka natjecat će se 30-ak učenika.

Ovogodišnji kviz *Čitanjem do zvijezda* posvećen je temi *SF literatura za mlade*, a učenici su trebali pročitati sljedeća knji-

ževna djela: **Douglas Adams: Vodič kroz galaksiju za autostopere**, **Ray Bradbury: Fahrenheit 451** i **Aldous Huxley: Vrli novi svijet**.

Na posljednju, nacionalnu razinu u kategoriji testa znanja plasirali su se učenici subotičke Gimnazije *Svetožar Marković*: **Luka Mrkaljević**, **Ana Sakač**, **Josipa Dulić**, **Josipa Kujundžić**, **Dražen Vidaković**, **Zdenko Ivanković** i **Daniel Kujundžić** te **Dario Vojnić Hajduk** iz Politehničke škole koji je izradio multimedijски uradak.

Na ovaj način bit će zaokruženo natjecanje *Čitanjem do zvijezda* za srednjoškolce dok je za osnovce zbog aktualne epidemiološke situacije održana samo prva razina istoimenog kviza koji je ove školske godine posvećen temi *Između stvarnosti i fantastije*.

Organizatori ovog kviza za poticanje čitanja su Hrvatska mreža školskih knjižničara, a u Subotici ga provodi Gradska knjižnica Subotica u suradnji s NIU *Hrvatska riječ*.

B. I.

Proljetni ophod *kraljica* na blagdan
Duhova u Tavankutu

Ljeljanjem pronose tradiciju

Članovi folklornog odjela Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva *Matija Gubec* iz Tavankuta dva mjeseca za vrijeme pandemije koronavirusa nisu imali aktivnosti u društvu.

Početkom svibnja članovi su se počeli okupljati na pjevačke probe, gdje se iskoristila prilika uvježbavanja kraljičkih pjesama.

Na blagdan Duhova (Dova), *kraljice*, skupina od osam cura i

dva pastira, na velikoj su misi u mjesnoj crkvi Presvetog Srca Isusova, ljeljanjem pozdravili vjernike, te sudjelovale na misi. Nakon mise pjevale su kraljičke pjesme ispred crkve. U popodnevним satima na sam blagdan *kraljice* su pjevale po selu gdje su obišle nekoliko obitelji kojima su donijele blagoslov i radost ovoga proljetnog blagdana.

Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo *Matija Gubec* kroz odjel za očuvanje bunjevačkih običaja te kroz projekt *Tradicija koja živi*, osim drugih običaja kroz godinu, nastoji održati živim i običaj *kraljica*, koji se vezuje uz blagdan Duhova. Ova praksa datira još iz šezdesetih godina prošloga stoljeća, kada su pokretačice održavanja ovog obi-

čaja bile **Anica Balažević** i **Marga Stipić**, koje su okupljale djevojčice, podučavale ih *kraljičkim pismama* i izrađivale za njih *kraljičke krune*. Današnji članovi s ponosom održavaju ovaj običaj, a **Darko Prčić**, voditelj folklorne skupine potiče mlade da u njemu aktivno sudjeluju.

I. D.

RECEPT NA TACNI

Muffini od tikvica – i slatki i slani

Na mojoj tacni ili tanjuru često su muffini ili ih nema jako dugo. Trenutno je prošlo razdoblje kad ih uopće nije bilo i vrijeme je da se to malo promijeni. Zaista volim izrađivati muffine i pogodni su za sve prilike, bilo da ih pripremite samo za sebe ili ih odnesete nekome ili pravite posluženje za veliko društvo. Nekako, čak i obični, prazni muffini, baš poput tijesta ili kao prilog, imaju izvrstan ukus i izgled, a da ne spominjemo one slatko ukrašene ili slane pune začina i divnih okusa. Neka period muffina opet počne.

Slani muffini

Potrebno: 2 tikvice / 3 jaja / žličica praška za pecivo / 100 g kačkavalja / 100 g kravljeg sira / 250 g brašna / papar / sol / voda po potrebi.

Postupak: Tikvice oprati, naribati i ostaviti da se ocijede. Umutiti tri jajeta, dodati prašak za pecivo i malo vode. U dobro umućenu masu dodati kačkavalj i izgnječen sir. U nju dodati ocijeđene tikvice, dodati malo soli i papra i uliti u kalupe za muffine. Peći 20 minuta na 180 stupnjeva.

Slatki muffini

Potrebno: 160 g bijelog brašna / 130 g integralnog brašna / 250 g naribanih tikvica / 3 jaja / žlica kakaa / 100 g šećera / 3 žlice meda / 100 ml ulja / 100 ml jogurta / 100 g čokolade za kuhanje / 1 žličica ekstrakta vanilije / malo soli / žličica praška za pecivo / žličica cimeta.

Postupak: Umutiti jaja sa šećerom, pa dodati postupno ulje, jogurt, med i vaniliju uz stalno miješanje. U smjesu dodati tikvice, kratko umutiti pa dodati sjedinjene suhe sastojke. Na kraju dodati čokoladu koju ste prethodno otopili na pari. Izlijte u košarice za muffine i pecite 20 minuta na 180 stupnjeva.

Dobar tek!

Gorana Koporan

Kada je fotografiranje bilo događaj

Mogućnost fotografiranja dostupna je svima. Dovoljno je posjedovati suvremeni mobitel s kamerom i svaki se tren svakog dana može slikati. Jedna mala ploča na fasadi zgrade broj 10 u Strossmayerovoj ulici, kraj ulazne kapije (na slici), skreće pažnju na specijalizirane ateljee za fotografiranje ispred čijih izloga su se ljudi nekada zaustavljali, gledali slike s vjenčanja i rođendana i tražili poznata lica. Bile su to svojevrsne »društvene platforme«, prije ovih suvremenih digitaliziranih. Na tabli je napis »Foto 'Anna'«, s imenom prve vlasnice ove fotografske radnje **Anne Vojnić Purčar**, što, osim nostalgичne note, nosi i povijesni značaj, jer je bila prva žena fotografinja s foto-studijem, koji je otvorila 1939. godine. U prvo vrijeme njen je studio bio na Korzu, a od 1952. godine desetljećima je radila u Strossmayerovoj ulici. Na gornjoj fotografiji je prizor iz tog vremena s velikim napisom iznad kapije i malom vitrinom sa slikama, postavljenom na fasadi zgrade. Foto-studio je u dvorištu (gdje je i danas, kao i spomen-ploča s osnovnim biografskim podacima), u koji se nekada ulazilo između dvije tada poznate tekstilne radnje, kroz zasvođeni prolaz s nizom panoa u kojima su iza stakla izlagane brojne fotografije.

Subotica je u prošlosti imala nekoliko fotografskih radnji svima dobro znanih, jer se u njih odlazilo radi fotografiranja za dokumente, ali i tijekom svih važnih događaja u kojima se slikalo za uspomenu. A takvih je događaja mnogo...

Starčevački Hrvati na prisilnom radu

Vrhov Drugog svjetskog rata izazvao je tragična događanja na čitavom europskom tlu, pa je tako i malena zajednica Hrvata u Starčevu, koja je brojala nešto više od tisuću duša, proživljavala tada vjerojatno svoje najteže godine. Većina ih se trudila ostati po strani i pokušati zaštititi sebe i svoje obitelji tako što se nisu zamjerali novim okupacijskim vlastima. Ipak, to je išlo prilično teško budući da su veze Nijemaca i Hrvata bile vrlo tijesne. Veliki broj nacionalno miješanih brakova utjecao je na germanizaciju pojedinih obitelji, pa su mladići čiji su očevi bili Hrvati, a majke Njemice, stupali u neprijateljske oružane formacije skupa s podunavskim Švabama. S druge strane, bilo je mnogo onih koji su još u prijeratno vrijeme gajili simpatije prema komunističkom pokretu ili bili članovi KPJ. Njihova sudbina u ratnim je godinama visila o koncu. Neki od antifašista, poput **Blaža Kućana** (1909. – 1942.) i **Jose Baraševića** (1908. – 1942.) stradali su od zločinačke ruke okupatora u beogradskom logoru Banjica. Brojnije su, pak, bile žrtve poginule na bojišnicama uoči oslobođenja. Bitka kod Batine tako je odnijela nekoliko mladih života. Ratne nedaće u kojima su se mjesni Hrvati našli privukle su pozornost i dužnosnika Nezavisne Države Hrvatske koja je tada u prijestolnici Srbije imala svoje predstavništvo. U ljeto 1942. u posjet Starčevu dolazi dr. **Ante Nikšić**, konzul NDH u Beogradu. Tu je u kući **Miše Brajca** održao sastanak s uglednim domaćinima na kojemu je iznio prijedlog da se zajednica kolektivno iseli u Hrvatsku. Nazočni su jednoglasno odbili ponudu i odlučili ne napuštati svoje stoljetne domove. Potkraj naredne godine je došlo do kulminacije pritisa njezmačkih vlasti na Hrvate u Starčevu. Željeli su ih primorati da se dobrovoljno prijave u jedinice pomoćne policije (Hilfspolizei) i na taj način podrže okupatora u borbi protiv pripadnika pokreta otpora. Miša Brajac, politički prvak Hrvatske seljačke stranke u Starčevu, kao i

župnik **Franz Werner** (1913. – 1990.), savjetovali su muškarce da se ne odazovu. Naravno, za svoju su nepoćudnost morali ispaštati. Nekoliko desetaka njih su kao kažnjenike odveli najprije u Ečku kraj Zrenjanina, a potom u borske rudnike na prisilni rad. Mjeseci koje su tamo provodili u logorskim barakama i teškim životnim uvjetima ostali su im zauvijek u sjećanju. Borski rudnik bio je jedan od najvažnijih objekata za njemačko ratno gospodarstvo u jugoistočnoj Europi. U okolici grada nalazilo se čak 33 radna logora za Židove, Rome, najamnike, političke osuđenike. Izvješće komisije koja je tijekom rata ispitivala stanje pritvorenih u ovim rudnicima među ostalim ukazuje na sljedeće: »Logoraši su polugoli i bos i s krpama na sebi. Mnoge barake su bez stakla na prozorima na temperaturi od minus 10 stupnjeva. Ljudi u logorima su samo brojke. Iz njih se izvlači i posljednja kap snage. Od studeni i iscrpljenosti logoraši umiru«. Starčevci koji su bili zatočeni u Boru preživjeli su strahote i poniženja ovog fašističkog zatvora i vratili se svojim obiteljima. Njihovi potomci još uvijek čuvaju uspomene na te grozne dane i priče koje su im djedovi prenijeli. Jedno im je vrijeme pružena mogućnost da od Njemačke dobiju financijsku odštetu za vrijeme provedeno u borskim rudnicima, ali ju, nažalost, nisu svi uspjeli iskoristiti. Za spomen i vječno sjećanje ostale su i fotografije snimljene upravo tijekom izdržavanja kazne. Na jednoj od njih, koju objavljujemo uz ovu priču, poziraju logoraši ispred baraka u kojima su bili smješteni. Među zarobljenima su bili **Iva Šulaja, Tomica Žalac, Blaž Poljak, Paja Blazović, Josa Vuković, Blaž Tonković, Stipan Radočaj, Paja Gasenberger, Blaž Graovac, Števa Tonković, Marko Ruptak, Paja Stana, Iva Rajković, Đura Terzić, Paja Rajković, Tomica Blaženić, Nikola Grgić, Mata Bogut, Paja Dvorčić** i mnogi drugi.

Dalibor Mergel

Svjetski dan zaštite životnog okoliša

Čuvati okoliš možeš i ti

stavljati u za to predviđene kutije i spremnike jer one sadrže opasne tvari – olovo, kadmij i živu, te imaju izuzetno negativne efekte za naš okoliš i zdravlje ljudi. Procesom raspadanja i razgradnje teški metali odlaze u zemlju, te onda u lanac ishrane, a s druge strane, ako se baterije spale, teški metali nađu se u zraku koji opet loše utječe na čovjeka, zemlju i vodu.

Oznake za recikliranje

Kako bismo pravilno odlagali otpad, važno je poznavati oznake na ambalaži. Ovo su osnovni simboli za recikliranje:

Univerzalni simbol recikliranja

Osnovno značenje simbola RECIKLIRAJ!

Sustav numeriranja i kratica za označavanje ambalaže

Zelena točka – simbol koji označava da je proizvođač financijski pridonio recikliranju

Danas, 5. lipnja, diljem svijeta se obilježava Dan zaštite životnog okoliša. Vjerujem da svi dobro znate što je to okoliš. Okoliš je sve ono što nas okružuje, sve ono što obuhvaća prirodno okruženje – životno okruženje, biljni i životinjski svijet, a tu pripada i čovjek. Svaki stanovnik ovog planeta dužan je čuvati i brinuti se za okoliš. Svatko od nas treba sam sebi postaviti pitanje, pa tako i vi, djeca - radimo li sve kako bismo sačuvali naš okoliš? Bojim se da bi bilo puno negativnih odgovora... Ali, to se može promijeniti. Kako? Tako što će svatko početi od sebe i od svog doma.

Ako konstantno zagađujemo okoliš, samim tim štetimo i sebi, jer onečišćujemo zrak, vodu, tlo, te biljni i životinjski svijet ne može normalno funkcionirati... Zaštita okoliša je zaista od izuzetne važnosti. Stoga promislite što i kako i vi možete učiniti makar u vlastitom okruženju.

Recikliranje

Nažalost, u našoj zemlji još uvijek nemamo posebne kante u koje bismo mogli razdvajati otpad koji je moguće reciklirati. Ako samo malo virnete u svoje kante za smeće, možete vidjeti kako se puno toga može reciklirati. Tako nam otpad može postati ponovno koristan. Reciklirati se može staklo, stari papir, karton, metal, biootpad, pa i neke vrste plastike. Za one koji imaju dobru volju, posebne kante, spremnici nisu jedini uvjet za razdvajanje smeća. Tako, primjerice, plastiku koja se može reciklirati možete stavljati na jedno mjesto izdvojeno od drugoga otpada (u neku kantu ili džak za smeće).

Baterije

Kada su u pitanju baterije, najbolje je koristiti one koje su punjive. Ako pak koristite obične baterije, njih je potrebno uvijek

Ne zagađuj okoliš – Čuvajmo prirodu

FSC je Vijeće za upravljanje šumama. Ova oznaka označava da je proizvod od drveta i da je proizvođač svjestan važnosti promicanja ekološki održivog gospodarenja šumskim resursima.

Odvojeno sakupljanje otpada – simbol precrtane kante za smeće na proizvodu, bateriji ili ambalažnom materijalu označava da se svi električni i električni proizvodi, baterije i akumulatori nakon isteka vijeka trajanja moraju odložiti na odvojeno odlagalište.

Sada kad ste upoznali simbole recikliranja, možete se i sami aktivirati te tijekom ljetnog odmora, koji se približava, više voditi računa o recikliranju i odlaganju otpada. Budite čuvari prirode!

Ž. V.

Proljetna eko priča

Kad je granulo proljetno sunce, ljubica je s radošću promolila glavu ispod suhog lišća. No, umjesto topline i sunčeve svjetlosti, dočekala je udarac o nešto tvrdo. Smrklo joj se pred očima. Jao! Što će hladnjak i hladnjak u šumi?

– Hej, pomaknite se! – izdere se.

– Zgnječit ćeš me!

– Oprosti. Ali ni pedlja se ne mogu pomaknuti! – ispričao se hladnjak.

– Kako si dospio na moju glavu? – stenjala je ljubica.

– Odbacili su me!

U njihovoj blizini glavu je pomolila i visibaba.

– Gle, stiglo je proljeće! Kakva je to cika?

Znatiželjno istegne vrat te i onda udari u nešto tvrdo.

Jaučući i stenjući, pokuša otkriti što je pritišće.

– Ma tko li je ovu golemu plastičnu vreću punu smeća bacio na mene? Ugušit ću se! – uprla je iz sve snage i odgurnula vreću sa smećem s nosa.

Nekoliko ljubica i visibaba uspjelo je neometano progurati glavu između vreća smeća i starog hladnjaka. Opazivši kako ostalo cvijeće stenje pod vrećama smeća, žurno su počele pomagati prignječenim sestrama osloboditi glavu. Zatim počnu dozivati pomoć.

Putom je prolazila grupa mladih ekologa koja je u akciji proljetnog čišćenja skupljala otpad koji onečišćuje okoliš. Uz njihove marljive ruke i zvonku pjesmu šumsko se tlo malo pomalo pretvaralo u ljubičasto-bijeli tepih.

Nakon kratkog piknika zadovoljno su, uz pjesmu i ugodan miris proljetnog cvijeća, nastavili čistiti šumu.

Nada M. Kumrić

Hrckov spomenar

ZOVEM SE: **Eva Kusturin**

IDEM U ŠKOLU: OŠ 22. oktobar, Monoštor

IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI: rukomet, folklor i jahanje

VOLIM: konje i jahanje, igrati se i trčati s prijateljima, skakati po trambolini, voziti rolere i trotinet

NE VOLIM: svađu, kad netko laže i kad mi je dosadno

U SLOBODNO VRIJEME: trčim, skačem, igram se

NAJ PREDMET: tjelesni odgoj i matematika

KAD ODRASTEM ŽELIM BITI: radnik u ZOO vrtu

551-045

Subotica, kod glavne pošte.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga. Tel.: + 491 7621 561026 ili 064/1826160.

Prodaje se kuća na kat, plac 650 m², kuća 210 m², velika garaža, kotlarnica, 3 prostorije 5x4, ljetna kuhinja i za ogrjev. Dva trosobna stana – 6 soba, 2 kuhinje, 2 kupaone, 2 ostave, etažno grijanje i plin, KDS, telefon, interfon, parket sobe, pločice ostalo, autobus br. 16 Mali Radanovac, Subotica. Može zamjena po dogovoru. Tel.: 061 2323223.

Prodajem salaš na Mirgeškom putu, 4 km od grada, nova gradnja, sve od čvrstog materijala, trofazna struja, bunar 50 m, dvije kupaonice, tri štale, svinjci, dvije garaže. Tel.: 064 247-09-49.

Primam u radni odnos zubnog tehničara s iskustvom u Županji, R. Hrvatska. Smještaj osiguran. Informacije na tel.: 00385-95-366-17-67.

Prodaje se građevinska parcela površine 844 m² za gradnju stambenog objekta, Mali Radanovac, Ulica Heroja Pinkija. Tel.: 063/551-871.

U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 544-92-20; 064 280-84-32.

Prodaje se kuća u centru sela Golubinci, Šimanovačka 14, na parceli 796 K. O. Golubinci koja s parcelom 797 čini jednu cjelinu – plac u građevinskom području, ukupne površine 25a i 14m². Dragan 063-509-902.

Prodaje se poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci površine 42 a i 73 m², parcela broj 7138 K. O. Golubinci. Dragan 063-509-902.

Prodaje se elevator, plug leopard dvobrazni, špediter, auto lada samara (i krovni nosač i auto prikolica trabanta), motor. Tel.: 024/528-682.

Roleri i starinska kolijevka, ormari, kreveti, viran-goši, stol, stolice, bunjevačka ruha, marama, pregače i sl. Tel.: 024/532-570.

Izdajem apartman u Šantićevoj ulici u Subotici. Tel.: 063/865-55-96.

Dvobrazni plug 14, roleri, bunjevačka ruha, papuče, marama i slično, starinska kolijevka. Tel.: 024/528-682.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pripomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem garsonjeru u centru Subotice. Tel.: 065 6081194.

Izdaje se u arendu – zakup poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci, površine 42 a i 73 m², parcela broj 7138 K. O. Golubinci. Dragan 063/509-902.

Hitno i povoljno prodajem kuću u Subotici, 107 m². Tel.: 064 18-39-591.

Hitno i povoljno prodajem zemlju u Subotici, 1 h 6 ari. Tel.: 064 18-39-591.

Povoljno prodajem dvosobnu kuću u Mičurinovoj 22, Subotica. Informacije na mobitel: 066-555-49-61.

Prodaju se: dunje, dvije nekorištene perne punjene novim sitnim guščijim perjem i auto Lada Samara '90. (200 eura). Tel.: 024 532570

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (Sl. glasnik RS, br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU DA JE POTREBNA IZRADA STUDIJE PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ I O ODREĐIVANJU OPSEGA I SADRŽAJA STUDIJE

Za projekt: »IZGRADNJA TVORNICE BETONA – betonjerka kapaciteta 30 tona na 1h (sat)«, na katastarskoj parceli 14779/9 K. O. Novi grad, u Ulici Magnetna polja bb, Subotica (46.098191°; 19.692282°), nositelja projekta *Dunav Coop doo*, Subotica, Proleterskih brigada br. 120.

Zainteresirana javnost ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana objavljivanja obavijesti u sredstvima informiranja.

Tekst rješenja se u cijelosti može preuzeti na internet adresi Grada Subotice (www.subotica.rs -> *Životna sredina* -> *Oglasna tabla*) ili izravno s adrese: http://www.subotica.rs/documents/zivotna_sredina/Resenja/501-118-2020.pdf

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji VAŽI DO 9. 6. 2020.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga *CroArt* prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC *Bunjevačko kolo*, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

INTERNET +TELEVIZIJA +TELEFON

STANDARD
MIX PAKETI

*Astra
Telekom*

024 555 765

Karadordev put 2, Subotica
www.astratelekom.com

AUTOR KRISTIJAN SEKULIĆ 9.	POPULARNI PIRATSKI PROGRAM	VRSTA BOBIČASTOG VOĆA	PRVO SLOVO MJESTO NA POLUOTOKU KASANDRA U GRČKOJ		AGENCIJA U ZABOKU (HRVATSKA) AMERIČKA KOMPANIJA	NEZAVISNO UDRUŽENJE NOVINARA	INDIUM TIN OXID	CALIFORNIA	AMERIČKI GLUMAC BANDERAS
NACIONALNI PARK U HRVATSKOJ									
ČOVJEKOLIKI MAJMUN									
VEĆ RABLJENO, KORIŠTENNO, NIJE NOVO								TONA AMERIČKI GLUMAC MATHEW P. DAMON	
GOTSKI KRALJ KNIVA 250 G. N. E						UNIFORM RESOURCE IDENTIFIER	MOSTAR VRSTA DIVLJE MAČKE		
GRAD U JAPANU					SEDMI PLANET OD SUNCA DRUGO SLOVO				
REMOTE JOB ENTRY				DREVNI NAROD U BRITANIJI NEUTRON					
INDIJSKI PLJOSNATI KRUH					NEPROMIJE- NJENO				

VODORAVNO: PAKLENICA, ORANGUTAN, POLOVNO, T. CNIVA, MO, OITA, URAJ, RJE, BRITI, NAAN, ISTO
OKOMITO: POPCORN, ARONIJ, KALITEA, ALNOVA, N. EGVA, B. NUN, URI, ITO, RIS, CA, MATT, ANTONIO

Sedam desetljeća kontinuiranog rada

»lako nije bilo lako, uspjeli smo održati klub i imamo preko 100 članova koji treniraju svakodnevno. S prvim timom igramo u Vojvođanskoj ligi, skupina Sjever. Prošle godine smo ligu završili na šestome mjestu četvrtog ranga natjecanja, što je za nas jako dobar uspjeh«, kaže predsjednik kluba Marijan Tumbas

Ove godine Nogometni klub Tavankut bilježi 70 godina od osnivanja. Iako se zbog koronavirusa još uvijek ne zna točno kako će jubilej biti proslavljen, ono što će definitivno obilježiti ovu godinu tavankutskog nogometa je postavljanje reflektora na stadion. Rasvjeta je proradila tijekom svibnja,

Marijan Tumbas i Ivan Mandić

a osim sponzora za nju su zaslužni i članovi kluba i uprave koji su svojim angažmanom omogućili da stadion zasvijetli. Za sada je postavljeno 30 reflektora što omogućava večernje treninge, a kako predsjednik kluba **Marijan Tumbas** navodi u planu je postavljanje još, kako bi se navečer mogle održavati i utakmice.

30 reflektora

»Većina naših igrača radi preko dana i imaju obveze tako da su nam reflektori bili potrebni kako bismo mogli održavati treninge navečer. Također je ljeti bolje trenirati kada se smrači, odnosno sunce zađe jer nije više tako toplo. Postavljeno je 30 reflektora, a u planu nam je ove godine njihov broj povećati kako bi se po mraku, osim treninga, mogle održavati i utakmice«, kaže Tumbas.

Predsjednik kluba navodi kako je projekt osvjetljenja stadiona vrijedan 300.000 dinara proveden zahvaljujući sponzorima – stupove je osigurala *Betonjerka* iz Sombora, a reflektore firma *Agrol* iz Temerina.

»Zahvaljujući angažmanu naših članova kluba pronašli smo sponzore. To su firme s kojima naši poljoprivrednici imaju dobru suradnju, budući da im one postavljaju protugradnu mrežu. Iako smo sve dobili, članovi kluba su također doprinijeli ovome projektu jer su se nesebično angažirali oko postavljanja rasvjete«, zahvaljuje se svima Tumbas.

Uprava na čijem je čelu Tumbas odabrana je prošle godine, a glavni cilj im je bio prije svega sačuvati klub i osigurati mogućnost djeci u selu da se i dalje bave sportom.

»U srpnju prošle godine je nas desetak prijatelja/poznanika preuzelo klub. Staro vodstvo se već umorilo, a mi nismo htjeli dopustiti da se klub ugasi jer je to jedini sport koji djeca mogu trenirati u Tavankutu. Iako nije bilo lako, uspjeli smo održati klub i imamo preko 100 članova koji treniraju svakodnevno. Uz prvi tim, imamo pionire, *pjetliče*, omladince i veterane. S prvim timom igramo u Vojvođanskoj ligi, skupina Sjever. Prošle godine smo ligu završili na šestome mjestu četvrtog ranga natjecanja, što je za nas jako dobar uspjeh, a ove godine smo također jako dobro započeli sezonu no korona nas je zaustavila. Trener **Darko Sekulović** je rekao kako su momci bili spremniji nego ikad«, kaže Tumbas.

Proslava obljetnice na jesen

Iako je uprava kluba ove godine uradila veliki posao postavivši rasvjetu, kažu kako imaju još planova za 2020.

»Ima još puno toga da se obnavlja. Stadion je velik i otkako je napravljen 2003. godine gotovo ništa nije ulagano u njega. Imamo natkrivene tribinine s 850 mjesta za sjedenje. Stolice su u lošem stanju i planiramo ih zamijeniti. S obzirom na to da NK

Spartak dobiva novi stadion nadamo se da ćemo dobiti njihove stare stolice, kako ne bismo imali troškova oko kupovine novih. Stadion ima restoran, teretanu, svlačionice i prostorije za rad uprave što sve treba bar oličiti, a u planu nam je ove godine konačno i početi grijati prostorije», ističe Tumbas.

Član uprave kluba **Ivan Mandić** podržava ulaganje u sam klub i infrastrukturu stadiona jer, kako navodi, nogomet u Tavankutu ima dugu tradiciju.

»Tavankučani vole nogomet. Imamo klub 70 godina kroz koji je prošlo puno igrača i svi su vezani za njega. Mještani također cijene i podržavaju ovaj sport i klub. Na našim utakmicama ima

prosječno 300 gledatelja, a kada je neka jača bude i 400. U ovome rangu to je zavidna brojka publike koju imaju naši igrači. Često ni *Spartak* nema više navijača«, navodi Mandić.

Obilježavanje važne obljetnice za klub, ali i selo – 70 godina od postojanja zbog izvanredne situacije u državi pomjerena je s ljeta na jesen. Iz uprave navode kako još ne znaju detalje, ali da je u planu postavljanje ploče **Sivi Mačkoviću**, Tavankučaninu koji je financirao izgradnju cijelog kompleksa te bi tom prilikom i stadion trebao biti nazvan po njemu.

J. D. B.

POGLED S TRIBINA

Kup

Susreti polufinala nogometnog Kupa Hrvatske poslužili su kao odlična uvertira za nastavak nogometnog prvenstva 1. HNL koje se, nakon opravdane stanke zbog pandemije koronavirusa, nastavlja ovoga vikenda. Dva susreta, mnogo golova ali i spornih situacija, donijeli su rješenje finalnog pitanja: tko će se u Šibeniku boriti za naslov pobjednika nacionalnog Kupa? U prvom susretu u Koprivnici *Slaven* je uspio samo postići vodeći pogodak protiv zahuktale *Lokomotive*, i to je bilo sve od domaćina. Zagrepčani su zabili tri pogotka i dokazali kako su mnogo kvalitetnija momčad koja, ruku na srce, neće biti bez šansi u velikom finalu. No, ovaj susret je ipak bio u sjeni mnogo većeg i atraktivnijeg polufinalnog sraza između *Rijeke* i *Osijeka*, članova Gornjeg doma hrvatskog klupskog nogometa. Slično prvom susretu momčad koja će na koncu biti poražena je silovitije krenula u susret, dapače Osiječani su imali dva pogotka prednosti.

Ali onda je uslijedio triler na Rujevici u kojem je Rijeka postigla tri pogotka i potpuno preokrenula rezultat u svoju korist, plus vidjeli smo i 13 kartona, tri isključenja i jedan pomalo diskutabilan jedanaesterac o kome će zasigurno biti još mnogo riječi. Bilo kako bilo, nakon što je sudac **Pajač** odsvirao kraj susreta u kome je, čini se, sam odigrao najveću ulogu, Riječani su slavili a Osječani ostali u šoku. Jer, ovakava prilika za osvajanje Kupa Hrvatske, kada u polufinalu prvi puta u povijesti nema *Dinama* i *Hajduka*, zbilja se rijetko događa! Podsjetimo kako su dva najtrofejnija hrvatska kluba osvojila 21 od 28 odigranih nogometnih kupova (*Dinamo* 15, *Hajduk* 6), plus *modri* imaju sedam a *bili* pet izgubljenih finala. Upravo je to ljepota nogometa i zbog toga se, oporavljen od koronavirusa, Nj. V. ovoga vikenda susretima 27. kola vraća na teren u nastavku natjecanja 1. HNL. Veliko finale nogometnog kupa Hrvatske igrat će se 1. kolovoza u Šibeniku, a kome će pripasti trofej *Rabuzinovo sunce* odlučivat će *Lokomotiva* i *Rijeka*. Do tada uživajte u nastavku prvenstva 1. HNL i neizvjesnoj borbi za mjesta koje vode u Europu (*Dinamo* je već praktično osigurao naslov prvaka) i duelima koji će odlučiti o poretku na začelju prvenstvene tablice.

D. P.

U NEKOLIKO SLIKA

Dan državnosti RH:
Proslava u Subotici

Iz Ivković šora

Ni od korova

Piše: Branko Ivković

Faljnīs, čeljadi. Jevo mene ode kod mog pajdaša i dalekog rođe Jose, spremamo se štogod malkoc radit a stalno se niko mutlja vrime; navlače se i namišćaje oblaki a nikako već da malkoc kiše padne na ovu našu suvu napaćenu zemlju. Stalno se čuje »padala ode, a onda onde«, a kod nas na Ivković šoru baš ni kapi. Pobaciće rod na njivama samo tako. Sve se pitam jel će se kogod sitit i nas paora pa kast oprostiće-mo njim malo reštancije kad su tako slabo navrli? Al, ajak! Samo se mož nadat i to nako kradom i potiho. Pa kako bi nam i mogli prostit, čeljadi moja? Ta šta mislite ko će sad isplatit ovu štetu oko ove boleštine? Pa ko će isplatit ta silna vokšovanja i izbiranja? A to borme sve pada ovog lita. Pa mi seljaci, nego ko! Zavrniće cine samo tako, i na žitu i na uljanoj ripici i na cincokretu a borme i na kuruzima. Samo čekam da se krenu kukat i plakat kako je budžet rđav, pa kako je sirota i napaćena a onda će bit »ajde, seljak, daj za ovo pa daj za ono«. Hu, ne smim se borme ni sićat. Ta znate i sami: kad god je išlo rđavo, paor je prošo Lucinim sokakom, jal kugod ker na vašaru di prodaju kandžije. Tako i na nama sve isprobaje. A zaboravio sam i ove nove pomoći od sto eura. Tek to ćemo morat poplaćat! Ta šta divanit? Svaki dan se, čeljadi moja, kajem što nisam poslušio moju nanu. Lipo mi kazla da učim za popu a ja nisam. Ja bi bio mlinar. Jeto mi sad, pa nek meljem ajer kad su ovi i sve subatičke mlinove rasprodali, to jest podilili kad su bili na vlasti. Da sam bio popo, ne bi se moro sekirat. Al, šta ćeš: nikad nisam tio slušat. Stalno se mislim gledajući ovu moju unuku što ide u škulu, a sad ni ne ide neg se lipo dopisiva s učiteljicom priko ti novi telefona, lapatopova i šta ti ja znam koji kaki sprava. Kako je toj dici kad se opšte ni ne družje, uče priko televizije, odgovaraju priko interneta...? Ma, svit triba već jedared doć sebi pa da lupi šakom u astal i podvikne kugod na novu mladu a ne samo savijat šiju kugod goljava kokoška i slušat. Ta dokle će nam smišljat di ćemo i kako ćemo živit, čeljadi moja? Kaže Josu da sam skroz u svemu u pravu. Ta dašta neg jesam. Nisam ništa izgato brez veze znam i sam, a i svit vidi al bi svako niku svoju asnu. A jel to dobro jel nije, baš ga briga. Na priliku, sad se opasno pravi naš atar na Rvackom Majuru. Sitali se nika čeljad baš prid izbore da ima još par salaša na Rvackom Majuru, pa rišili opravit tvrd put. Lipo. I triba. Al ne mož čovik da se ne siti, i to s velikom tugom, da je kadgod taj isti Rvacki Majur bio veliko selo, da je imalo škulu, tri mijane, pet kovača, željezničku stanicu i skoro dvi iljade čeljadi. To mi moj baćo izdivanio. Onda se tribalo sitit, pa tim čeljadima opravit tvrd put, onda je tribalo pomoć. Al onda se i ta pruga ukinila, pa su propala sva sela oko nje. A sad je kasno, bojim se, i tvrd put. Svit se razišo otaleg, skućio na drugim mistu i cigurno se neće vraćat. Ostalo nam tamo samo proštenje da se sićamo na stari lip kraj i to ako se bude održalo jal ne izmisle opet štogod da se ne mož ni u crkvu ić. Al u Zonu se mož ić radit i gazdama služit. Ajd, zbogom.

Bać Ivin štodir

Gripa prošla ništa se ni prominjilo

piše: Ivan Andrašić

Bać Ive sve drago ka čuje da gripa proišla, po televizije bi reko da svi lipo živimo, a Najštosezasvepita veli biće nam još i lipše. No, oma se sitijo pokojnoga dade. »Da je vo doživijo, prvo bi reko, ope ćemo se izbirat. I ne bi ništa ni slago«, niki dan veli bać Iva njegove za fruštukom. »Bome, svekar zno svašta nanjušit, ne sićam se da se kadgod, baram u tako čemu, privarijo. Bijo pravi mudrika. Dobro već znademo ka ćemo se izbirat, a na televizije vi dana toliko lažu i obećavu, ja to više ne voljim ni slušat ni gledat. Mogla bi je otrnit, pa nikada više ni ne palit. Nego, zašto se ti ne latiš malo trele-fona, pa da vidiš jal ti kontrole što ko nikoliko doktora bezecovane, još uvijek vridu?«, veli mu njegova priko zalogaja. Bać Iva popijo još no malo čaja što mu ostalo na dnu bukarice, pa se svaj stresu. U tomu stala i kiša udarat u okna. Digla se i luja, stalo i gromit. Kros pendžer vidi kako se grane o šljiva smatu skoro do zemlje. Bilo i fanj ladno, pa sramota jal ne, već nastupijo i lipanj, jutros ope potpalijo jednu vatricu, ne mož baš u ladnomu sidit. Misli se, za biciglanje ni, za u bašču ni, po te ladnoće mu se ne da radit ni u šupe ni u voja-tu. Istina, posla bi bilo, al promaja poljiva, pa ni to ni za njega. Veli, baš će poslušat njegovu, pa će vidit jal sve kako triba bezecovano za kontrole. Još nikoliko dana pri svete Kate njegova doktorica mu uspila za 17 lipanj bezecovat kontrolu ko doktora za bubrige, potli par nedilja za srce, pa onda za reomu. Latijo se telefona i sto zvati. Prvo izbirnijo broj o abolante za bubrige. Niko se ni javijo, zauzeto. Zvo svaki ftralj sata, stalno isto. Ka ji uspijo dobit, prošlo već i podne. Javijo se umilni žencki glas, čeljade bi se istopilo dok sluša. Reko šta mu triba, al zabadvu. Ta mu veli, ne vridi ništa što bezecovano pri ve gripe, sve ide isponova. Veli mu, ni što bezecovani za lipanj, možu se bezecovat isponova, na red će dojt nikoliko dana pri Božića. Ubiližila ga i još veli, moraće ko njegove doktorice vadit novi uput. Vada spu-ščala slušalicu, telefon sto otegnito piščat. Džabe on tijo još koišta pitat. Samo u se opcovo i latijo se telefona ope. Zove abolantu za srce i nji sto zvati oma potli fruštuka, a javili mu se istom sad. I tamo prošlo ko i za bubrige. Džaba imo bezecovano još pri Uskrsa, gužva i ko nji. Jedino što neće morat čekat ko za bubrige, tamo će dojt na red nikako oma potli kirbaja. Tijo pitat za likove, ne može ji pristat pit, al ope telefon sto piščat. Jedino imo više sriće za reomu. Oni mu se javili oma potli fruštuka, ščim zvo prvi put. Pitali šta mu triba, veli došo bi da ga doktor prigleda, boli mu dosta čljanaka, najviše krsti. Veli mu žena što se javila, moraćete se snimit, al u naše bolnice se noto čeka godinu ipo. Ako vam se žuri možete otit privatno, rekla mu i di i pošto, ščim platite, snimiće vas oma. Onda se i javite, naš doktor će vas oma uzet na red. Samo što to rekla, telefon sto piščat. I bać Ive stalo piščat u ušima. Samo se zablando u telefon, ko tele u šarena vrata.

NARODNE POSLOVICE

- I zmija pamti tko joj je na rep stao.
- Tko sije u vjetar, žanje buru.
- Razboritost je bolja polovica hrabrosti.
- I bez pijetla zora sviće.

VICEVI, ŠALE...

Otišao čovjek kod psihijatra i kaže:

- Znaite, svaku večer sanjam da sam konj.
- Dobro, kad Vam se to počelo događati?
- Davno, još dok sam bio ždrijebe.

- Imamo zgradu od 12 katova. Svaki kat se zove po mjesecima: siječanj, veljača, ožujak, travanj, svibanj, lipanj, srpanj, kolovoz, rujan, listopad, studeni i prosinac.
- Kako se zove lift?
- Pritiskom na gumb.

Razgovaraju dva prijatelja:

- Meni moja žena stalno prigovara kako više nema džentlmena među muškarcima.
- Mislim da to nije istina. Ja sam mojoj ženi neki dan držao kišobran da ne pokisne.
- Stvarno? Kad?
- Kad je mijenjala gumu na autu.

Svi govore stalno o koroni. E, moj brate, kada bi se počelo testirati na gluposti, tek bi onda vidjeli što je pandemija!

MUDROLIJE

- * Sitna duša ne razumije snažan duh. Da biste bili veliki, spremite se da vam se rugaju, mrze vas i ne razumiju. I ostanite snažni.
- * Ne određuje vaš život ono što izgovorite naglas, najveću snagu ima ono što šapnete sami sebi.
- * Ptica na drvetu se nikad ne plaši pucanja grane, jer njena vjera nije u grani već u svojim krilima. Uvijek vjeruj u sebe!

Vremeplov – iz naše arhive

Dan državnosti RH,
HKC Bunjevačko kolo, 2004.

**PETAK
5.6.2020.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:11 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:11 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:11 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:21 Betty i njezine dijagnoze
11:09 Gradionica vrtova: Maja, dokumentarna serija
12:00 Dnevnik 1
12:25 Lažljivo srce
13:13 Dr. Oz
14:00 Raj za dame
14:58 Umorstva u Midsomeru
17:00 Vijesti u 17
17:20 Upoznajmo Hrvatsku - zaronite s nama: Kampanel - Dugi otok
17:32 turizam.hrt
18:07 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Vjenčanje iz vedra neba, američki film
21:50 Dnevnik 3
22:25 Ponos i slava, američko-njemački film
00:34 Preljub
01:32 Dr. Oz
02:13 Dnevnik 3
02:39 Betty i njezine dijagnoze
03:23 Svjedoci
04:19 Zaljubljena u Ramona
05:02 Fotografija u Hrvatskoj
05:10 Dnevnik 2
05:52 Lažljivo srce

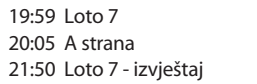

05:15 Kultura s nogu
05:50 Regionalni dnevnik
06:33 Juhuhu
06:34 Tri prijatelja
10:00 Učitelj Kees, serija
10:20 Galileo, ipak se kreće
10:44 Krunski dokaz, dokumentarna serija
10:50 Neobična životinjska prijateljstva
11:40 Pod sumnjom, film
13:30 Zelena priča, američko-grčki film
15:05 George Clark - Čudesne zamisli
16:00 Regionalni dnevnik
16:46 Sportski trenuci za pamćenje: Roland Garros 1997. Gustavo Kuerten - Sergi Bruguera, snimka

18:54 Umjetnost za bolji svijet
19:04 Inspektor Gadget
19:30 POPROCK.HR
20:05 Arabija s Levisonom
Woodom: Bojišta: Bojišta, dokumentarna serija
21:00 5.com s Danielom: Severina i Ivan Šarić
21:57 Nijanse plave
22:41 Zakon i red: Odjel za žrtve
23:26 Obiteljski zločini
00:17 Graham Norton i gosti
01:04 Zelena priča, američko-grčki film
02:34 Noćni glazbeni program

**SUBOTA
6.6.2020.**

07:00 Klasika mundi - koncert klasične glazbe
08:00 Dobar dan za vješanje, američki film - ciklus klasičnog vesterna
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
11:10 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:25 Veterani mira
13:15 Istrage prometnih nesreća
13:45 Prizma, multinacionalni magazin
14:32 It Had To Be You, američki film
16:00 Kultura s nogu
17:00 Vijesti u 17
17:20 Manjinski mozaik
17:40 Lijepom našom: Odžak
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 Loto 7
20:05 A strana
21:50 Loto 7 - izvještaj
21:56 Dnevnik 3
22:31 Oklada stoljeća, američki film
00:42 Dobar dan za vješanje, američki film - ciklus klasičnog vesterna
02:07 Dnevnik 3
02:33 Strana telenovela
03:18 Zaljubljena u Ramona, telenovela
04:03 Fotografija u Hrvatskoj
04:14 Veterani mira
04:59 Prizma, multinacionalni magazin
05:44 Dnevnik 2
06:26 Lijepom našom: Odžak

08:00 Saloma, američki film
09:50 Biblija
11:07 Pozitivno
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Zadar: More
14:00 Nedjeljom u 2
15:02 Priča o Bogu s Morganom Freemanom
16:00 Mir i dobro
17:00 Vijesti u 17
17:40 Lijepom našom: Teslić
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 6
20:05 'Ko te šiša
20:35 Loto 6 - izvještaj
20:40 Destinacija: Hrvatska, emisija o turizmu
21:10 Zeleni krvotok Hrvatske, dokumentarni film

HRT - HTV 2, subota,
06.06.2020.

05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Tri prijatelja, crtana serija
09:35 Alvin i vjevice, crtana serija
09:55 Vrijeme je za priču
10:21 EBU drama:
11:00 Papa - Najmoćniji čovjek u povijesti: Uspomene, dokumentarna serija
11:45 Vrtlarica
12:15 Monty Don predstavlja rajske vrtove, dokumentarni film
13:20 Dom na kvadrat
13:50 Auto Market
14:25 Ubojstvo u Walesu
16:00 Regionalni dnevnik
16:30 Arabija s Levisonom
Woodom: Bojišta: Bojišta, dokumentarna serija
17:20 Sportski trenuci za pamćenje: Roland Garros 1991. Jim Courier - Andre Agassi, snimka 96:4
19:05 Inspektor Gadget, crtana serija
19:15 Glazbeni Top20
20:05 Obiteljske veze, američko-njemački film
21:45 Preživljavanje u divljini
22:35 Igra prijestolja
23:30 Obiteljski zločini
00:20 Graham Norton i gosti
01:05 Noćni glazbeni program

**NEDJELJA
7.6.2020.**

08:00 Saloma, američki film
09:50 Biblija
11:07 Pozitivno
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Zadar: More
14:00 Nedjeljom u 2
15:02 Priča o Bogu s Morganom Freemanom
16:00 Mir i dobro
17:00 Vijesti u 17
17:40 Lijepom našom: Teslić
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 6
20:05 'Ko te šiša
20:35 Loto 6 - izvještaj
20:40 Destinacija: Hrvatska, emisija o turizmu
21:10 Zeleni krvotok Hrvatske, dokumentarni film

22:10 Dnevnik 3
22:46 Mijenjamo svijet: Obitelj Trump: Od imigranata do predsjednika, dokumentarni film
23:41 Saloma, američki film - Zlatno doba Hollywooda
01:26 Nedjeljom u 2
02:21 Dnevnik 3
02:49 Mir i dobro
03:19 Destinacija: Hrvatska, emisija o turizmu
03:44 Reprizni program
04:09 Lijepom našom: Teslić
05:24 Dnevnik 2
06:06 Zadar: More

06:05 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Tri prijatelja, crtana serija
08:30 Program za djecu
09:10 Top-lista DTV-a
09:50 Luka i prijatelji: Prijateljstvo
10:20 Vera
11:55 Dobar, bolji, najbolji... britanski slastičar
13:00 Točka na A - suvremena hrvatska arhitektura
14:00 Magazin LP
14:30 Sportski trenuci za pamćenje: Roland Garros 1997. Iva Majoli - Martina Hingis, snimka
16:00 Osijek: Hrvatski premier tenis, prijenos finala
19:05 Vatra u Lisinskom 2016. - acoustic, snimka koncerta
20:05 Jamestown
21:00 Profesionalci, američki film
23:00 Igra prijestolja
23:55 Dan oslobođenja, glazbeno-dokumentarni film
98:00
01:40 Graham Norton i gosti
02:25 Noćni glazbeni program

**PONEDJELJAK
8.6.2020.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Betty i njezine dijagnoze
11:12 Hrvatska zajednica u Čileu, dokumentarna serija
12:00 Dnevnik 1
12:25 Lažljivo srce
13:15 Dr. Oz

14:00 Raj za dame
15:00 Umorstva u Midsomeru
17:00 Vijesti u 17
17:20 Žrtve ljubavi, serija
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Velike svjetske rijeke: Mississippi, dokumentarna serija
21:00 Hrana kao lijek: Jabuka i mrkva, dokumentarna serija
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Preljub
00:25 Žrtve ljubavi, serija
01:10 Dr. Oz
01:50 Dnevnik 3
02:16 Tajne Arapskog poluotoka
03:11 Svjedoci
04:06 Betty i njezine dijagnoze
04:51 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj
05:10 Dnevnik 2
05:52 Lažljivo srce

05:00 Peti dan
06:00 Riječ i život
06:34 Juhuhu
06:35 Tri prijatelja
09:57 Učitelj Kees, serija
10:20 Galileo, ipak se kreće - igrana serija za djecu
10:35 Krunski dokaz, dokumentarna serija
11:00 Zeleni krvotok Hrvatske, dokumentarni film
11:55 Profesionalci, film
13:50 Nerazdvojni, britanski film
15:10 George Clark - Čudesne zamisli
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Tajne Arapskog poluotoka: Saudijska Arabija - Zapad, dokumentarna serija
17:40 Bitange i princeze
18:20 TV Bingo
19:05 Animirana serija
19:30 POPROCK.HR
20:05 Stadion
21:00 Klopka, američko-britansko-njemački film
22:55 Pikantne holivudske priče, američki film
00:40 Graham Norton i gosti
01:25 Nerazdvojni, britanski film
02:40 Noćni glazbeni program

**UTORAK
9.6.2020.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Betty i njezine dijagnoze
11:12 Hrvatska moj izbor:
Olga i Martin
12:00 Dnevnik 1
12:25 Lažljivo srce
13:15 Dr. Oz
14:00 Raj za dame
15:00 Umorstva u Midsomeru
17:00 Vijesti u 17
17:20 Žrtve ljubavi, serija
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Dinastije: Čimpanza, dokumentarna serija
21:00 Hrana kao lijek:
Ribe i Prehrana i kretanje, dokumentarna serija
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Preljub
00:25 Žrtve ljubavi, serija
01:10 Dr. Oz
01:50 Dnevnik 3
02:16 Tajne Arapskog poluotoka
03:11 Betty i njezine dijagnoze
03:56 Zaljubljena u Ramona
04:41 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj
04:51 Reprizni program
05:10 Dnevnik 2
05:52 Lažljivo srce

05:00 Izvan formata
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Tri prijatelja
10:13 Učitelj Kees, serija
10:37 Galileo, ipak se kreće -

igrana serija za djecu
10:50 Krunski dokaz:, dokumentarna serija
10:53 Velike svjetske rijeke: Mississippi
11:45 Klopka, američko-britansko-njemački film
13:35 Loša majka, francuski film
15:12 George Clark - Čudesne zamisli
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Tajne Arapskog poluotoka: Saudijska Arabija - Istok, dokumentarna serija
17:40 Bitange i princeze
18:20 Kuhan i pečen
19:05 Animirana serija
19:30 POPROCK.HR
20:05 Ljeto raketa, serija
21:00 Maggie ima plan, film
22:40 88 minuta, američko-njemačko-kanadski film
00:30 Graham Norton i gosti
01:15 Loša majka, francuski film
02:50 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 10.6.2020.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Betty i njezine dijagnoze
11:12 Otkrivamo Hrvatsku: Grohote
12:00 Dnevnik 1
12:25 Lažljivo srce, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:00 Raj za dame
15:00 Umorstva u Midsomeru
16:35 Bajkovita Hrvatska
17:00 Vijesti u 17
17:20 Žrtve ljubavi, serija
18:10 Potjera

19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 Loto 7
20:05 Dinastije: Car, dokumentarna serija
20:58 Loto 7 - izvještaj
21:00 General Janko Bobetko, dokumentarni film
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:26 Preljub
00:26 Žrtve ljubavi, serija
01:11 Dr. Oz
01:51 Dnevnik 3
02:17 Tajne Arapskog poluotoka
03:12 Betty i njezine dijagnoze
03:57 Zaljubljena u Ramona
04:42 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj
04:52 Reprizni program
05:11 Dnevnik 2
05:53 Lažljivo srce

05:20 Što je klasik?
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Tri prijatelja
10:14 Učitelj Kees, serija
10:34 Galileo, ipak se kreće - igrana serija za djecu
10:50 Krunski dokaz:, dokumentarna serija
11:00 Dinastije: Čimpanza, dokumentarna serija
11:55 Maggie ima plan, film
13:35 Profesorica glazbe, film
15:05 George Clark - Čudesne zamisli
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Tajne Arapskog poluotoka: Bilo jednom ... Bajkoviti Oman, dokumentarna serija
17:40 Bitange i princeze
18:20 Kuhan i pečen

19:05 Animirana serija
19:30 POPROCK.HR
20:05 Ljeto raketa, serija
21:00 Drugi muškarac, američki film
22:30 Zatvoreni krug, američko-britanski film
00:10 Graham Norton i gosti
00:55 Profesorica glazbe, američki film
02:20 Noćni glazbeni program

ČETVRTAK 11.6.2020.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:58 Gornja Stubica: Tijelovo - misa i procesija, prijenos
12:00 Dnevnik 1
12:25 Lažljivo srce, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:00 Raj za dame
15:00 Umorstva u Midsomeru
16:35 Bajkovita Hrvatska
17:00 Vijesti u 17
17:20 Žrtve ljubavi, serija
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 6
20:05 Tko želi biti milijunaš?
20:55 Loto 6 - izvještaj
21:00 Više od riječi, dokumentarna serija
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Preljub
00:25 Žrtve ljubavi, serija

01:10 Dr. Oz
01:50 Dnevnik 3
02:16 Tajne Arapskog poluotoka
03:11 Strana telenovela
03:56 Zaljubljena u Ramona
04:41 Sedam ruku kreča, emisija pučke i predajne kulture
05:11 Dnevnik 2
05:53 Lažljivo srce

05:20 Knjiga ili život
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Tri prijatelja
10:13 Učitelj Kees, serija
10:33 Galileo, ipak se kreće - igrana serija za djecu
10:45 Krunski dokaz:, dokumentarna serija
11:00 Dinastije: Car, dokumentarna serija
11:55 Drugi muškarac, američki film
13:35 Čudo u Fatimi, portugalski film
15:05 George Clark - Čudesne zamisli
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Tajne Arapskog poluotoka: Ujedinjeni Arapski Emirati, dokumentarna serija
17:40 Bitange i princeze
18:20 Kuhan i pečen
19:05 Animirana serija
19:30 POPROCK.HR
20:05 Obitelj Durrell
21:00 Ben-Hur, američki film
23:05 Manglehorn, američki film
00:45 Obiteljski zločini
01:30 Graham Norton i gosti
02:15 Čudo u Fatimi, portugalski film
03:40 Noćni glazbeni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata. Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT 1 utorkom od 11.10 sati. Radijski program *Glasa Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelom svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 i utorkom u repriznim terminima u 3.05 i 20.15 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 21.05, koju prenosi i Prvi program Hrvatskog radija.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati. Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

Mini odmor

Kajak avantura

U pokušaju da pronađemo neki slobodan smještaj u šestom mjesecu u Srbiji, bilo da se radi o jezeru ili planini, zaključili smo da turizam mora cvjetati, jer nigdje nema slobodnih smještajnih kapaciteta. Dobro, sigurno negdje ima ali to što smo mi gledali je baš sve zauzeto. Je li nas ova kriza naučila okrenuti se sebi i svojoj okolini ili je ovo samo nužna posljedica dok se stvari malo ne namjeste, ne znam, ali znam da smo morali promijeniti strategiju i plan.

Novi plan

Ideja je naći avanturu u prirodi, točnije na nekoj vodi i s kajakima; ponesemo šatore ili spavamo u tim drvenim kućicama uz rijeku. Naravno, ako nam šesti mjesec ponudi temperaturu prikladniju ovom razdoblju godine.

Ovaj tip avantura, pogotovo kada ga ograničimo na granice zemlje, možemo organizirati na jezeru ili na rijeci, pa ću tako podijeliti i prijedloge, a kako kajak nemamo, vjerojatno ćemo se opredijeliti za neki organizirani vikend i ni o čemu nećemo morati brinuti.

Jezera

Krenut ću od dobro znanog Uvca i njegovih meandara. Kako smo u prvom posjetu Uvcu prepješačili sve vidikovce i divne staze bilo bi sjajno kompletirati doživljaj i dojmove pogledom iz vode. Sjećam se da smo i tada vidjeli grupu koja je kajakima krivudala divnim meandrima i prizor je bio sjajan. Još jedna prilika da se čovjek u prirodi osjeća sićušnim kakav i jest, a da bude skroz u skladu s njom. Inače, jezero Uvac je jedno od tri jezera koja su nastala izgradnjom tri brane na rijeci Uvac i uz njega tu su jezero Zlatar i Radoinjsko. Ipak, ako

ćemo gledati prirodu, posebno meandre, Uvačko jezero je favorit za kajak avanturu.

Jezero Zaovine je moj drugi favorit. Jezero je umjetno i nastalo je pregrađivanjem toka Bijelog Rzava i izgradnjom brane u zaseoku Đurići kod sela Zaovine, a što je najljepše: smjestilo se u Nacionalni park Tara. Zaovinsko jezero je pravi mali raj za veslače, kupaće, a s obzirom na lokaciju – i za sve ljubitelje prirode. U blizini brane možete naći mjesto na kojem je **Josif Pančić** pronašao Pančićevu omoriku.

Kad se već poigravamo tirkiznim bojama Zaovina, možemo nastaviti u sličnim tonovima, pa je prijedlog kanjon Drine. Sve do sada nisam znala da se po dubini ubraja u treći na svijetu, odmah nakon kanjona Kolorada i kanjona Tare. Na pojedinim mjestima njegova dubina doseže tisuću metara. Tura obično ide od Višegrada do Bajine Bašte i svakim njenim djelićem očarava.

Sjajnu pejzažnu raznolikost, ljepotu i atraktivnost nudi i Ovčarsko-kabarska klisura koja s dvije brane uspijeva obuzdati Zapadnu Moravu i napraviti jezera za pravo uživanje.

Popis jezera ovdje ne prestaje, ali moramo ostaviti prostora malo i rijekama pa skrećem pažnju da nikako ne zaboravimo Paličko jezero, Srebrno, Jezero u Beloj Crkvi, Vlasinsko jezero i sva ostala koja su ovog puta prošla neotkriveno.

Adrenalin je u rijekama

Kajak na rijeci uz sve ljepote prirode nudi i malo više adrenalina u odnosu na onaj na jezerima. Prvu rijeku koju izdvajam je Ibar, iz razloga što je uvijek nekako previdim i najbliže što sam došla Ibru je čuvena Ibarska magistrala, koju uvijek pokušavam izbjeći. Uglavnom, za splavarenje Ibrom se bira njegov srednji tok koji ide od mjesta Ušće, završava se kod tvrđave Maglić, a u ponudi su mješavina bukova i brzaka s dionicama ravničarskih blagih tokova.

O svim ostalim rijekama sam pričala i dosta pisala jer sam veliki ljubitelj rijeka, ali svakako na ovaj popis spadaju i Dunav, Drina i Tamiš koji često zaboravim uvrstiti iz neopravdanih razloga. Naravno, mislim na onih 118 kilometara Tamiša koji se nalaze u Srbiji.

Plan i popis imamo, sada je na Suncu da zagrije malo ovo naše ljeto koje dolazi i avantura može početi.

Gorana Koporan

RADIO MARIJA

NOVI SAD	90,0 MHz
SUBOTICA	90,7 MHz
SOMBOR	95,7 MHz
VRDNIK	88,4 MHz
NIŠ	102,7 MHz
LESKOVAC	107,4 MHz

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 1300 dinara
☐ 1 godina = 2600 dinara

* INOZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 75 eura
☐ 1 godina = 150 eura

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____
 Ulica i broj: _____
 Mjesto i zemlja: _____
 Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

- * Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje
- * Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: OTPVRS22
 VOJVOĐANSKA BANKA
 AD MS FIL. SUBOTICA
 IBAN: RS35325960160000218862
 NIU Hrvatska riječ,
 Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
 NIU »Hrvatska riječ«,
 Trg cara Jovana Nenada 15/II,
 24000 Subotica
 Uplatu izvršiti na broj žiro računa
 325950060001449230

*Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povišiti cijenu pretplate.
 Hvala na razumijevanju.

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
 ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
 DEŽURSTVO 0-24 SATA

ZA J=DNAKOST

ZAOKRUŽI 7 5 7

REPUBLIKA

POKRAJINA

GRAD SUBOTICA

TOMISLAV
ŽIGMANOV

■ **VRIJEME JE!** ■